

**Міністерство освіти і науки України
Регіональний навчальний центр Всесвітньої митної організації**

Університет митної справи та фінансів

**“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
ПРАВА І ДЕРЖАВИ В УМОВАХ
МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ”**

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

24 листопада 2017 р.

Дніпро

УДК 340.1:34101

Актуальні проблеми розвитку права і держави в умовах міжнародних інтеграційних процесів : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2017. – 161 с.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, які включені до збірника, присвячено актуальним проблемам розвитку права та держави в умовах міжнародних інтеграційних процесів, дослідженню політико-правових аспектів міжнародних інтеграційних процесів і результатів реформування адміністративного права, напрямів формування митного права, аналізу проблем розвитку цивільного, господарського, екологічного права в умовах міжнародних інтеграційних процесів, а також проблемам реалізації механізмів запобігання та протидії правопорушенням у сфері забезпечення економічної та митної безпеки.

Збірник матеріалів може зацікавити науковців, викладачів, студентів, аспірантів і фахівців у галузі права та зовнішньоекономічної діяльності.

Організатори конференції:

Міністерство освіти і науки України,
Регіональний навчальний центр Всесвітньої митної організації,
Університет митної справи та фінансів

Склад редакційної групи:

В. В. Ченцов, Д. В. Приймаченко, Є. В. Гармаш,
К. М. Колесников, О. О. Марценюк, Т. П. Дерев'янка

ISBN 978-966-328-130-8

© Колектив авторів, 2017

© Університет митної справи та фінансів, 2017

ЗМІСТ

Секція 1. Політико-правові аспекти міжнародних інтеграційних процесів

Адашис Л. І., Дробко О. А. Конституційне право громадян на мирні зібрання: правове регулювання та проблема реалізації в Україні	8
Babak K. O., Lokota O. O., Tymchenko-Mikhailidi N. S. The political and legal basis of the information society	11
Bamusi Isaac T. Youth and state in modern world in relation to Zimbabwe	13
Barabash Yu. V. Customs education for foreigners and stateless persons. Ukrainian experience and legal aspects	15
Бутова О. Ю. Вектори розбудови системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні	17
Yevdosieieva A. V. The influence of the external environment on the outsourcing activity of the companies	19
Кийда Л. І. Переміщення через митний кордон України готівки та банківських металів	21
Ключник Р. М. Правові аспекти політичного протесту	22
Коробка М. О. Конституційне забезпечення прав людини в Україні	25
Логвин А. В. Професійна компетентність державних службовців як запорука покращання рівня взаємодії та відновлення довіри громадян	27
Мовчан Д. О. Аналіз окремих законопроектів щодо врегулювання питання використання транспортних засобів з іноземною реєстрацією на території України	28
Тертишник В. М., Москаленко І. І. Реалізація європейських стандартів для вдосконалення інституту тримання під вартою	30
Адашис Л. І., Носатенко А. Д. Державне фінансування політичних партій в Україні на сучасному етапі	32
Фещенко О. М. Формування і функціонування фіскальної політики в процесі євроінтеграції	35
Івашова Л. М., Шатрова К. І. Адаптація транспортного законодавства України до законодавства ЄС у межах Угоди про асоціацію між Україною та ЄС	37

**Секція 2. Реформування адміністративного права
та напрями формування митного права**

Артюхов Д. І. Реформування адміністративного права України та розвиток митної політики в умовах інтеграційних процесів	39
Борисевич М. О. Деякі проблемні питання розгляду адміністративних справ у формі скороченого провадження у контексті принципів адміністративного процесу	41
Воротниченко Н. Ф. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері встановлення та сплати місцевих податків і зборів	42
Кунєв Ю. Д., Гутченко К. А. Особливості змісту поняття “митна процедура”	44
Данченко Л. О. Особливості правового регулювання інституту вповноваженого економічного оператора в Японії	46
Калантай М. В. Митний спір: структурний аспект юридичної конструкції	48
Коваленко Н. В. Оновлення концепції адміністративно-правових режимів: практичний аспект	49
Копійко Ю. С. Проблеми реалізації реформи місцевого самоврядування в Україні	51
Коросташова І. М. Про деякі особливості адміністративної правосуб’єктності та класифікації суб’єктів адміністративного права	53
Кунєв Ю. Д., Кунєва З. Ю. Митна процедура – основа правового регулювання митної діяльності	55
Курінний Є. В. Адміністративні правові потреби та ризики протидії системним реформам в Україні	57
Лищенко С. Д. Щодо недоліків інституційного механізму контролю за дотриманням права на доступ до публічної інформації	59
Логвин А. В. Сучасний стан нормативно-правового регулювання адміністрування податків в Україні	61
Омелян В. О. Адміністративний розсуд у діяльності публічної адміністрації	63
Приймаченко Д. В. Переміщення через митний кордон України предметів з метою здійснення науково-технічної діяльності: постановка проблеми	64
Прокопенко В. В. Митні формальності на залізничному транспортному засобі, які пов’язані зі здійсненням митного контролю	66

Кувакін С. В., Соломаха Д. А. Необхідність систематизації адміністративного права як крок назустріч позитивним аспектам глобалізації	68
Стасюк О. Л. Правозахисна діяльність як об'єкт адміністративно-правового регулювання	71
Тимошенко С. В. Актуальні питання застосування системи комплаєнс-контролю	72
Харайн І. І. Адміністративно-правовий аналіз поняття і змісту категорії “переміщення предметів фізичними особами через митний кордон України”	74
Ченцов В. В., Мазур А. В. Розвиток митної справи в Україні: Ultima Ratio – Lex	76
Легеза Є. О. Генеза нормативного закріплення засад надання публічних послуг у вітчизняному законодавстві	77
Миронюк Р. В. Патронатна служба в Міністерстві внутрішніх справ: завдання та функції	79

Секція 3. Запобігання та протидія правопорушенням у сфері забезпечення економічної та митної безпеки

Івашова Л. М., Андрушко А. П. Проблеми здійснення митного постаудиту в Україні	83
Бережнюк І. І. Забезпечення економічної безпеки у сфері зовнішньоекономічної діяльності на засадах збалансування економічних інтересів учасників міжнародної торгівлі	84
Бережнюк І. І. Забезпечення національної безпеки у сфері зовнішньоекономічної діяльності в умовах трансформацій у системі митного регулювання	86
Бережнюк І. Г., Несторишен І. В. Європейський досвід функціонування інституту уповноваженого вантажоодержувача та вантажовідправника	89
Варава В. В., Варава А. В. Питання кримінально-правової кваліфікації контрабанди частин вогнепальної нарізної зброї	91
Батраченко Т. С., Григоренко В. В. Проблема кримінально-правового регулювання зайняття гральним бізнесом в Україні	93
Гурін О. С. Оптимізація роботи транспортного вантажного комплексу як складова економічної безпеки України	94
Батраченко Т. С., Де-Луко Я. Р. Доведення до банкрутства: визначення диспозиції статті за кримінальним законодавством України	96

Долгій А. О. Обмін митною інформацією як інструмент запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної та митної безпеки	97
Дорофєєва Л. М. До питання про оперативно-розшукову діяльність митних органів	99
Tymchenko-Mikhailidi N. S., Yelenych V. V. The fight against money laundering in European Union	101
Івашова Л. М. Митний аудит як інструмент протидії тіньовим оборудкам у сфері зовнішньоекономічної діяльності	103
Король В. В. Проблемні питання утворення мобільних груп у контексті протидії митним правопорушенням	107
Батраченко Т. С., Кравчук М. О. Напрями вдосконалення законодавства України з питань кримінальної відповідальності за торгівлю людьми	108
Лежнєва Т. М. Запобігання розголошенню комерційної таємниці трудо-правовими засобами (за проектом ТК України)	110
Ліпинський В. В. Особливості кваліфікації дій, спрямованих на недекларування товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України	112
Менліосманов З. Т. Проблеми та перспективи розвитку інституту митного постаудиту в системі фінансової безпеки держави	113
Міх А. О. Деякі проблеми правового регулювання відповідальності за злочин, передбачений ст. 361-1 Кримінального кодексу України	115
Ілляшенко О. В., Овдієнко О. В. Запобігання та протидія легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом	117
Овчаренко А. М. Сучасні аспекти використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності під час досудового слідства у кримінальних справах про контрабанду	119
Tkachova O. K., Pupova V. V. Prevention and detection of the corruption schemes with using information customs control based on current information technologies	121
Мацелик М. О., Сластьоненко О. О. Особливості протидії контрабанді органами Державної фіскальної служби України	124
Тимошишин Є. В., Новицька Ж. С. Монополізація адвокатури у контексті забезпечення економічної безпеки України	125
Єфімова І. В., Бойко І. О. Міжнародний досвід використання підрозділів поліції для отримання оперативно-розшукової інформації	127

**Секція 4. Проблеми розвитку цивільного, господарського,
екологічного права в умовах міжнародних інтеграційних процесів**

Біскуб В. І. Проблеми правового регулювання використання земельних ділянок під водними об'єктами	129
Бредіхіна В. Л. Забезпечення ресурсно-екологічної безпеки як запорука сталого розвитку України	131
Стрижак І. В., Гаврилко І. О. Електронний правочин як самостійна форма правочину	133
Пилипенко А. А., Завгородня К. Д. Концепція обходу закону в сучасному міжнародному приватному праві	135
Зуєв В. А. Проблеми визначення змісту поняття “виробничі відходи” та перспективи його розвитку	138
Зуєва О. А. Про передачу в концесію об'єктів інфраструктури морських портів	140
Мінченко А. О., Левицька С. І. Явище патентного тролінгу як одна з проблем патентного права в Україні	141
Свистун К. О. Правові аспекти впровадження концепції сталого розвитку в Україні	143
Свистун Л. Я. Відмінність між спадкуванням за законом і спадкуванням за заповітом	146
Суєтнов Є. П. Щодо впровадження екосистемного підходу в лісове законодавство України в умовах міжнародних інтеграційних процесів	148
Філатов В. В. Проблемні питання правового забезпечення сільськогосподарської кооперації	150
Духневич А. В. Основи реалізації угод СОТ у сільському господарстві України	152
Гетьман А. П. Проблеми формування та розвитку еколого-правової науки	154
Чабаненко М. М., Черноп'ятов С. В. До питання про суб'єктивне право природокористування як правове явище	155
Кірін Р. С. Проблеми розвитку нафтогазового законодавства в умовах міжнародних інтеграційних процесів	157
Bakai Kristof Peter, Harmash Ye. AEO in customs simplifications	159

**КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ГРОМАДЯН НА МИРНІ ЗІБРАННЯ:
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ**

Адашис Л. І., Дробко О. А.

Право збиратися мирно є одним із способів вільного вираження поглядів, зокрема, з метою привернути увагу влади до суспільних проблем і потреб на місцевому чи загальнодержавному рівні. Для влади мирні зібрання мають бути одним із індикаторів суспільної думки, з урахуванням якої їй слід проводити свою політику. Для суспільства мирні зібрання відображають рівень демократії в державі. Свобода мирних зібрань гарантується Конституцією України і може бути обмежена лише судом і тільки в інтересах національної безпеки та громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей [1, 2].

Ст. 39 Конституції України прямо передбачає право громадян збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку. Відповідно до ч. 1 ст. 20 Загальної декларації прав людини, кожна людина має право на свободу мирних зборів і асоціацій. Дане положення конкретизується в ст. 21 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, а саме: визнається право на мирні збори. Здійснення цього права не підлягає ніяким обмеженням, крім тих, які накладають відповідно до закону і які є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах державної або суспільної безпеки, громадського порядку, охорони здоров'я і моральності населення або захисту прав і свобод інших осіб. Зазначене право відповідає положенням ст. 11 Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини. Але зміст ст. 39 Основного Закону держави дещо відрізняється від європейської норми: в останній йдеться про кожну людину, а в Конституції – лише про громадян.

Слід констатувати, що чинне законодавство з питань організації і проведення мирних заходів є не просто недосконалим, а взагалі відсутнім. Так, питання організації і проведення мирних заходів регулювалось Указом Президії Верховної Ради СРСР від 28 липня 1988 р. № 9306 “Про порядок організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій в СРСР” (далі – Указ), який згідно з пунктом 1 розд. XV “Перехідні положення” Конституції України був чинним у частині, що не суперечив Конституції [7]. Проте на сьогоднішній день зазначений Указ визнано неконституційним, згідно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини п'ятої ст. 21 Закону України “Про свободу совісті та релігійні організації” (справа про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, цере-

моній та процесій) [8], а, отже, він є не чинним. Таку ж позицію висловив і Вищий адміністративний суд України, зазначивши, що „оскільки норми цього Указу встановлюють дозвільний (реєстраційний) порядок проведення мирних зібрань та надають право органам влади та місцевого самоврядування заборонити їх проведення, у той час як норми Конституції України передбачають повідомний порядок проведення зібрань (шляхом сповіщення органів влади) та надають повноваження заборонити проведення мирного зібрання тільки суду, зазначений акт не підлягає застосуванню судами під час вирішення судами справ розглядуваної категорії” [6, 60].

Таким чином, вимоги щодо порядку організації і проведення мирних заходів, строків завчасного сповіщення органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування, документів, які мають бути долучені до заяви про проведення мирного заходу, тощо на даний час законом не врегульовано. А судова практика щодо мирних зібрань в Україні поки що має мало спільного із європейськими стандартами у сфері прав людини. Немає й детальних роз’яснень Вищого адміністративного суду, Конституційного суду з таких питань. Цьому сприяє й відсутність спеціального закону, який відповідав би міжнародним стандартам та ідеї про те, що зібрання, поки воно є мирним, не може вважатися незаконним [6, 62].

Так, у Рішенні Європейського суду з прав людини „Веренцов проти України” (Заява № 20372/11) – Заявника було притягнуто до адміністративної відповідальності за порушення порядку проведення та організації мирних демонстрацій. Такі дії, на думку Суду, становили втручання в права заявника, гарантовані ст. 11 Конвенції. Разом з тим, національним законодавством не було визначено порядок проведення мирних демонстрацій. Відтак, втручання не було законним. У справі „Шмушкович проти України” (Заява № 3276/10) – Заявник провів мітинг. Водночас він повідомив державні органи про його проведення надто пізно, його було притягнуто до адміністративної відповідальності. Суд вказав, що втручання у право заявника на свободу мирних зібрань не було передбачено законом (з тих же підстав, що й у Веренцові) [9]. Таким чином, правова неврегульованість проведення мирних зібрань в Україні призводить до того, що суди виносять рішення, що не мають правового підґрунтя. Більше того, такими рішеннями звужуються права та свободи громадян України.

Проект Закону “Про порядок організації проведення мирних заходів” був поданий до ВРУ ще 06 травня 2008 р. Законопроект було прийнято за основу 03 червня 2009 р. До другого читання проект закону прийнято 03 жовтня 2010 р. Проте, через незавершений правовий механізм та низку інших зауважень, проект закону направлено на повторне друге читання. Зауваженням Головного юридичного управління від 27 червня 2012 р. законопроект знову направлено на повторне друге читання через необхідність суттєвого доопрацювання. Проте на цьому шляху до прийняття вищезазначеного законопроекту завершився.

Отже, необхідно сказати, що мирні зібрання виступають конституційними формами безпосереднього народовладдя, визначальною особливістю яких повинна стати чітка регламентованість на законодавчому рівні і підвищена гаран-

тованість з боку держави. Прийняття Закону “Про порядок організації проведення мирних заходів” розв’язують проблему, що постала сьогодні на шляху до побудови зразкової європейської держави. Право на проведення мирних зібрань – одне з небагатьох політичних прав, яке до сих пір законодавчо не врегульовано в Україні.

Список використаних джерел:

1. Свобода мирних зібрань в Україні – вимір адміністративних судів. Аналітичний огляд судової практики за 2009–2011 роки / Р. Куйбіда, М. Серета // Центр політико-правових реформ. – К., 2011. – С. 1–18.
2. Конституція України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. [Електронний ресурс] // Урядовий кур’єр. – 2008. – № 23. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права ООН [Електронний ресурс] : Пакт, Міжнародний документ від 16.12.1966. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_043
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004
6. Белов Д. М. Проблема реалізації конституційного права громадян на мирні зори: окремі аспекти / Д. М. Белов, О. І. Бузіна // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія ПРАВО. – 2014. – Вип. 1. – С. 60–62.
7. Щодо правового регулювання проведення мирних заходів Мін’юст України [Електронний ресурс] : Лист від 26.11.2009 № 1823-0-1-09-18. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v823-323-09>
8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини п’ятої статті 21 Закону України “Про свободу совісті та релігійні організації” (справа про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій) № 6-рп/2016 від 8 вересня 2016 року. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-16>
9. Практика ЄСПЛ: право на мирні зібрання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unba.org.ua/assets/uploads/news/post-relis/2015.03.23-04.03.18-mat9.pdf>
10. Проект закону про порядок організації і проведення мирних заходів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=44969

THE POLITICAL AND LEGAL BASIS OF THE INFORMATION SOCIETY

Babak K. O., Lokota O. O., Tymchenko-Mikhailidi N. S.

Considering the political and legal foundations of the information society, we would like to pay attention to the relationship between the information society and democracy development and the formation of civil society. Researchers note that the present model of democracy will be changed in the future. According to the words A. Shadrin, these changes are associated with the development of electronic communication and raising the average level of education. As it known the emergence of mass media played a big role in establishment of democratic states on the beginning of the XVI century. Periodicals, books provided the distribution of primary education and the possibility of conscious participation of the general population in the political life of the great states.

The rapid spread of the Internet is a similar phenomenon. The Internet gives the ability to have quick access for unlimited number of people to texts of bills, even if they are still at the stage of their previous development, as well as to analytical information. In conclusion every citizen can turn to unlimited audience with practically zero expenses. So, the voters are essentially expanding their ability to defend their interests on regional and state levels.

Today, the number of citizens participating in the political life of the state is increasing due to the development of the information sector, including the media. We can see development in political consciousness and the emergence of new political ideas and directions. The policy becomes a matter of interest from the field of little interest. It allows us to say that the development of information and communication technologies defines the prospects for political evolution, which leads to democracy. As we know the democracy was chosen by most of the countries. It is a fact that the active introduction in the field of information and communication innovations promotes the democratization of society, the transformation of the past representations and stereotypes. As a result many forms of behavior, relationships between political institutions and individuals are changing.

One of the most important steps was taken in 1998. This step was the adoption of the Law of Ukraine “On the Concept of the National Program of Informatization”, the amendments and additions have been made in 2013 year. It was recognized that the general situation in the informational field cannot be considered as satisfactory, and not only because of the crisis in the economy. The informational level of Ukrainian society was only 2–2,5 % in comparison with Western countries. Also was noted technical lag of telecommunication systems, transmission networks data, etc.

The law mentioned above defined the ways of the national program of informatization as well as the strategy for solving the problem of providing information needs and informational support to socio-economic, environmental, scientific and technical, defense, national-cultural and other activities in the areas of national importance. The national program includes: The Concept of the National Program of Informatization; branch programs and informatization projects; a set of state programs on informatization; regional programs and projects of informatization; programs and projects of informatization of local self-government bodies.

The national information program is formed taking into account the long-term priorities of socio-economic, scientific and technical, national-cultural country's development and world achievements in the field of informatization and aims at solving the most important general social problems (ensuring the development of education, science, culture, environment and health protection, state administration, national security and defense, society democratization) and creation of conditions for Ukraine's integration into the world information space.

A serious legal step in the development of the information society was the Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine "On Recommendations of the Parliamentary Hearings on the Information Society Development", as well as the drafting of state programs of economic and social development of the country and draft laws on the State Budget of Ukraine for 2007 and subsequent years, other draft laws of Ukraine, adoption of regulatory acts related to development of the information society, to consider the recommendations, comments and suggestions made by the participants of the parliamentary hearings.

Our society has entered a legal solution to the development of the information society. However, we still have a lot to do in this area.

First of all, to develop a national strategy for the development of the information society in Ukraine and an action plan for its implementation; to include the main issues on the development of the information society in the program of activities of the Cabinet of Ministers, projects of state programs of economic and social development of the country; to provide computer literacy of the population, first of all, by creating an educational system focused on the use of new information and communication technologies in the formation of a fully developed personality; to create a national information and communication infrastructure and to achieve its integration with the global infrastructure.

It is extremely necessary to improve the information legislation, to bring it in line with the rules defined by international legal acts; to develop the concept of information legislation, which will regulate the sequence of preparation of the relevant regulatory acts, their composition and content requirements for these documents, proposals for amendments to the civil, administrative and criminal legislation related to the peculiarities of the development of the information society. It is also necessary to create an Information Code.

List of sources used:

1. On the Concept of the National Program of Informatization : Law of Ukraine. – February 4, 1998. – No. 75/98RP.

2. On the National Program of Informatization : Law of Ukraine : Amended by the Law of Ukraine of September 13, 2001 – No. 2684-III. 451.

3. Ivanov D. Society as a Virtual Reality / D. Ivanov // Information Society : Sat. – M. : AST LLC, 2004. – P. 355–427.

4. On Recommendations of Parliamentary Hearings on the Information Society Development in Ukraine : Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine. – Kyiv, December 1, 2005, № 315-IV.

YOUTH AND STATE IN MODERN WORLD IN RELATION TO ZIMBABWE

Bamusi Isaac T.

Youth policy is progressively being acknowledged as one of the key factors and an important indicator for human and social development and is generally regarded as a vehicle for facilitating the participation of young people in their country mainstream developmental processes. Zimbabwe crafted and adopted a national youth policy in 2004. However this policy is highly defective in that it was railroaded into policy by the youth ministry then without proper consultation and involvement of young people in its formulation. Consequently youth in Zimbabwe seem to be unfamiliar with the current policy and this has seriously affected its influence on youth development, empowerment and participation.

It is generally agreed that youth in Zimbabwe form a vulnerable and marginalized group owing to a myriad of factors. Due to the level of human and societal development in Zimbabwe, it has been difficult to locate a definite age-group for the youth. While many developed and developing countries have set 25 years as their cut-off age for youth, the current youth policy of Zimbabwe recognizes youth as people from 10 to 30 years of age. This is against the background that youth are generally believed to graduate into adulthood on the basis of their being able to attain economic independence which then opens up avenues for them to set up their own families usually through marriage. However, owing to the economic recession that has characterized the country over the past decade, coupled with the near collapse of the education sector and high levels of unemployment amongst the youth, the young person in Zimbabwe has failed to attain economic independence and many youth have remained perpetually stuck in their youthful stage [1].

It is this unproductive and disempowered stage and tag that has and continues to haunt the youth of Zimbabwe in contemporary times. The National Youth Policy of Zimbabwe is a document that is designed to provide a comprehensive and multi-sectored framework for addressing youth issues that are currently considered not commensurate with achieving sustainable socio-economic development. It is based on eleven (2) guiding principles which provide an ethical context for a rights-based approach in dealing with youth concerns. The current national youth policy of Zimbabwe was crafted in 2000 under the auspices of the Ministry of Youth Development, Gender and Employment Creation. This policy was then adopted in 2004 but there still lacked a comprehensive and multi-spectral approach to its implementation. Essentially, the policy remained only on paper.

Without doubt, the current national youth policy of Zimbabwe is an excellent presentation of the aspirations of the government of Zimbabwe in facilitating genuine participation and empowerment of young people in the mainstream socio-economic and political development of the country. However, because it has never been meaningfully popularized, many young people who form its main target beneficiaries are not cognizant of either its presence or content. According to a research conducted by the Youth Forum in Masvingo Province in 2009, 80 % of respondents interviewed professed that they were not aware of the existence of the national youth policy do-

cument. Of the 20 % who knew about the policy, only 9 % of these had ever had a chance to read the document [Zimbabwe Youth forum report 2009].

This unfortunate situation is compounded by the fact that there were never meaningful consultations of young people in their diversity by the facilitating ministry during the formulation of this policy. This in turn is directly attributable to the acute polarization that has characterized the Zimbabwean society since the turn of the millennium. However, such an unfortunate situation has negatively impacted on the capacity of the national youth policy to addressing the myriad of problems affecting the youth and in particular its capacity to act as a vehicle for youth participation and empowerment. Because it was not formulated with the critical participation and input of the youth, many young people have failed to identify with some of its key objectives as well as objectively verifiable indicators of progress.

The Role of the Zimbabwe Youth Council. In facilitating the coordination and implementation of the National Youth Policy, the policy provides for the setting up of the Zimbabwe Youth Council (ZYC). It is worth noting that the government of Zimbabwe has regularized the functions of the ZYC through a statutory instrument, the Zimbabwe Youth Council Act (Chapter 25:19 as amended in 1997). The role of the youth council is basically to register and coordinate the activities of national associations and clubs while playing an advisory role to government on youth needs and issues. Questions have been raised in the past over the work of the ZYC. It is the firm belief of the Youth Forum that for the ZYC to play its role and fulfill its mandate, it should be accorded the necessary autonomy to act as a non-partisan platform for youth empowerment and participation. This is one fundamental shortcoming that has been noted about the ZYC.

Reform of the National Youth Policy. The current generation of youth is clearly not in touch with the present policy and it has dismally failed to champion the interests of young people towards meaningful participation and empowerment, socio-economically and politically [5]. Young people, including children should be consulted during the formulation of this policy. This should include identification of the founding principles and key strategic areas for the policy intervention.

Pursuant to this is the formulation of an Action Plan for the implementation of the policy. This policy should also be in line with the provisions of the African Youth Charter to which Zimbabwe is a signatory and recently ratified through the Ministry of Youth Development, Indigenization and Empowerment. It's the humble submission of the Youth Forum that reforming the Zimbabwe Youth Council Act and the National Youth Policy are crucial processes to ensure that the youth of Zimbabwe can meaningfully participate in civic life so that they are able to play their role as equal stakeholders in advancing democracy and development in Zimbabwe.

The effective empowerment of Zimbabwe's youth depends on the sound institutional framework and active political, administrative and technical support and involvement across all sectors that the National Youth Policy seeks to provide. The functions of the Ministry and ZYC as outlined above will ensure that each stakeholder's efforts are coordinated and directed in order to maximize effectiveness. These same functions will also ensure that progress is monitored and documented, and any weaknesses identified in the periodical evaluations are addressed. The Youth policy

should not be exhaustive in addressing youth issues especially with regards to youth and state in modern world.

List of sources used:

1. Kanyenze G. Youth unemployment and youth employment policy in Zimbabwe, mimeo / G. Kanyenze. – 1997 (Geneva, ILO).
2. Zimbabwe Youth Council [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.zimbabweyouthcouncil.org/index.php?option=com>
3. The problem of youth in Mugabe's Zimbabwe [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.africafiles.org/article.asp?ID=6498>
4. Ijsseling G. Second impact SYB evaluation report: Uganda, Zambia and Zimbabwe / Ijsseling G. – 1997 (Harare, ILO).
5. Three year strategic plan [Electronic resource]. – Mode of access : www.zimbabweyouthcouncil.org/zycstrat.doc

CUSTOMS EDUCATION FOR FOREIGNERS AND STATELESS PERSONS. UKRAINIAN EXPERIENCE AND LEGAL ASPECTS

Barabash Yu. V.

Recognizing the importance of customs education in the age of globalization, it is necessary to highlight that customs education is very unique. Ukraine also has its experience of training the specialists for world customs domain. In the article the aim is to stress the historical retrospective of teaching future customs officers at the University of Customs and Finance (further UCF) for foreign countries, using a multidisciplinary scientific and educational approach on the basis of implemented customs professional standards and to show the new changes in legislation, which regulates legal status of foreign students in Ukraine.

The history of training customs officers at the UCF derives from the period of starting training students from Kyrgyz Republic. The first several students entered the former Ukrainian Academy of Customs in 2003. It was a governmental program of the Kyrgyz Government with the aim of training the specialists for customs sphere of the abovementioned country in Central Asia. The government controlled and even supported the students in their studying, starting the payment for their education and finishing providing them with the customs uniform for Kyrgyz students.

The statistics testifies about training students from Armenia Republic, Russia Federation, Angola and Azerbaijan Republic. From 2016 the University has been training the listeners of the preparatory department and students from more than 17 countries. All of them participate in the National Group of the International Customs Students Association and do their research on the world customs administrations activity.

The University has been having a tradition of teaching Russian speaking students in Ukrainian language and provides the possibility to organize the educational process in English as well. But there is only one group of students from Nigeria, who are taught within the special educational plan, when they as well learn both Ukrainian and Russian languages. All the professors give the classes for these students in English.

But the changes in legislation about education in 2017 and the conditions of educational operations under licenses determine new enforcement demands for such groups, when the professor must have the language certificate of at least B2 level (Постанова Кабінету Міністрів України № 1187 “Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти” від 30 грудня 2015 р.). Unfortunately even since the year of English (2016), which had been proclaimed by the President of Ukraine Mr. P. Poroshenko, the situation hasn't been changed. There are several reasons: the professors are not financially motivated to get the aforementioned certificate. The second reason is an inappetency of our society to change progressively, no matter which age of they are. But at the same time, it is necessary to highlight that B2 level of teachers' skills in English will not provide the certain bundle of knowledge of the professional English. Sometimes knowing the idioms doesn't give the possibility for a lawyer, for instance, to know the necessary legal vocabulary. So, it would be much better to organize different courses for teaching in English specialized courses with learning the domain-specific vocabulary and make the learners passing the exams on professional course. At the end of the course there might be given a certificate after the listener of the courses passes the exams on grammar, speaking English, compendium on lectures within the disciplines, taught by them.

In accordance with the Law on Education (Article 4, Part 2) foreigners and stateless persons have a right to education in Ukraine (Закон України про вищу освіту // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 37–38. – Ст. 2004. Редакція від 28.09.2017). The University of Customs and Finance is the only one, which provides customs education, using the special stated programs, including customs disciplines (according to the implemented professional standards), being proved by the World Customs Organization. Foreign students of the UCF also have a great opportunity to listen to the lectures of visiting professors from the USA, Germany, Poland, Singapore etc. on customs and fiscal problems.

But there are some issues, which, as we think, should be changed on legislation level in the state:

- It would be better to return the possibility to provide certain quantity of licensed places for foreign students (now all the licensed places are divided between Ukrainian and foreign students). In such a case the University will have an opportunity to train more specialists for customs domain.

- The University's obligation is to create possible conditions for foreign students of having trainees abroad. There should be developed the procedure of signing bilateral agreements between Customs Administrations of the world and customs universities for to provide foreigners with the alternative to have it in their own country, for example.

- As a prospective to establish training the future customs officers and specialists for fiscal service in English not only within Management and Computer Science Programs, but also for other different majors at the UCF.

- It would be useful to allow (on legislative level) foreigners to work in customs domain in Ukraine, who are graduates of customs departments of Ukrainian universities. So as almost all the foreigners know English well, it could solve the language

barrier at the customs checkpoint. But at the same time the problem is low wages in Ukraine. Hence, foreign graduates are not interested in working in Ukraine. So, there are many unresolved issues, which should be carried out in Ukrainian education system within the process of training foreign students at higher educational establishments, including customs universities, as well. The practice shows that the reforms are necessary, but they have to be practicable and improved on legislative level. The changes should be reasonable but not such ones which prevent the possibility to provide studying and teaching in accordance with an alternative. In case if the groups of only foreign students are organized, the plans are to be oriented to teaching the students in accordance with the international customs legislation during all bachelor or master program.

ВЕКТОРИ РОЗБУДОВИ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Бутова О. Ю.

Міжнародна торгівля є вельми важливим чинником економічного процвітання. Відповідно митні адміністрації, які контролюють і скеровують міжнародний рух товарів, мають виключні можливості для посилення безпеки міжнародного торговельного ланцюга постачання та сприяння соціально-економічному розвитку своїх держав шляхом збільшення надходжень до бюджетів і спрощення процедур міжнародної торгівлі (SAFE Framework).

Із метою досягнення визначених цілей та на виконання взятих на себе міжнародних зобов'язань, Україна продовжує вживати заходи щодо подальшого наближення вітчизняного законодавства з питань державної митної справи та механізмів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності до відповідного законодавства ЄС та міжнародних стандартів регулювання транскордонної торгівлі.

Зокрема, відповідно до ст. 1 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, цілями асоціації є, зокрема сприяння поступовому зближенню Сторін та запровадження умов для посилених економічних та торговельних відносин, які вестимуть до поступової інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС, у тому числі шляхом поступової адаптації її законодавства до *acquis* ЄС.

При цьому одним із базових постулатів регулювання міжнародної торгівлі найбільш розвинених країн світу та країн, що активно розвиваються, є фундаментальний принцип щодо забезпечення сприятливих умов законній міжнародній торгівлі, зокрема через спрощення та пришвидшення митних процедур, стандарти забезпечення якого було вперше визначено Міжнародною конвенцією про спрощення і гармонізацію митних процедур.

Так, відповідними стандартами Кіотської конвенції встановлено, що всі товари, в тому числі транспортні засоби, які ввозяться на митну територію чи вивозяться з неї, незалежно від того, чи обкладаються вони митами та податками, підлягають митному контролю. При цьому визначено, що митний контроль обмежується мінімумом, необхідним для забезпечення дотримання митного законодавства.

Водночас Міжнародна конвенція Кіото встановлює, що значні переваги від спрощення умов міжнародної торгівлі, можуть бути досягнуті без шкоди для відповідних стандартів митного контролю. Відповідно до такого підходу, поряд зі спрощенням митних процедур та умов міжнародної торгівлі, необхідно забезпечити належний рівень безпеки міжнародного торговельного ланцюга постачання товарів.

Гостро усвідомлюючи таку необхідність, було прийнято Рамкові стандарти безпеки та полегшення світової торгівлі Всесвітньої митної організації (SAFE Framework). Зокрема, саме Рамковими стандартами безпеки було вперше комплексно і системно запроваджено інститут уповноваженого економічного оператора (Authorized Economic Operator) як базового елемента безпеки ланцюга торговельних поставок.

Зокрема, уповноважені (авторизовані) оператори, які відповідають вимогам безпеки, іншим вимогам митних адміністрацій, беруть участь у програмах співробітництва щодо забезпечення безпеки міжнародного торговельного ланцюга постачання, можуть розраховувати на прискорений контроль їх вантажів та подання мінімально необхідної інформації митниці для ідентифікації їх товарів, з подальшим поданням додаткової інформації.

Законодавством України з питань державної митної справи інститут уповноваженого економічного оператора як абсолютно нового суб'єкта митних правовідносин було запроваджено з прийняттям чинного МК України, положеннями якого визначено правовий статус, порядок його надання та спеціальні спрощення, що надаються відповідним сертифікованим суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності.

Аналіз положень МК України засвідчує їх переважну відповідність положенням МК Співтовариства, встановленого Регламентом (ЄС) № 952/2013 Європейського Парламенту та Ради. Водночас аналіз положень Глави 2 “Уповноважений економічний оператор” МК України дає підстави погодитись із позицією переважної більшості експертів щодо їх практичної невідповідності положенням Регламенту (ЄС) № 952/2013 та міжнародним стандартам.

Фактично правове регулювання відповідного інституту у вітчизняному законодавстві має здебільшого декларативний характер та не відповідає реаліям комерційної практики. Як наслідок, упродовж п'яти років жоден із українських суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності не набув відповідного статусу. Тоді як уповноважені економічні оператори діють в усіх 28 країнах ЄС, а також США, Швейцарії, Норвегії, Японії, Китаї та інших країнах світу.

Водночас за сучасного стану правового регулювання практична реалізація зазначеного механізму ускладнена не лише процедурними невідповідностями, зокрема в частині критеріїв відповідності та вимог, спрощень та видів сертифікатів тощо, а також і відсутністю механізмів взаємного визнання сертифікованих економічних операторів інших країн і навпаки – визнання українських економічних операторів іншими країнами.

Крім того, практична реалізація інституту уповноваженого економічного оператора вимагає не лише належного правового регулювання та прозорих,

об'єктивних і недискримінаційних процедур, а й наявності ефективної системи контролю на всіх етапах міжнародного ланцюга поставок. Невід'ємними елементами такої системи є дієві механізми забезпечення вибіркової митного контролю на основі управління ризиками та постаудит контролю.

Таким чином, векторами подальшої розбудови системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні, на наш погляд, можна визначити удосконалення правового регулювання інституту уповноваженого економічного оператора відповідно до міжнародних стандартів та комерційної практики, а також удосконалення механізмів митного контролю на основі управління ризиками та постаудиту.

THE INFLUENCE OF THE EXTERNAL ENVIRONMENT ON THE OUTSOURCING ACTIVITY OF THE COMPANIES

Yevdosieieva A. V.

Nowadays many enterprises choose to outsource its non-core business to other enterprises, usually international ones, to reduce costs and increase the efficiency. Thus, performing so-called international or global outsourcing. Global outsourcing is the use of organizations in all areas of the world to do some of a company's work, because their employees can do it more cheaply, fast or effectively than its own.

Above all the internal factors of the environment (e. g. motives, frequency, experience, product factors) which assuredly have significant influence on choosing operations to be outsourced and the ways of it, no less important are the external factors. External factors are external aspects over which the company has no direct control. These external factors of the environment in which the company operates, can either benefit or harm a company's future performance. Differences in these factors result in particular countries having a comparative advantage in the manufacturing of certain products. For a company that is trying to survive in a competitive global market, this implies that the company will benefit by sourcing the manufacturing of each component or process at that location where these external conditions are most beneficial to the execution of that activity.

There are presented key factors of external environment which affect outsourcing companies, their brief description and possible benefits that can be gained when using them right.

1. Uncertainty. Uncertainty can be defined as the level of foreseeing and anticipating to changes in conditions surrounding the manufacturing of the outsourced product. There are two types of uncertainty which has significant influence on the outsourcing activity, namely demand and technological uncertainty. Outsourcing becomes a viable option when there is low uncertainty about demand. Outsourcing when demand is highly uncertain will only be viable on the condition that the product is of low asset specificity, because it decreases bargaining and monitoring costs. In addition, high technological uncertainty in combination with high asset specificity makes outsourcing viable because the financial risks taking of investing in technologies that become obsolete is transferred to the supplier.

2. Proximity. Proximity (physical, relational, cultural, institutional, knowledge) is the similarity of the outsourcing company compared to the foreign supplier. Close proximity between the company-supplier makes the transfer and protection of knowledge easier and less costly. Hence outsourcing is a viable option when manufacturing is outsourced to a supplier which in proximity is close to the outsourcing company.

3. Geographic location (physical distance, natural resources). It defines as the location of a country and its attributes relating to concentration of resources. Outsourcing is feasible when the company outsources to a country that has sufficient amount of the needed natural resources for manufacturing the product and is located so that transportation costs can be reduced.

4. Infrastructure. Basically it is quality of infrastructure for transportation purposes and ICT infrastructure. Outsourcing will be beneficial when the company outsources to a country which has an adequate infrastructure. This will increase efficiency in transporting products by e.g. improving the moving load and delivery speed.

5. Legal forces. Legal forces like legalisation and enforcement, bureaucracy, corruption, protection IPR are the laws and regulations of a country. Outsourcing is a viable option when the company outsources to a country which has an established legal system which operates on the permanent basis. This provides a decent level of security and diminishes possible risks.

6. Government policy. It means the actions and political forces set by the government (like stability of government, free trade agreements, terrorism). Outsourcing is a viable option when the company outsources to a country that has signed a FTA, which eliminates tariffs and quotas. A stable government increases certainty of delivery of the products.

7. Human capital (workforce size and availability, level of education, technological skills) are the skills, competences and characteristics of employees which make them able to carry out the required labour. Outsourcing is a viable option when the company outsources to a supplier that employs a workforce that is capable to manufacture the products in accordance with the predetermined specifications and quality standards.

8. Labour costs. Cost associated with compensation and wages of employees. Outsourcing is a viable option when labour costs can be reduced by outsourcing to suppliers in low-wage countries.

9. Culture. Cultural factors include language, norms and values, religion. It consists of shared attitudes, norms and values, religion and language among the population of a country. Outsourcing is a viable option when the company outsources to a supplier with which it can communicate in a common language.

10. Corporate social responsibility (CSR). CSR means that the company acts responsible by incorporating social, environmental, ethical and human rights concerns into their activities. It includes human rights, workplace and safety regulations, global environmental concerns. Outsourcing is a viable option when the company outsources manufacturing to suppliers that are socially responsible and do not destroy the environment.

In conclusion it can be stated that international outsourcing entails multiple both internal and external factors. Each of these factors have a certain level of influence on

the decision making process. Moreover external factors cannot be directly controlled by the company, hence require more careful analysis, control and readjustment. This also confirms that international outsourcing is a complex concept to which different theories and approaches can be applied.

List of sources used:

1. International outsourcing by Moniek Klein Gunnewiek [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу : http://essay.utwente.nl/61529/1/MSc_M_Klein_Gunnewiek.pdf

2. Analysis of the Influence Factors of Outsourcing Service Provider Selection [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу : http://onlinepresent.org/proceedings/vol17_2013/44.pdf

ПЕРЕМІЩЕННЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ГОТІВКИ ТА БАНКІВСЬКИХ МЕТАЛІВ

Кийда Л. І.

Через митний кордон України кожного дня фізичні особи та представники юридичних осіб переміщують готівку, банківські метали. Нині склалася така ситуація, що у більшості країн світу громадяни користуються грошима та дорожчими металами, як засобами платежу чи обміну. Фізичні особи чи представники юридичних осіб повинні дотримуватись цілого ряду правил переміщення готівки, банківських металів через митний кордон України. Дані правила, які становлять систему правових норм та стосуються переміщення готівки та банківських металів утворюють правові процедури переміщення готівки та банківських металів через митний кордон України. Знання даних правових процедур важливе для спрощення та прискорення митного контролю та впровадження політико-правових аспектів міжнародних інтеграційних процесів.

Відповідно до ч. 3 ст. 197 Митного кодексу України обмеження щодо ввезення на митну територію України та вивезення за межі митної території України валютних цінностей, а також порядок переміщення їх через митний кордон України, у тому числі особливості декларування валютних цінностей (зокрема, визначення граничних сум валютних цінностей, які підлягають письмовому або усному декларуванню), встановлюються Національним банком України. Порядок переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України визначено Інструкцією про переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 27.05.2008 р. № 148.

Ця Інструкція встановлює для резидентів і нерезидентів порядок переміщення (увезення, вивезення, пересилання) готівки і банківських металів через митний кордон України. Вимоги цієї Інструкції не поширюються на порядок увезення в Україну та вивезення за межі України готівки і банківських металів уповноваженими банками.

Для вимог цієї Інструкції перерахунок сум готівки в євро здійснюється за офіційним курсом гривні до євро, установленим Національним банком, або за

крос-курсом, визначеним згідно з офіційним курсом гривні до відповідних іноземних валют на день перетинання митного кордону України або на день пересилання готівки.

Готівка – це готівкова валюта України і готівкова іноземна валюта у вигляді банкнот і монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної держави, банкноти та монети, вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які перебувають в обігу (крім монет, що належать до банківських металів), і дорожні чеки.

Банківські метали – це золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів у зливках та порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, що вироблені з дорогоцінних металів з пробами для вітчизняних монет не нижче ніж для золота – 995, для срібла – 999, для платини і паладію – 999,5 і в іноземних монетах з дорогоцінних металів з пробами не нижче ніж для золота – 900, для срібла – 925, для платини та паладію – 999.

Отже, процедура переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України прописана у діючому законодавстві України і є достатньо зрозумілою для пересічних громадян. Це не може привести до незаконного переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI в редакції 2017 року.

2. Інструкція про переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України : постанова Правління Національного банку України від 27.05.2008 № 148.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПОЛІТИЧНОГО ПРОТЕСТУ

Ключник Р. М.

Увесь час існування держави та права їх розвиток супроводжувався конфліктами. Історія людства – це, зрештою, історія виникнення та падіння монархій та республік, диктатур та демократій. За будь-якого режиму частина населення не довіряє політичній еліті, причому настільки, що вдається до протесту як способу тиску чи навіть зміни влади. Звідси виникає слушне питання: яким чином норми права можуть регулювати протестні дії?

У 1222 р. у Золотій буллі короля Андрія (Угорщина) було вперше прописано право на протест; у 1351 р. воно було підтверджено та поширено на все дворянство. У Польщі “право опору” було неписаним аж до прийняття Мельницьких статей у 1501 р., хоча й застосовувалося на практиці ще у XIII–XIV ст. [1, 14]. Право на опір гнобленню згадано й у Декларації прав людини і громадянина (Франція, 1789 р.).

Перші десять поправок до Конституції США, відомі як Білль про права (1791 р.), закріпили, у тому числі, й свободу зібрань (право народу мирно зби-

ратися та звертатися до уряду з петиціями про задоволення скарг) [2, 22]. Воночас федералісти вважали, що створення організацій та проведення заходів підбурюватимуть громадян на повстання [3, 159].

Ставши президентом США, юрист А. Лінкольн у першій своїй промові звернув увагу на право на протест: “Ця країна з її установами належить народу, що живе у ній. Втопившись від діючої влади, народ може здійснити своє конституційне право на зміну влади або своє революційне право на її знищення чи повалення” [4, 61].

Розвиток сучасного міжнародного права пов’язаний перш за все з діяльністю Організації Об’єднаних Націй, яка з самого початку визнала право на революцію. У Загальній декларації прав людини 1948 р. підкреслено необхідність захисту прав людини владою закону, щоб людина не була вимушена вдаватися у якості останнього засобу до повстання проти тиранії та пригнічення [5].

“Сіракузькі принципи тлумачень обмежень та відступів від положень Міжнародного пакту про громадянські та політичні права” містять окремі застереження щодо використання поняття національної безпеки. Так, у випадку існування відносно ізольованої загрози інтереси національної безпеки не можуть стати підставою введення обмежень прав та свобод. Також захист національної безпеки не може бути достатньою підставою для введення невизначених або довільних обмежень [6].

Стаття 39 Конституції України проголошує: Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування.

Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку – з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров’я населення або захисту прав і свобод інших людей.

У ст. 44 йдеться про страйк: ті, хто працює, мають право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів.

Порядок здійснення права на страйк встановлюється законом з урахуванням необхідності забезпечення національної безпеки, охорони здоров’я, прав і свобод інших людей.

Ніхто не може бути примушений до участі або до неучасті у страйку.

Заборона страйку можлива лише на підставі закону [7].

Щодо вже згаданої ст. 39 Конституції України, у вітчизняній нормативно-правовій базі знаходимо Рішення Конституційного Суду України від 19 квітня 2001 р. № 4-рп/2001, згідно з яким положення частини першої ст. 39 Конституції України щодо завчасного сповіщення органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування про проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій в аспекті конституційного подання треба розуміти так, що організатори таких мирних зібрань мають сповістити зазначені органи про проведення цих заходів заздалегідь, тобто у прийнятні строки, що передують даті їх проведення. Ці строки не повинні обмежувати передбачене ст. 39 Конституції України

право громадян, а мають служити його гарантією і водночас надавати можливість відповідним органам виконавчої влади чи органам місцевого самоврядування вжити заходів щодо безперешкодного проведення громадянами зборів, мітингів, походів і демонстрацій, забезпечення громадського порядку, прав і свобод інших людей. Визначення конкретних строків завчасного сповіщення з урахуванням особливостей форм мирних зібрань, їх масовості, місця, часу проведення тощо є предметом законодавчого регулювання [8].

Як справедливо зазначає І. Купцова, на практиці урядова політика в сфері проведення зібрань, що носять протестний характер, є показником рівня поваги до основних прав людини оскільки реалізація права на мирні зібрання зазвичай супроводжується реалізацією інших прав, зокрема права на вираження думки, пересування та інших. В той же час основні обмеження права на зібрання пов'язано із необхідністю в окремих випадках попередити порушення права на життя, на свободу від катувань, права на справедливий судовий процес [9, 77].

Список використаних джерел:

1. Uruszczak W. Swoistość systemów prawno-ustrojowych państw Europy środkowo-wschodniej w XV–XVI w. / W. Uruszczak ; Europa środkowowschodnia od X do XVIII wieku – jedność czy różnorodność? – Kraków, 2005. – S. 45–61.

2. Конституции зарубежных государств : учебное пособие / сост. проф. В. В. Маклаков. – 2-е изд., исправл. и доп. – М. : Издательство БЕК, 1999. – 584 с.

3. Тиліпська О. Ю. Свобода мирних зібрань у досвіді демократичних процесів у США / О. Ю. Тиліпська // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція. – 2014. – № 10-1. – Т. 1. – С. 158–161.

4. Маршавелски А. Право на революцию как общеправовой принцип / А. Маршавелски // Правовое образование. Гражданское общество. Справедливое государство : VI (XIII) Международная научная конференция студентов и молодых ученых (26–27 апреля 2012 года). – Кемерово, 2012. – С. 58–68.

5. Всеобщая декларация прав человека [Электронный ресурс] / Организация Объединённых Наций. – Режим доступа : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml

6. Сиракузские Принципы Толкования Ограничений и Отступлений от Положений Международного Пакта о Гражданских и Политических Правах (Документ ООН E/CN.4/1985/4, Приложение (1985) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.legislationline.org/ru/documents/action/popup/id/14623>

7. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

8. Рішення Конституційного Суду України № 4-рп/2001 від 19 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-01/paran54#n54>

9. Купцова І. І. Політико-правові засади права на протест / І. І. Купцова // Актуальні проблеми політики. – 2014. – Вип. 53. – С. 73–80.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Коробка М. О.

Україна у Конституції проголосила себе правовою державою. А однією з надзвичайно важливих рис правової держави є визнання і дія принципу верховенства права, правового порядку, який базується на тому, що нікого не можна примусити робити те, що не передбачено законом. Сутність верховенства права втілена у принципах чесності, справедливості, прозорості та відповідальності. Отже, вся діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, їх посадових осіб має базуватись виключно на букві закону. Межі повноважень, наданих органам державної влади, встановлені Конституцією та законами України. На громадян же покладено обов'язок підкорятись державній владі якщо її рішення, розпорядження та вимоги відповідають закону.

У Конституції доволі чітко визначено систему органів та посадових осіб різних рівнів, які покликані захищати права і свободи людини і громадянина. До них належать Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, місцеві державні адміністрації, підсистема судів загальної юрисдикції та спеціалізованих судів, Конституційний Суд України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, прокуратура, адвокатура, інші правоохоронні органи України.

Верховною Радою України здійснюється захист прав і свобод шляхом законодавчої діяльності, визначення в законодавчому полі України прав і свобод людини і громадянина, гарантій цих прав і свобод, основних обов'язків громадян; громадянства, правосуб'єктності громадян, статусу іноземців і осіб без громадянства; прав корінних народів і національних меншин; основ соціального захисту; визначення правового режиму власності, правових засад і гарантій підприємництва, правил конкуренції та норм антимонопольного регулювання (пп. 1–3, 6–8 ч. 1 ст. 92 Конституції України) [1].

Особливе місце у системі гарантій належить Президентові України. Він повинен сприяти створенню необхідних механізмів контролю та забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина.

Гарантування суб'єктивних прав людини органами внутрішніх справ проявляється у забезпеченні особистої безпеки громадян; у своєчасному запобіганні злочинам та адміністративним правопорушенням, швидкому і повному їх розкритті, охороні суспільного порядку та забезпеченні суспільної безпеки; захисті власності від протиправних посягань; наданні правової та організаційної допомоги громадянам, посадовим особам й іншим суб'єктам у здійсненні їх законних прав та інтересів. На жаль, в Україні права людини, що гарантуються Конституцією, порушуються як державою, так і недержавними суб'єктами. Ефективність механізму захисту прав залежить від стабільності суспільства [2, 24].

Принцип рівності прав і свобод людини та громадянина закріплений на рівні Основного Закону України і є важливою гарантією його здійснення, однак це не гарантує його автоматичного виконання. Саме тому дуже важливим є питання розблення належної юридичної системи в галузі захисту основних прав і

свобод людини та громадянина загалом і механізму забезпечення принципу рівності таких прав і свобод зокрема. Варто підкреслити, що особливістю цього механізму є те, що він має регулювати не лише сам принцип рівноправ'я, а й усю сукупність таких прав і свобод (політичні, особисті, економічні, соціальні, культурні, екологічні тощо).

Одним з найважливіших політичних прав громадян України є право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення, захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних і інших інтересів за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки і громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей (ст. 36) [1].

Разом із цим, слід констатувати, що багато із задекларованих в Конституції України фундаментальних прав і свобод потребують співпраці та активної участі держави, в цілому, та органів публічної влади у забезпеченні їх реалізації та дотримання: а саме, до таких слід віднести право на участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, право на справедливий судовий розгляд, право на освіту, працю, охорону здоров'я тощо. Особливої актуальності це набуває за умов, коли держава в сучасному суспільстві володіє монополією на репрезентацію та захист публічних інтересів, тому що виступає від імені всього суспільства та діє на благо останнього [3, 89].

Для того, щоб чітко окреслити проблеми, які виникають під час реалізації прав людини і громадянина, необхідно передусім чітко розтлумачити ці поняття. Так, вчені визначають права людини як гарантовану законом міру свободи людини, яка зможе забезпечити її існування і розвиток. Наша держава є стороною майже усіх конвенцій ООН (у тому числі підписаних у 1945–1991 рр.). Однак актуальним залишається питання чи справляється Україна із забезпеченням захисту прав людини і громадянина. Вчені вважають, що забезпечення цих прав в Україні є дуже низьким. Сама Конституція, на їхню думку, не містить механізму забезпечення прав людини і громадянина.

Список використаних джерел:

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Пильгун Н. В. Проблеми реалізації прав людини та громадянина в сучасній Україні / Н. В. Пильгун, О. В. Хомченко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Вип. 2. – Т. 1. – С. 22–25.
3. Чернецька О. В. Права та свободи людини та громадянина як основа функціонування органів публічної влади / О. В. Чернецька // Часопис Київського університету права. – 2014. – Вип. 1. – С. 87–90.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК ЗАПОРУКА ПОКРАЩАННЯ РІВНЯ ВЗАЄМОДІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ДОВІРИ ГРОМАДЯН

Логвин А. В.

Реформування в будь-якій сфері суспільного життя є тим необхідним процесом, що покликаний усунути недоліки функціонування певної системи, її інститутів, і насамперед недоліки структурного характеру, які виявляються під час діяльності системи в існуючому форматі. Але покликання реформи не лише у цьому. Реформування – механізм, що дає змогу побудувати більш ефективну, ніж існуюча, систему, навіть і в тому разі, якщо видимі недоліки не критичні.

На сучасному етапі існування та функціонування органів державної влади (державного управління) України необхідною умовою є повернення довіри населення до їх діяльності та упевненості у забезпеченні належного, так би мовити, представництва інтересів громадян. Найважливішою умовою реалізації всіх заходів, спрямованих на поліпшення довіри є забезпечення високого рівня життя населення України. Кожен громадянин може бути впевнений в отриманні найякісніших адміністративних послуг з використанням сучасних технологій та вимог сьогодення.

В умовах адміністративних перетворень одним із напрямів реформування системи державної служби та вдосконалення її кадрового забезпечення є обов'язковість і важливість організації діяльності державних службовців та створення сприятливих умов для їх ефективної праці. Побудова моделі співпраці між органами влади як організаторами процесу надання послуг та громадянами держави, як споживачами, з одного боку, та індикаторами якості отриманих послуг – з іншого, ставить підвищені вимоги до персоналу державних органів.

В даному випадку, впровадження системи критеріїв оцінки професійних, ділових і особистих якостей та ефективності діяльності осіб, які обіймають вищі державні посади, зокрема, посилення кадрового потенціалу “якісна кадрова політика” (постійне підвищення рівня знань, в тому числі підлеглими, робота з підбору кадрів, відповідальність), призведе до досягнення стратегічних цілей щодо покращання якості надання належних адміністративних послуг громадянам (захист їх законних прав та інтересів), забезпечення прозорості діяльності державних органів, формування довіри громадян.

Основний принцип полягає в виявленні проблемних питань та шляхів їх вирішення. Така робота створить передумови для визначення “золотих стандартів”, яких необхідно буде дотримуватись, з метою досягнення стратегічної цілі та постійного підтримання на високому рівні професійної компетенції. При цьому, визначені критерії можуть доповнюватись додатковими в залежності від певного регіону.

Покращання рівня взаємодії громадян та державних органів залежить від їх знань та вміння застосовувати свої повноваження. При цьому, слід враховувати необхідність постійного підтримання високої професійної компетентності працівників органів державної влади – різноплановий процес постійного професійного розвитку, який передбачає формування та оновлення професійних

знань, вмінь та навичок, а також розуміння закономірностей відтворювальних процесів в економіці у взаємозв'язку з розвитком політичних, культурних та інших суспільних явищ. Обов'язок професії високопосадовця полягає в забезпеченні впевненості громадян в тому, що державні службовці продовжують розвивати, вдосконалювати та підтримувати професійну компетентність.

В свою чергу, виходячи з визначених критеріїв оцінки ефективності діяльності державні органи повинні не тільки виявляти проблемні місця у своїй роботі, але і намагатися їх виправити, можливо тоді і буде відбуватися якісне надання адміністративних послуг, поповнення бюджету шляхом добровільної сплати податків, як у розвинених країнах. При цьому, важливою є робота, направлена на упередження появи проблемних місць, а не констатація їх факту та подальше вирішення.

Устрій системи державного управління не можна “списувати” з інших країн. Запозичити окремі елементи можна, але не системно, – бо пересаджені в умови іншої національної культури механізми державного управління не працюють або працюють із грубими перекрученнями.

В умовах зіткнення інтересів організованих соціальних груп і їхнього різноспрямованого впливу потрібна незалежна державна служба, яка є прибічником інтересів усього суспільства й держави загалом і водночас прагне справедливого та зваженого врахування групових інтересів. Державний службовець зобов'язаний нести свою службу в інтересах особи і громадянина, всього суспільства. Держава, у свою чергу, повинна повною мірою гарантувати таку службу й мати право довіряти її здійснення державним службовцям.

Список використаних джерел:

1. Державна служба в Україні: організаційно-правові основи і шляхи розвитку / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Ін-Юре, 1999. – 272 с.
2. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Національна академія державного управління при Президентові України ; наук. ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 6: Державна служба / наук. ред. колегія : С. М. Серьогін (співголова), В. М. Сороко (співголова). – 2011. – 524 с.
3. Нормативно-правове забезпечення державної служби / М. Іншин // Південноукраїнський правничий часопис. – 2009. – № 2. – С. 154–157.

АНАЛІЗ ОКРЕМИХ ЗАКОНОПРОЕКТІВ ЩОДО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ З ІНОЗЕМНОЮ РЕЄСТРАЦІЄЮ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Мовчан Д. О.

Нині на території України знаходиться значний обсяг транспортних засобів з іноземною реєстрацією кількість яких постійно збільшується. Дане явище пов'язано з тим що існують різні механізми ввезення на територію України транспортних засобів з іноземною реєстрацією без сплати обов'язкових платежів строком до одного року.

Так як вартість цих транспортних засобів в країнах Європейського Союзу значно нижче ніж в Україні, наші громадяни активно їх використовують, хоча право власності на дані автомобілі не реєструється за ними.

Дана проблема спричинила те, що на сьогодні на території нашої країни використовуються транспортні засоби які зазвичай без обов'язкового страхування, у випадку ДТП водія при зникненні з місця пригоди знайти фактично не можливо, а держава не доотримує кошти.

Із метою вирішення даної проблеми у Верховній Раді України було зареєстровано ряд законопроектів такі як: “Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо єдиного збору, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України” № 4932 від 08.07.2016, “Проект Закону про внесення змін до Митного кодексу України (щодо врегулювання транзиту та тимчасового ввезення транспортних засобів особистого користування)” № 5567 від 21.12.2016 р., “Проект Закону про внесення змін до ст. 380 Митного кодексу України (щодо створення сприятливих умов для використання автомобілів з іноземною реєстрацією)” № 4223 від 15.03.2016 р.

Законопроект № 5567 передбачає запровадження умовного часткового звільнення від оподаткування митними платежами транспортних засобів особистого користування і встановлення справедливої плати за їх тимчасове ввезення на митну територію України громадянами-резидентами. Його метою відповідно до Пояснювальної записки є визначення правових основ контролю переміщення на митну територію України та подальшого вивезення громадянами-резидентами транспортних засобів особистого користування з іноземною реєстрацією, підвищення економічної ефективності діяльності митниць.

Законопроектом № 4932 запропоновано підвищити (удвічі) ставки єдиного збору, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України; запровадити єдиний збір за проїзд автомобільними дорогами України автомобілями (включаючи легкові), дозволена максимальна маса яких не перевищує 3,5 т, а кількість сидячих місць не більше 9 з місцем водія включно, що зареєстровані за межами України, в залежності від терміну перебування на території України та покласти на Державну фіскальну службу України повноваження щодо контролю внесення (нарахування) плати за проїзд автомобільними дорогами України такими автомобілями. Метою законопроекту, як зазначено у Пояснювальній записці є збільшення обсягу фінансування, що виділяється на розвиток мережі автомобільних доріг загального користування, шляхом забезпечення додаткових надходжень до загального фонду державного бюджету.

У законопроекті № 4223 запропоновано шляхом внесення змін до ст. 380 Митного кодексу України надати право громадянам України – резидентам тимчасово ввозити на митну територію України транспортні засоби особистого користування під письмове зобов'язання про їх зворотне вивезення без умови письмового декларування в порядку, передбаченому законодавством України. Метою законопроекту, як зазначається у Пояснювальній записці є захист інтересів громадян-автовласників, які використовують автомобілі з іноземною реєстрацією, недопущення конфліктів у пунктах пропуску через державний кор-

дон України, в тому числі через їх перенавантаження, додаткове стимулювання вітчизняних автовиробників до випуску конкурентоздатних автомобілів, ліквідація корупціогенних чинників на працівників митниць, Держприкордонслужби та інших правоохоронних органів, забезпечення виконання підписаних та ратифікованих Україною міжнародних договорів.

З аналізу вище вказаних законопроектів можна зробити висновок, що прийняття будь-якого з них призведе до збільшення обсягів ввезення в Україну вживаних, у тому числі морально застарілих та фізично зношених, несправних та пошкоджених транспортних засобів.

Тому автор вважає за доцільне звернути увагу на таке:

1. Під час вирішення даного питання необхідно встановити порядок контролю за даними автомобілями на території України. На сьогодні поліція не може відстежити, в якому режимі і на яких підставах перебуває той чи інший автомобіль з іноземною реєстрацією. Тому необхідно визначити порядок взаємодія митних органів та поліції.

2. Необхідно чітко визначити рік випуску та мінімальний європейський екологічний стандарт для ввезення автомобілів.

3. Запропоновані законопроекти варто розглядати як тимчасові заходи щодо врегулювання питання використання резидентами транспортних засобів з іноземною реєстрацією. Так як відповідно до Конвенцією про тимчасове ввезення від 26.06.1990 у визначенні терміну “тимчасове ввезення” чітко визначено одним з критеріїв – “мають ввозитися з визначеною метою” (п. “а” ч. 1 ст. 1). Таким чином, тимчасове ввезення не може розглядатися як альтернатива традиційному способу вирішення питання придбання автомобіля громадянами у власність для постійного користування.

РЕАЛІЗАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ

Тертишник В. М., Москаленко І. І.

Тримання під вартою є найбільш суворим запобіжним заходом, адже під час його застосування особа, яка вчинила злочин, ізолюється від суспільства і перебуває під охороною, а також обмежується свобода листування, переписки, спілкування. Враховуючи цей факт, дуже важливим є дослідження недосконалості правового регулювання даного інституту з метою усунення наявних недоліків в подальшому.

Тримання під вартою є винятковим запобіжним заходом, який застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим ст. 177 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [1]. В ч. 2 ст. 183 КПК України зазначаються юридичні підстави тримання під вартою. Щодо фактичних підстав взяття особи під варту існують проблеми в чинному законодавстві.

Зокрема, в чинному КПК України підстави проведення запобіжних заходів прописані на основі ймовірних висновків щодо майбутньої негативної поведінки

підозрюваного, але жодним чином не враховано тих дій, які фактично були вчинені у конкретній кримінальній справі. Тобто положення закону до фактичних підстав застосування тримання під вартою не відносить наявності доказів вчинення відповідною особою злочину. Про це свідчить формулювання ст. 177 КПК України: “метою застосування запобіжного заходу є запобігання спробам...”.

Враховуючи практику Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), зокрема справу “Лабіта проти Італії” ЄСПЛ зазначив, що підстави, на які спиралися органи влади Італії, тобто небезпека чинення тиску на свідків та ризик фальсифікації доказів, небезпека з боку обвинуваченого, складність справи та вимоги розслідування мають надто загальний характер, хоча, на перший погляд, заслуговують на довіру. Судові органи не вказали жодного факту, який міг би довести, що зазначені підстави справді існували. Як бачимо, мають бути також конкретні докази можливої неправомірної поведінки особи [3].

Незважаючи на вищезазначені висновки ЄСПЛ, статистичні дані 2006 р., зібрані для Пілотного проекту з оптимізації застосування запобіжних заходів, показали, що в 2006 році взяття під варту застосовувалося в Україні в більш ніж 45 тисячах випадків, а при подальшому розгляді справ у суді цей запобіжний захід відмінявся більш ніж у 10 тисячах випадків. І часто скасування запобіжного поєднувалось саме з відсутністю доказів злочину, а нерідко і з виправданням підсудних [2].

На жаль, у новому КПК України дане питання також не було врегульоване і тому ст. 177 КПК України надає можливість зловживати застосуванням даного процесуального інституту до осіб при наявності однієї “обгрунтованої підозри”.

Однією з проблем застосування запобіжного заходу тримання під вартою є відповідність даного інституту принципу гуманізму, пропорційності, юридичної визначеності та демократії. Зокрема, в п. 1 ч. 2 ст. 183 КПК України зазначається, що “запобіжний захід у вигляді тримання під вартою не може бути застосований, окрім як до особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено основне покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян...”, тобто даний запобіжний захід застосовується до особи за злочин, за який не передбачено покарання у вигляді позбавлення волі, що суперечить принципу пропорційності (співмірності).

На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що тримання під вартою вважатиметься законним тільки тоді, коли у справі зібрано неспростовні докази вчинення підозрюваним кримінально караного діяння і тільки такого діяння, яке може каратись позбавленням волі, а строк тримання під вартою не може перевищувати терміну на який за законом може бути призначено покарання у вигляді позбавлення волі. Мета їх застосування втрачає будь-яку цінність, якщо не було виявлено достатніх доказів щодо реальних фактів, за які особа може бути на законних підставах покарана позбавленням волі.

Як зазначає В. М. Тертишник, “Фактичні підстави застосування запобіжних заходів – це наявність системи незаперечних доказів учинення відповідною особою злочину. Оскільки запобіжні заходи застосовуються, як правило, до

підозрюваного, а повідомлення про підозру здійснюється лише за наявності достатніх доказів, які викривають особу в учиненні злочину, то й запобіжні заходи можуть бути обрані тільки за наявності таких доказів” [5, 387].

Погоджуючись з думкою В. Г. Уварова [4, 261], вважаємо, що буде доцільно змінити положення ст. 177 КПК України, зокрема викласти таким чином “Підставою застосування запобіжного заходу є наявність системи незаперечних доказів вчинення відповідною особою злочину, а також наявність достовірних фактичних даних чи реальних ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачуваний чи підсудний може: 1) переховуватися від органів досудового розслідування чи суду, або 2) знищити, сховати або спотворити будь-які із документів, речових чи інших доказів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, або 3) створювати загрозу безпеці будь-яких учасників процесу, або 4) протиправно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинувачуваного, експерта, спеціаліста чи іншого учасника процесу, або 5) протиправно перешкоджати встановленню істини та кримінальному провадженню іншим чином, або 6) вчинити інше кримінально карне діяння чи продовжити злочинну діяльність”.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13. – Ст. 88.
2. Пілотний проект з оптимізації застосування запобіжних заходів: Звіт та рекомендації / Підготовано П. Дж. Дененфілд, Дж. М. Аріпов. – 2007. – Лютий. – 32 с.
3. Справа “Лабіта проти Італії” : судове рішення ЄСПЛ від 06.04.2000 року // Юридичний вісник України від 15.09.2001 2001 р. – № 37. – С. 20.
4. Уваров В. Г. Застосування практики Європейського суду з прав людини та норм міжнародно-правових актів в удосконаленні кримінального судочинства України : монографія / В. Г. Уваров ; за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В. М. Тертишника. – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2012. – 404 с.
5. Тертишник В. М. Кримінальний процес України : підручник / В. М. Тертишник. – 7-ме вид., доповн. і перероб. – К. : Алерта, 2017. – 840 с.

ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Адашис Л. І., Носатенко А. Д.

Державне фінансування політичних партій виступає на сьогодні одним із дискусійних політичних питань. Партія, як і будь-яка організація, не може здійснювати свою діяльність без фінансових ресурсів, і питання їх походження дуже важливе для політичної ефективності партії як інституту демократичного суспільства. Відновлення системи державного (публічного) фінансування політичних

партій приведе до відновлення ролі політичних партій в Україні, а також стане потенційним засобом запобігання корупції; забезпечить функцію політичних партій як сполучної ланки між громадянським суспільством та державою; сприятиме зниженню надмірної залежності політичних партій від приватних інвесторів; забезпечить реалізацію принципу рівності для політичних партій як учасників політичного процесу, тобто дасть можливість партіям конкурувати на виборах; сприятиме забезпеченню належного функціонування демократичних інституцій; посилить відповідальність партій перед виборцями [1, 108].

Державне фінансування політичних партій не здійснювалось протягом тривалого періоду їх існування. Якщо спочатку фінансування політичних партій було тільки їх власною справою, то перетворення партій на необхідного та неминучого посередника між виборчим корпусом і публічною владою, колосальне зростання витрат на політичну діяльність, особливо на вибори, привели до правового регулювання фінансування цієї діяльності [2].

Нині партії отримують пряме державне фінансування у більшості європейських країн, за винятком Кіпру, Мальти та Швейцарії (партії фінансуються лише в окремих кантонах) та деяких інших. При цьому до тенденцій розвитку зарубіжного законодавства можна зарахувати те, що держави прагнуть надання фінансової підтримки не лише партіям, які потрапили до парламенту, а й тим, що отримали певний рівень підтримки виборців [3].

14 жовтня 2014 р. Верховна Рада України прийняла Закон України “Про засади державної антикорупційної політики в Україні на 2014–2017 рр.”, який значну увагу приділив запобігання корупції у представницьких органах влади. Процес діяльності виборних посадових осіб, згідно з Антикорупційною стратегією, супроводжується корупційною поведінкою, найбільш поширеними проявами якої є конфлікт інтересів у діяльності виборних осіб, насамперед суміщення депутатської роботи, політичної діяльності з підприємницької діяльністю та роботою в органах виконавчої влади, що заборонено законом; підкуп виборних осіб, здійснення тиску на них або на бізнес тощо. А основними причинами такого стану речей є все ще слабкі інститути демократії в Україні, недосконале виборче законодавство та законодавство щодо фінансування виборчих кампаній та політичних партій, відсутність належного правового регулювання щодо запобігання конфлікту інтересів у діяльності виборних осіб та прозорих засад лобіювання.

Тому, безперечно позитивним вважається прийняття парламентом у жовтні 2015 року Закону „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання і протидії політичній корупції”, який передбачає фінансування політичних партій бюджетним коштом. Ухвалення документа відбулося в рамках лібералізації візового режиму з ЄС. Варто вказати, що даний Закон був схвалений Венеціанської комісією та ОБСЄ/БДПЛ, а їх Рекомендації знайшли своє відображення під час доопрацювання в другому читанні та у фінальному варіанті документа.

Таким чином, в державний бюджет України на 2016 рік було закладено гроші на фінансування політичних партій, що подолали 5 % виборчий бар'єр у загальнодержавному виборчому окрузі на парламентських виборах 2014 року. А

вже після наступних виборів до Верховної Ради на щорічне фінансування зможуть розраховувати партії, які отримають понад 2 % голосів виборців. Загальний розмір щорічного державного фінансування партій визначатимуть так: кількість виборців, що голосували на виборах народних депутатів, перемножать на суму, яка становить 2 % розміру мінімальної зарплати. Гроші будуть розподілятися між партіями пропорційно до кількості відданих за них голосів. При цьому в законі є норма про гендерний баланс: 10 % від суми виділених коштів отримають партії, що забезпечать представництво серед обраних від них депутатів не більше 2/3 представників однієї статі. Іншими словами, партійних лідерів схиляють до збільшення кількості жінок у складі їх команд, і це вкрай позитивний момент.

Як повідомили РБК-Україна в Національному агенстві запобігання корупції (НАЗК) станом на 2017 рік, фінансування з держбюджету для партій розподілилося так: “Народний фронт” отримав 135,5 млн грн, “Блок ПП” – 133,5 млн грн, „Самопоміч” – 67,1 млн грн, “Радикальна партія О. Ляшка” – 45,5 млн. грн, “Опозиційний блок” – 36,3 млн грн, “Батьківщина” – 28,2 млн грн “Самопоміч” навіть отримала додатковий фінансовий ресурс за дотримання гендерної квоти у виборчому списку на останніх парламентських виборах: 19,5 млн грн в 2016 році і 33,1 млн грн – в 2017 р. Отже, на фінансування партій у 2016 р. було витрачено 167,6 млн грн, у 2017 р. – 331,7 млн грн із запланованих 398,1 млн грн [5].

Фінансування з держбюджету має цільове призначення – лише на досягнення статутних завдань. При цьому заборонено використовувати гроші на потреби передвиборної агітації. Кошти повинні бути витрачені протягом одного року, а всі невикористані гроші повертаються державі. Також у законі передбачена можливість втрати права на державне фінансування у випадку порушень щодо внесків на підтримку партії від заборонених джерел, обмежень щодо розміру подібних внесків, порядку ведення звітності. Партії також отримуватимуть відшкодування витрат на здійснення передвиборної агітації, але лише за умови подолання бар’єра у загальнодержавному виборчому окрузі на чергових або позачергових виборах до парламенту.

Важливим моментом вбачається і чітко визначені обмеження щодо приватних внесків на користь політичних партій. До них належать як фінансові вливання, так і внески у натуральній формі. При цьому розмір визначається на основі середньоринкової ціни на відповідні товари чи послуги. Закон вводить два ліміти на розмір внесків: для фізичних та юридичних осіб. Партії зобов’язані щоквартально надсилати такі звіти у паперовій та електронній формах. Звіти включатимуть деталізовану інформацію про кожен внесок та витрату, а також дані про всіх донорів – фізичних та юридичних осіб. Ці звіти повинні бути опубліковані на сайті згаданого державного органу і на сайтах відповідних політичних партій. Звісно, все у формі open data [6].

Оскільки саме державне фінансування політичних партій може призвести до корупціогенних механізмів, при виборі системи фінансування політичних партій необхідно враховувати не лише її позитивні, а й негативні прояви та особливості застосування в Україні, що сприятиме уникненню залежності політичних партій від держави.

Список використаних джерел:

1. Кустова С. Фінансування політичних партій як структурна складова інтеграційного процесу України до ЄС / С. Кустова // Вісник НАДУ. – 2015. – № 3. – С. 105–109.
2. Гонюкова Л. Державне регулювання фінансування діяльності політичних партій [Електронний ресурс] / Л. Гонюкова // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2014. – № 11. – Режим доступу : www.dy.nauka.com.ua
3. Адашис Л. І. Проблеми фінансування політичних партій в Україні / Л. Адашис // Науковий вісник ДДУВС. – 2012. – № 2. – С. 65–73.
4. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційну стратегію) на 2014–2017 роки [Електронний ресурс] : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1699-VII. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>
5. Суперечливий експеримент: як партії отримують і витрачають державне фінансування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://daily.rbc.ua/ukr/show/partii-poluchayut-tratyat-gosudarstvennoe-1500905663.html>
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання і протидії політичній корупції [Електронний ресурс] : Закон України від 08 жовтня 2015 року № 731-VIII. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>

ФОРМУВАННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Фещенко О. М.

Виклад основного матеріалу. Удосконалення фіскальної політики нині є пріоритетним напрямком в національній економіці не тільки України, а й в інших країнах. Результатом ефективних дій у цій сфері будуть підвищення дохідної частини бюджету та раціональне використання податкового потенціалу, що, своєю чергою, призведе до соціально-економічного розвитку держави в цілому [1].

На разі погіршення економічної ситуації в Україні потребує змін у фіскальній політиці, а саме у напрямку вдосконалення безпосередньо податкових механізмів за принципом “позитивний економічний ефект з мінімальними втратами для бюджету”. Варто зауважити, що існують в українському суспільстві неформальні правила, котрі заважають отримати якісні результати від ефективно фіскальної політики – це корупційні відносини. Вони вже настільки вкоренилися у вітчизняну економічну систему, що потребують багато зусиль і часу, щоб її в певній мірі зневілювати.

Найкращим шляхом для України є порівняння “best practices” фіскальних політик провідних країн, і обрати для себе ту, котра найбільш близька по вхідним параметрам. Основна світова тенденція – це поступова ліберизація в фіскальній політиці (табл. 1). Якщо розглянути в теорії, то поступове зниження податкових ставок до мінімального рівня має призвести до припливу капіталу в національну економіку. Проте якщо в країні недостатньо розвинута інфраструктура і низькокваліфіковані кадри, то даний крок не дасть жодного результату, лише державна казна недоотримає доходи.

**Динаміка ставок податку на прибуток підприємств в Україні та світі
2006–2016 рр., у %**

Країна/Рік	2006	2009	2013	2016
Україна	25	25	19	18
Польща	19	19	19	19
Німеччина	38,34	29,44	29,55	29,58
Японія	40,69	40,69	38,01	35,64
США	40	40	40	40

Джерело: [2].

Нині в Україні зафіксованими є наступні ставки: ставка податку на прибуток – 18 %, єдиний соціальний внесок роботодавця – 22 %, податок на доходи фізичних осіб – 18 %, ПДВ – 20 %, а також ПДВ для фармакологічної продукції у розмірі 7 % та 0 % для експортерів. Крім того, у зв'язку з появою додаткових непередбачуваних видатків на проведення АТО, урядом був введений обов'язковий військовий збір у розмірі 1,5 % [3].

Додатково до кризової ситуації в країні, додаються складнощі з євроінтеграційними процесами.

Міжнародна податкова конкуренція підштовхує країни, що вибрали економіко-політичний вектор розвитку своєї країни у бік інтеграції до ЄС, вивчати і адаптувати до національних економік досвід у фіскальній сфері економічно розвинутих країн. Поряд з цим, ця конкуренція вимагає створювати заходи вирішення питань з протистояння практики податкових гаваней та, своєю чергою, стимулює здійснювати координацію фіскальних політик країн, що входять до Європейської Спільноти чи намагаються до неї вступити. Кожна країна намагається залучити у свою податкову юрисдикцію якомога більше фінансових потоків від глобальних платників податків і поряд з цим зневілювати негативні чинники впливу, що створює міжнародна податкова конкуренція. Збалансування вище означених протилежних інтересів – це здійснення координації податкового процесу на міжнародному рівні.

В Україні за всі роки незалежності було проведено чотири податкові реформи, а саме 1991, 1995, 1999 та 2011 рр., а використані інструменти їх реалізації не завжди були адекватними соціально-економічному стану країни, що пов'язано із невідповідністю виду проваджуваної податкової політики цілям та завданням економічної стратегії держави. Для успішного ж виконання цілей та завдань, що передбачені стратегією розвитку держави під час реалізації податкової реформи важливим є проведення податкової політики саме з регулюючим пріоритетом [4].

Отже, виходом для країни є спрощення податкової системи задля стимулювання міжнародних компаній/інститутів працювати в даному середовищі. Поступова інтеграція податкового законодавства в європейське, створення дієвіших методів боротьби з корупцією, як приклад можна взяти досвід Китаю, удосконалити систему податкового регулювання шляхом впровадження сучасних інформаційних систем моніторингу.

Список використаних джерел:

1. Сухорукова М. О. Фіскальна політика в умовах глобальної інституалізації: Україна та досвід зарубіжних країн / М. О. Сухорукова // ScienceRise. – 2016. – № 7 (1). – С. 50–54.
2. Офіційний сайт КРМГ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kpmg.com>
3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17_4
4. Богатирьова Є. М. Генезис податкових реформ в Україні / Є. М. Богатирьова // Економіка та держава. – 2017. – № 118 . – С. 126–142.

АДАПТАЦІЯ ТРАНСПОРТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС У МЕЖАХ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Івашова Л. М., Шатрова К. І.

В умовах всебічного розвитку відносин між Україною та ЄС, а також відповідно до багатостраждальної Угоди про асоціацію між Україною та ЄС однією із найбільш “гальмівних” сфер залишається транспорт.

Невиконання Україною своїх зобов’язань перед ЄС понесе за собою втрати українських вантажних перевізників, частина яких з нового року втратить змогу отримати багаторазові дозволи на міжнародні вантажні перевезення. Дозволи розподілялися відповідно до квот ЄКМТ (Європейської конференції міністрів транспорту).

Відповідно до положення у 2017 році закінчиться дія трирічного мораторію на зміну базових квот для країн-учасниць та умов виконання перевезень за багаторазовими дозволами ЄКМТ. З 1 січня 2018 року буде запроваджений новий механізм розподілу базових квот серед країн – учасниць ЄКМТ. Для збереження хоча б базову квоту на використання дозволів ЄКМТ у 2018 році, Україна повинна імплементувати включену до Хартії якості та Угоди про асоціацію Директиву 2003/59/ЄС про початкову кваліфікацію і періодичну підготовку водіїв [1].

Вимоги Хартії якості щодо підготовки водіїв встановлюють, що водій міжнародного вантажного перевезення за дозволом ЄКМТ має отримати обов’язкову початкову підготовку та проходити періодичну перепідготовку. Все це засвідчується видачою Сертифіката професійної компетентності (далі – СПК), який повинен мати кожен водій, зайнятий в таких перевезеннях, та проставлянням відповідного коду в посвідчення водія чи в кваліфікаційну картку водія [2].

Для запровадження систему початкової підготовки та періодичної перепідготовки, необхідно імплементувати Директиву 2003/59/ЄС, але для цього потрібно прийняти відповідне законодавство.

Відповідні норми, хоча і не в повному обсязі, були закріплені у законопроекті № 4683 “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері автомобільного транспорту з метою приведення їх у відповідність з актами Європейського Союзу” (наразі – повернутий на доопрацювання ініціатору внесення).

Однак для комплексної побудови системи підтвердження професійної компетентності водіїв та власне самого процесу сертифікації як такого має бути розроблена та ухвалена ще низка “підзаконних” нормативно-правових актів, термін прийняття яких досить швидко спливає.

Ще одна прогалина в процесі адаптації законодавства України існує в сфері автомобільного перевезення та перевезення небезпечних вантажів.

До кінця минулого року Україна мала адаптувати три директиви у зазначених нижче сферах, що дало б змогу наблизити норми та стандарти функціонування автомобільного транспорту в країні до європейських стандартів, пришвидшити процес інтеграції національної транспортної системи до транспортно-логістичної системи ЄС. Це Директива Ради 92/6/ЄЕС про встановлення та використання пристроїв обмеження; Директива 2009/40/ЄС про перевірки придатності до експлуатації автомобілів; Директива 2008/68/ЄС про перевезення небезпечних вантажів.

Натомість проект закону № 4644 про перевезення небезпечних вантажів, який враховував положення Директиви 2008/68/ЄС, був провалений парламентом.

Норми щодо техогляду та пристроїв обмеження швидкості і тахографів були прописані в законопроекті № 4683, який наразі відкликаний. Відповідні норми є й у згаданому вище проекті Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері забезпечення експлуатації колісних транспортних засобів відповідно до вимог Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони” [3].

Тому вирішення порушених проблем нормативно-правового забезпечення розвитку транспортно-логістичної системи України є найбільш нагальним завданням, яке вимагає якісного й швидкого розв’язання на рівні законодавчої й виконавчої гілок влади. Подальше ігнорування цих проблем може призвести до відстрочення, гальмування або й зриву окремих положень Угоди про асоціацію між Україною та країнами ЄС.

Список використаних джерел:

1. УВАГА! Змінено процедуру участі у конкурсі на розподіл дозволів ЄКМТ на 2018 рік. Міністерство інфраструктури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mtu.gov.ua/news/29049.html>

2. Європейські вимоги до посвідчень водія: що насправді має запровадити Україна. SlideShare [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.slideshare.net/MOZukr/ss-77565982>

3. Інформація щодо проекту Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері забезпечення експлуатації колісних транспортних засобів відповідно до вимог Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони”. Міністерство інфраструктури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mtu.gov.ua/news/28728.html>

*Секція 2. Реформування адміністративного права
та напрями формування митного права*

**РЕФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ
ТА РОЗВИТОК МИТНОЇ ПОЛІТИКИ
В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Артюхов Д. І.

Із часів проголошення державної незалежності в Україні розвиток системи державного управління перебуває у стані, так званого, “перманентного реформування”. Адміністративну реформу в Україні можна визначити як багатогранне, всеохоплююче та багатоаспектне явище, яке стосується майже усіх політичних, економічних та наукових аспектів сьогодення. Дане твердження знаходить своє місце у Концепції адміністративної реформи прийнятої ще у 1998 році (далі – Концепція). Зазначеною Концепцією визначено певні напрямки та послідовність прийняття змін у системі державного управління, що як наслідок призведе до створення “ідеальної” системи взаємодії суспільства та держави.

Виходячи з положень Концепції та сучасних спроб реформувати систему державного управління спостерігається “європеїзація” даної системи, оскільки Україна взяла на себе зобов’язання щодо реформування чинного законодавства до стандартів європейського суспільства.

Адміністративна реформа визначається як неперервний процес щодо вдосконалення механізмів державного управління та насамперед є комплексом політично-правових заходів та змін у сфері виконавчої влади, тобто перетворення із репресивного органу у сервісний, обслуговуючий суспільство орган.

Визначені у Концепції заходи реформування ґрунтуються на розроблених світовою практикою принципів засадах функціонування виконавчої влади у демократичній, соціальній, правовій державі, серед яких ключове значення мають принципи пріоритетності та незалежності функцій, повноважень, порядку діяльності органів виконавчої влади, відповідальності за прийняті рішення, дії чи бездіяльність перед суспільством, запровадження механізму контролю за функціонуванням виконавчої влади з боку суспільства, ефективності, відкритості та добросовісності в роботі уряду та інших органів виконавчої влади.

Нині у ході системних перетворень Україна зіткнулась з низкою проблем організації виконавчої влади. Існуюча структура не є досконалою. На превеликий жаль з існуючою структурою уряду не вдається достатньо зменшити обсяги тіньової економіки, уникнути “бюрократичних” перепон, що у більшості випадках перешкоджають розвитку усієї системи. Державна служба не є досить ефективною, бо вона ще не повністю трансформована в інституцію, що може забезпечити реалізацію державної політики та функціонування системи в цілому.

Приділення окремої уваги потребують процеси розвитку митного права та митної політики, так як на сьогодні митна політика належить до числа найважливішої ланки загального ланцюгу суверенітету держави, що зумовлює особливу увагу з боку виконавчої влади при формуванні міжнародно-правової позиції та вирішенні внутрішніх та зовнішніх проблем держави.

Митна політика є одним із дієвих інструментів регулювання зовнішньоекономічної діяльності держави, а передусім захисту внутрішнього ринку чи стимулювання виходу вітчизняних товарів на міжнародні ринки та повинна спрямовуватись на забезпечення ефективного функціонування митних кордонів, захисту національних інтересів та безпеки держави.

На наш погляд, спрямування розвитку сучасної системи митного права та митної політики у бік “європеїзація” може дати істотний поштовх до зростання економічної ефективності України, як всередині так і зовні. Міжнародна економічна інтеграція повинна відбуватись без будь яких форм дискримінації іноземних партнерів, та як процес виявлятися у бажанні змінюватись, починаючи з найнижчої ланки суспільства – самої людини, самого громадянина.

Однак, з іншого боку, даний процес може проходити з певними перепонами, оскільки поряд з інтеграційними процесами в окремих регіонах світу, мають місце дезінтеграційні процеси, які викликані політичними, національними та релігійними причинами.

Насамперед зміни потребує сам процес державного регулювання митної політики: зміна існуючих стандартів, введення дієвих механізмів боротьби з тіньовою економікою, зменшення рівня корупції, підвищення матеріального забезпечення, створення мотивувального механізму, приведення норм права до міжнародних стандартів, визначених зобов'язаннями взятими на себе Україною під час підписання Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Удосконалення потребують система контролю за ціноутворенням імпортованих товарів, тарифного та нетарифного регулювання тощо, тобто система правового регулювання діяльності інституту митної справи загалом. Також, на мій погляд, перехід на таку систему контролю, як “пост-митний контроль та аудит” має бути основним напрямком зміни самої системи митної політики, як це зробили провідні країни Європейського Союзу ще 10 або 20 років назад та який базується на основі спрощення митних процедур, автоматизації системи митного оформлення та розробки певних критеріїв ризиків, що виникають під час такого оформлення.

Список використаних джерел:

1. Концепція адміністративної реформи в Україні від 22 липня 1998 р. // Офіційний вісник України. – 1999. – № 21.
2. Адміністративне право України. Академ. курс : підручник : [у 2 т.]. – Т. 1. Загальна частина / ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова) та ін. – К. : Юридична думка, 2007.
3. Митна політика та митна безпека: концептуальне визначення та шляхи забезпечення : монографія / І. Г. Бережнюк, О. П. Гребельник, І. Г. Калетнік та ін. ; за ред. П. В. Пашка. – К. : Знання, 2012.
4. Формування системи митного аудиту в Україні : монографія / О. М. Вакульчик, І. Г. Бережнюк, П. В. Пашко та ін.; за заг. ред. О. М. Вакульчик. – Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2014.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗГЛЯДУ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ У ФОРМІ СКОРОЧЕНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У КОНТЕКСТІ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ

Борисевич М. О.

Кодекс адміністративного судочинства України (далі – КАС України) встановлює порядок відправлення адміністративного судочинства в судах України, зокрема, встановлює форми судового процесу. Так, ст. 183-2 КАС України передбачена можливість розгляду справи у формі скороченого провадження.

Скорочена форма провадження застосовується в таких випадках:

- 1) оскарження бездіяльності суб'єкта владних повноважень або розпорядника інформації щодо розгляду звернення або запиту на інформацію;
- 2) оскарження фізичними особами рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо обчислення, призначення, перерахунку, здійснення, надання, одержання пенсійних виплат, соціальних виплат непрацевдатним громадянам, виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, виплат та пільг дітям війни, інших соціальних виплат, доплат, соціальних послуг, допомоги, захисту, пільг;
- 3) припинення за зверненням суб'єкта владних повноважень юридичних осіб чи підприємницької діяльності фізичних осіб – підприємців у випадках, передбачених законом, чи відміни державної реєстрації припинення юридичних осіб або підприємницької діяльності фізичних осіб – підприємців;
- 4) стягнення грошових сум, які ґрунтуються на рішеннях суб'єкта владних повноважень, щодо яких завершився встановлений цим Кодексом строк оскарження;
- 5) застосування у випадках, передбачених законом, заходів реагування щодо державного нагляду (контролю), дозвільної системи у сфері господарської діяльності, якщо вони можуть бути застосовані виключно за судовим рішенням;
- б) оскарження фізичними особами рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо в'їзду (виїзду) на тимчасово окуповану територію.

Основною особливістю розгляду справи у формі скороченого провадження є те, що суддя розглядає справу в порядку скороченого провадження одноособово, без проведення судового засідання та виклику осіб, які беруть участь у справі. За результатами розгляду справи у скороченому провадженні суддя, оцінивши повідомлені позивачем, відповідачем обставини, за наявності достатніх підстав приймає законне судове рішення.

Відповідно до ст. 11 КАС України одним із основоположних принципів адміністративного судочинства є принцип змагальності сторін – розгляд і вирішення справ в адміністративних судах здійснюються на засадах змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.

Водночас через низку особливостей скороченого провадження повною мірою забезпечити виконання цього принципу не видається можливим. По-перше, сторони повністю позбавляються передбаченого п. 4 ч. 3 ст. 49 КАС України права давати усні пояснення, доводи та заперечення через саму сут-

ність скороченого провадження – сторони та суд не зустрічаються між собою безпосередньо. По-друге, можливості сторін у реалізації прав на подання письмових пояснень, доводів та заперечень (п. 4), подання заперечення проти клопотань, доводів і міркувань інших осіб (п. 7) також суттєво обмежені через відсутність у ст. 183-2 КАС України приписів щодо обов'язковості направлення іншим сторонам заперечень, клопотань, письмових пояснень та інших процесуальних документів по справі, що на практиці призводить до того, що сторони взагалі не знають про факти подання таких документів іншими сторонами, а отже, не мають об'єктивної можливості відреагувати на зміст таких документів, що знову звужує процесуальні можливості сторін.

Не може не піддаватися критиці обмеження права на касаційне оскарження. Так, відповідно до ч. 8–10 ст. 183-2 КАС України постанова за результатами скороченого провадження може бути оскаржена сторонами в апеляційному порядку. Апеляційні скарги у справах, передбачених пп. 1, 2 (розгляди звернень, запитів та питання соціального забезпечення) ч. 1 ст. 183-2, розглядаються апеляційними судами в порядку письмового провадження. Постанова, прийнята у скороченому провадженні, крім випадків її оскарження в апеляційному порядку, є остаточною. У разі оскарження в апеляційному порядку постанови, прийнятої у скороченому провадженні, судове рішення апеляційної інстанції по такій справі є остаточним і оскарженню не підлягає.

Таким чином, законодавець не тільки пішов урозріз із загальними принципами права касаційного оскарження судового рішення (ст. 13 КАС України), обмежив права осіб на подальше звернення до Верховного Суду, але й установив для низки категорій справ можливість апеляційного розгляду виключно у формі письмового провадження.

Отже, виходячи з вищезазначеного, можна зробити висновок, що адміністративне судочинство у формі скороченого провадження потребує детального науково-практичного дослідження та подальшого реформування.

Список використаних джерел:

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747 // *Голос України*. – 2005. – № 158.

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ВСТАНОВЛЕННЯ ТА СПЛАТИ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

Воротниченко Н. Ф.

Призначення місцевого самоврядування полягає у створенні надійного і сприятливого середовища територіальної громади та в дієздатності надавати її мешканцям якісних і доступних публічних послуг.

Підвищення ролі місцевих податків і зборів і збільшення частки доходів за їх рахунок є головним напрямком зміцнення місцевих бюджетів, розширення фінансової автономії регіонів. Існування ефективного механізму місцевих податків і зборів є важливим інструментом зміцнення та управління всієї фінансової системи України.

Ефективність соціально-економічного розвитку території залежить від того, які бюджетні ресурси отримують у своє розпорядження місцеві органи влади та через які фінансові важелі це здійснюватиметься.

Певний вплив на фінансову забезпеченість місцевих бюджетів, передусім бюджетів місцевого самоврядування, справила бюджетна та податкова реформа і, звичайно, процес децентралізації.

Так, згідно з п. 24 ч. 2 ст. 26 ЗУ “Про місцеве самоврядування” до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад належить встановлення місцевих податків і зборів відповідно до Податкового кодексу України [2]. Протягом останніх років систему місцевих податків було реформовано. Із двох податків і 12 зборів виключено економічно недоцільні та замінено їх, а саме: передано загальнодержавний податок – єдиний податок, уведено податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір.

Позитивним моментом можна назвати те, що встановлення чотирьох місцевих податків і зборів замість чотирнадцяти призвело до зменшення витрат на адміністрування, які перевищували надходження від сплати деяких місцевих податків і зборів. Причому місцеві ради, обов’язково, на території поширення її повноважень устанавлюють податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки та єдиний податок. Запровадження інших податків є виключно правом місцевих рад, тобто є факультативними [4, 384].

Так, сільські, селищні та міські ради в межах своїх повноважень ухвалюють рішення про встановлення місцевих податків і зборів, в яких визначається об’єкт оподаткування, платник податків і зборів, розмір ставок, податковий період та інші обов’язкові елементи, визначені Податковим кодексом України. Ухвалені рішення про встановлення місцевих податків і зборів офіційно оприлюднюються відповідним органом місцевого самоврядування до 15 липня року, що передує бюджетному періоду, у якому планується застосування встановлених місцевих податків та зборів або змін (плановий період). В іншому разі норми відповідних рішень застосовуються не раніше початку бюджетного періоду, що настає за плановим періодом [1; 3, 86–101].

Якщо місцева рада не ухвалила вищезначене рішення, що є обов’язковим згідно з нормами Податкового кодексу України, такі податки та збори справляються, виходячи з норм кодексу із застосуванням мінімальної ставки місцевих податків та зборів [1].

Беручи до уваги, що встановлення розміру ставок плати за місцеві податки і збори покладено на органи місцевого самоврядування, то вони мають реальні можливості впливати на обсяг надходжень зазначених податків до відповідних бюджетів. Зокрема, це можливо за умови:

- 1) удосконалення порядку та механізму справляння місцевих податків та зборів;

- 2) переведення туристичного збору з ряду зборів, які є не обов’язковими для встановлення, до ряду, які є обов’язковими для встановлення;

- 3) використання органами місцевого самоврядування резервів від збору за місця для паркування транспортних засобів шляхом контролю за наявністю до-

говорів оренди на землю під парковки, меж і розміток парковок, приборів фіксації в'їзду автотранспорту на парковку (паркоматів).

4) розширення переліку місцевих податків та зборів за рахунок переведення до їх складу таких основних загальнодержавних податків та зборів: податок на доходи фізичних осіб, екологічний податок, плата за землю та внесення відповідних змін до Бюджетного та Податкового кодексів України.

Незадовільний стан фінансового забезпечення місцевого самоврядування певною мірою суперечить одному з основних принципів місцевого самоврядування, зафіксованих в Європейській хартії про місцеве самоврядування, Конституції та законах України, а саме принципу правової самостійності та матеріально-фінансової самодостатності місцевого самоврядування. Сучасний стан місцевого самоврядування та чинна його система не повною мірою відповідає потребам суспільства.

Отже, виходячи з вищевикладеного, можемо зробити наступний висновок: діяльність органів місцевого самоврядування у сфері оподаткування слід розуміти як діяльність цих органів щодо місцевих податків та зборів, встановлення та справляння яких закріплено за ними відповідно до Податкового кодексу України. Нині, а також після впровадження певних реформ у державі, залишається актуальним питання про вдосконалення законодавчої бази діяльності органів місцевого самоврядування, пошуку шляхів зміцнення їх власної ресурсної бази, недосконалість якої, як відомо, породжує економічну неспроможність переважної більшості територіальних громад та неспроможність органів місцевого самоврядування здійснювати власні повноваження.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>

2. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>

3. Бюджетний процес в Україні : навч. посібн. / І. П. Лопушинський, Ю. С. Гаврилюк, Я. М. Казюк. – Херсон : Грінь Д. С., 2011. – 364 с.

4. Казюк Я. М. Сучасний стан і шляхи вдосконалення механізмів надходжень місцевих податків і зборів / Я. М. Казюк // Теорія та практика державного управління. – 2012. – Вип. 3 (38). – С. 382–390.

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ “МИТНА ПРОЦЕДУРА”

Кунєв Ю. Д., Гутченко К. А.

Один із шляхів України до євроінтеграції полягає в удосконаленні митного законодавства з метою сприяння торговельним відносинам з країнами-членами Європейського Союзу, захисту інтересів вітчизняних підприємців та інтересів, які вимагають наповнення державного бюджету країни.

Сутність митних процедур розглядатимемо з погляду чинного законодавства України та ЄС. Із прийняттям МКУ в 2012 році, тлумачення митної термі-

нології зазнало значних змін. Зокрема, визначено “митні процедури” як зумовлені метою переміщення товарів через митний кордон України сукупність митних формальностей та порядок їх виконання [2].

У міжнародних нормативно-правових актах, які вважаються одними з перших цеглин сучасної системи міжнародного права, термін “митна процедура” застосовується вже досить давно. Факт застосування цього терміна у додатку до ст. 14 Міжнародної конвенції про спрощення митних формальностей [4] вважається одним з найбільш ранніх прикладів.

На думку Ю. Д. Кунєва та Л. Р. Баязітова, особливості перекладу в українській мові версії Кіотської конвенції словосполучення “Customs procedures and practices” як “митні правила і процедури” серед іншого могли стати формальним підґрунтям для спрямування певних досліджень вітчизняних науковців у помилкових напрямках [1].

Зокрема, сформулювати юридичний зміст поняття “митна процедура” вдалося через, знов-таки, встановлення юридичних змістів понять “очищення” та “випуск товарів”:

– “митна процедура” (в українському законодавстві – “митна процедура”, “митний режим”)

– унормована та уніфікована (за ознакою споріднення характеру обтяжень, що допускається залишити після “випуску”) сукупність умов та вимог до процесу “очищення”;

– “випуск товарів” – санкціонований митною службою момент звільнення суб’єктивного права від усіх або частини обтяжень, обумовлених наявністю певних юридичних обов’язків;

– “очищення” (в українському законодавстві – “митне оформлення”) – узагальнений процес звільнення суб’єктивного права від усіх або частини обтяжень, обумовлених наявністю певних юридичних обов’язків [1].

Отже, у міжнародному правовому полі сутність поняття “митна процедура” не визначено. Зміст же цього поняття встановлено директивним методом – групуванням певних норм в окремі сукупності та спорідненням цих сукупностей спільною назвою “митна процедура”. Прийом тлумачення цього поняття використано в Глосарії митних термінів ВМО – через подання найширших граничних ознак: статус товарів “під митним контролем”; потреба залучення митниці та одночасна конкретизація поняття за допомогою прикладів (з Кіотської конвенції) – тільки підтверджує цей висновок [5].

Тож робимо висновок про необхідність запровадження терміну митна процедура у відповідності з митним законодавством.

Список використаної літератури:

1. Кунєв Ю. Д., Баязітов Л. Р. Визначення сутності та змісту основних митно-правових понять: “митна процедура” / Ю. Д. Кунєв, Л. Р. Баязітов // Вісник академії митної служби України. Серія: Право. – 2014. – № 2. – С. 7–23.

2. Петруня Ю. Є., Туржанський В. А. Митні процедури в контексті здійснення митного постаудиту / Ю. Є. Петруня, В. А. Туржанський // Вісник Націо-

нального університету “Львівська політехніка”. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2014. – № 797. – С. 117–125.

3. Кістанова Я. Митний кодекс ЄС – основа процедури митного регулювання ЄС / Я. Кістанова // Юридичний вісник. – 2014. – № 2. – С. 285–290.

4. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Конвенція Кіото) [Електронний ресурс] : офіційний переклад. – Режим доступу : <http://www.lawua.info/bdata9/ukr907/index.htm>

5. Glossary of international Customs terms (2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wcoomdpublishings.org/downloadable-publications.html>

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ ВПОВНОВАЖЕНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ОПЕРАТОРА В ЯПОНІЇ

Данченко Л. О.

Міжнародна торгівля є важливим елементом економічного розвитку. Роль митниці стає дедалі важливішою у наші дні, тому що саме вона має забезпечувати безпеку міжнародної торгівлі та водночас сприяти спрощенню законного руху товарів у міжнародному ланцюзі поставок. Відповідно до цієї тенденції у 2005 році Всесвітня митна організація прийняла Рамкові стандарти безпеки та полегшення всесвітньої торгівлі Всесвітньої митної організації, які включали концепцію уповноваженого економічного оператора (далі – УЕО). Японський уряд запровадив програму УЕО у березні 2006 році, але лише для експортерів. У рамках програми уповноваженого економічного оператора в Японії УЕО можуть користуватися певними перевагами у залежності від типу сертифіката. Крім цього, статус УЕО в Японії надає ряд таких переваг як підвищення і закріплення репутації сумлінної та безпечної компанії, орієнтованої на поліпшення відносин з митницею.

Критерії і вимоги, щоб бути УЕО складаються з чотирьох основних елементів: “Відповідність документації компанії чинному законодавству”, “Наявність можливості використовувати електронні системи для здійснення митних процедур”, “Наявність можливості проведення пов’язаних з митними процедурами операцій належним чином”. Перший критерій – “Відповідність документації компанії чинному законодавству” означає здійснення належного обліку митних і інших пов’язаних з торгівлею документів. “Наявність можливості використовувати електронні системи для здійснення митних процедур” означає можливість користуватись NACCS (Nippon Cargo Automated і Port Consolidated System). “Наявність можливості проведення пов’язаних з митними процедурами операцій належним чином” означає, наприклад, можливість здійснення контролю вантажів на всіх етапах транспортування та проведення щодо них митних процедур належним чином. Також даний критерій включає у себе стабільний фінансовий стан підприємства, який УЕО повинен підтримувати.

Будь-який оператор, який хоче стати УЕО повинен звернутися до Генерального директора регіональної митниці. Типові кроки для отримання статусу

УЕО наступні: 1) попередня консультація з митницею: цей процес не є обов'язковим, однак, будь-який Оператор, який хоче бути заявником, може зв'язатися з регіональною митницею, щоб отримати необхідну інформацію та консультації з питань застосування процедур. 2) подача заявки: заявник подає заявку на участь та супроводжуючі документи, такі як програма відповідності та дотримання вимог законодавства, анкета самооцінки, сертифікат, що підтверджує реєстрацію компанії та інші документи, що підтверджують здійснення торгових операцій претендентом на отримання статусу УЕО. 3) експертиза заявки: митниця розглядає представлену форму заявки та документи, які можуть підтвердити, чи задовольняє заявник всім вимогам для отримання статусу УЕО. 4) здійснення перевірки на місці: митниця проводить перевірку на місці, головним чином, для підтвердження чи виконуються заходи щодо забезпечення безпеки об'єктів на яких зберігаються вантажі і місць, де здійснюються операції. При перевірці враховуються такі фактори як місцезнаходження об'єктів, вантажів, освітлення, пристрої, що зачиняють приміщення, порядок доступу до приміщень, комп'ютерні системи та способи авторизації у них і т. д. 5) авторизація: коли за результатами перевірки компанія задовольняє вимогам, Генеральним директором регіональної митниці заявнику присвоюється статус УЕО. Важливо, що після авторизації, у якості УЕО, компанія стає об'єктом для проведення пост-аудиту митницею. У процесі пост-аудиту, митниця розглядає результати внутрішнього аудиту та проводить співбесіди із працівниками компанії (зокрема які відповідають за безпеку, комп'ютерні системи, охорону приміщень та ведення звітності компанії), повторно проводить перевірки приміщень і споруд УЕО, щоб підтвердити, чи дійсно митні процедури здійснюються згідно з програмою відповідності. Перевіряють також чи в повній мірі вживаються заходи безпеки на об'єктах, де зберігаються вантажі. Якщо в процесі аудиту буде виявлено значну проблему, митниця видає "Адміністративний наказ щодо необхідності поліпшення". Якщо адміністративний наказ не буде враховано у роботі і необхідне поліпшення не буде здійснено, протягом певного періоду часу після цього наказу, митна адміністрація може анулювати статус УЕО. Також отримання статусу УЕО стає зобов'язанням для компанії проводити внутрішній аудит не рідше одного разу на рік.

Отже, з позитивного досвіду правового регулювання статусу УЕО, можна виділити те, що отримання статусу УЕО ставить перед компанією завдання утримати його, шляхом проведення внутрішнього аудиту, митниця, своєю чергою, за результатами внутрішнього аудиту може позбавити компанію статусу УЕО. Цікавим є те, що в Японії статус УЕО отримало лише 111 підприємств [3], що засвідчує, що даний статус є привілеєм, і надається лише дійсно сумлінним компаніям. Отже, в Україні під час формування політики у даному питанні варто теж не намагатись надати сертифікат УЕО більшій кількості підприємств, натомість ретельно та жорстко підходити до оцінювання компаній які претендують на отримання даного сертифікату, адже лише за таких умов можливе подальше взаємне визнання сертифікатів з іншими країнами.

Список використаних джерел:

1. AEO(Authorized Economic Operator) Challenges of Japan Customs [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://www.customs.go.jp/english/aeo/pamphlet.pdf>
2. Japan AEO Program (Authorized Economic Operator) [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу : <https://tax.thomsonreuters.com/blog/onesource/japan-aeo-program-authorized-economic-operator>
3. Koguchi K. AEO Program in Japan [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу : http://www.wcoomd.org/en/events/event-history/2010/~/_media/840D65EFC54F4AA6B1B88D68305A13EC.ashx

МИТНИЙ СПІР: СТРУКТУРНИЙ АСПЕКТ ЮРИДИЧНОЇ КОНСТРУКЦІЇ

Калантай М. В.

“...У митних відносинах нерідко ігнорується спрямованість на забезпечення належної реалізації та охорони прав і свобод людини; абсолютизується лише одна функціональна сторона митного права – управлінська, до якої додається ще й каральна (відповідальність за порушення митних правил)” [1, 31] – на жаль, така оцінка митних правовідносин, озвучена на сторінках фахового юридичного видання понад десятиліття тому, почасти лишається актуальною і тепер, коли набрав чинності Митний кодекс України 2012 року, держава приєдналася до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур.

Принцип верховенства права також не знайшов свого втілення в практику митної діяльності, що справедливо уявлялося дослідникам як переорієнтація митної системи з виконання “каральної”, “управлінської” функції на “правозабезпечувальну” [1, 32], безпосередньо пов’язану з забезпеченням реалізації прав, свобод і законних інтересів громадян – учасників митних правовідносин.

Останнє вкрай важливо здійснювати під час вирішення митних спорів, тобто в момент, коли відбувається заперечення суб’єктивного митного права або ж юридичного обов’язку вчинити дії в рамках виконання так званих митних формальностей.

В українській науці адміністративного права категорія “митний спір” концептуально не розроблена на рівні більш-менш самостійної наукової проблеми. Водночас за аналогією із процесами реформування останніми роками податкового законодавства, коли набули ознак системності дослідження податкових спорів [2, 458], осучаснення митного законодавства вимагає оновлення наявного термінологічного апарату та його незаангажоване осмислення (див. ст. 4 МК України, наприклад), а також опрацювання категорій, без яких важко собі уявити цілісну будову митного права як комплексного державно-правового явища. Відтак, зазначена проблема набуває ще більшої актуальності, адже теперішній стан досліджень правової природи митного спору як такого не може задовольнити ані теоретиків, ані практиків митної справи.

І якщо законотворча й правозастосовна практика ставлять питання щодо формування єдиного теоретико-методологічного підходу до розуміння право-

вого спору з метою вдосконалення механізму правового регулювання в сфері захисту суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів [3], то потреба формування ефективного механізму захисту суб'єктивного митного права вимагає так само узгодження наявних, або таких, що будуть з'являтися ближчим часом, точок зору на категорію митного спору.

Юридичну конструкцію митного спору, варто погодитися [4, 801], слід досліджувати крізь призму її наступної структури: предмет спору, суб'єкти (сторони), розбіжності у формі вимог й заперечень сторін із приводу цього предмету, підстави розбіжностей.

Список використаних джерел:

1. Давиденко Л. М. Забезпечення прав і свобод громадян при здійсненні митних процедур / Л. М. Давиденко // Митна справа. – 2006. – № 3 (45). – С. 31–37.

2. Кіценко В. С. Поняття та структура податкового спору як виду правового спору [Електронний ресурс] / В. С. Кіценко // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 458–461. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10kvcvhc.pdf>

3. Зеленцов А. Б. Теоретические основы правового спора : дис. ... д.ю.н.: 12.00.01, 12.00.14 / Зеленцов Александр Борисович. – М., 2005. – 435 с.

4. Ханин С. В. Историко-правовой аспект юридической конструкции правового спора / С. В. Ханин // Юридическая техника: ежегодник. – Нижний Новгород, 2013. – № 7. – Ч. 2. – 921 с.

ОБНОВЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Коваленко Н. В.

Для розгляду питання про оновлення концепції адміністративно-правових режимів пропонуємо визначення адміністративно-правового режиму як особливого порядку правового регулювання, запровадження якого обумовлено специфікою предмета регулювання, що полягає у встановленні сукупності правил, сформульованих у формі дозволів, заборон, регламентів, процедур, яких повинні дотримуватися суб'єкти публічного управління, з метою найбільш ефективного забезпечення прав, свобод, законних інтересів фізичних осіб, прав та свобод юридичних осіб.

Одним з ключових елементів запропонованої концепції адміністративно-правових режимів є розширення кола суспільних відносин, що підлягають режимному адміністративно-правовому регулюванню та спрямованість адміністративно-правових режимів на забезпечення прав, свобод, законних інтересів фізичних, прав, законних інтересів юридичних осіб. Відповідно, адміністративно-правові режими з метою окреслення основних об'єктів режимного адміністративно-правового регулювання запропоновано поділити на три основні групи:

1) адміністративно-правові режими, якими нині хибно називають комплексні галузі права (право телекомунікацій – адміністративно-правовий режим у

сфері телекомунікацій, медичне право – адміністративно-правовий режим у медичній сфері, освітнє право – адміністративно-правовий режим в освітній сфері, земельне право – адміністративно-правовий режим у сфері земельних правовідносин та ін.);

2) спеціальні адміністративно-правові режими або адміністративно-правові режими у сфері державної безпеки (адміністративно-правовий режим антитерористичної операції, адміністративно-правовий режим військового стану, адміністративно-правовий режим перебування і пересування іноземців та осіб без громадянства на території України, митний режим, надзвичайний стан (останні не містять у своїй визначеній законом назві вказівку “адміністративний”, що не змінює їх суті як адміністративно-правових режимів) та ін.);

3) адміністративно-правові режими, успішна реалізація яких дозволяє провести реформування системи публічного управління за окремими напрямками (адміністративно-правовий режим євроінтеграції, адміністративно-правовий режим реформування пенсійної сфери, адміністративно-правовий режим реформування в галузі освіти, адміністративно-правовий режим реалізації судової реформи тощо).

На практиці відсутність чіткого розуміння меж адміністративно-правового регулювання суспільних відносин через нібито доцільність застосування норм комплексних галузей права призводить до суттєвих порушень прав, свобод, законних інтересів фізичних, прав законних інтересів юридичних осіб.

Наведемо приклад: у 2016 році Верховний Суд України дійшов висновку, що в разі прийняття суб'єктом владних повноважень рішення про передачу земельних ділянок у власність (тобто ненормативного акта, який вичерпує свою дію після його реалізації) подальше оскарження правомірності придбання фізичною або юридичною особою спірної земельної ділянки має вирішуватися в порядку цивільної (господарської) юрисдикції, оскільки виникає суперечка про цивільне право. Про це йдеться в Постанові Судової палати в адміністративних справах ВСУ від 9 лютого 2016 року № 21-5465а15.

Однак до 2015 року суди доходили помилкового висновку щодо вирішення таких спорів в порядку адміністративного судочинства. Оскаржуване рішення відповідача по суті є реалізацією волі власника на відчуження належних йому земельних ділянок фізичним особам. Аналогічна правова позиція вже була висловлена, зокрема, в постанові Верховного суду України від 4 листопада 2015 року (справа № 21-3296а15). Оскільки суди помилково розглянули справу в порядку адміністративного судочинства, то відповідно до ст. 243 КАС всі ухвалені у справі судові рішення підлягають скасуванню, а провадження у справі – припиненню.

Конструкція адміністративно-правового режиму в сфері земельних правовідносин дає можливість відмежувати правовідносини в яких є виникнення в особи речового права на земельну ділянку на підставі оскаржуваного рішення (віднесення справи до цивільного, господарського судочинства) і суспільні відносини, в яких спір стосується здійснення суб'єктом владних повноважень своїх управлінських функцій, (такі справи належить до адміністративної юрисдикції). Наприклад, якщо особа звертається до відповідних органів із заявами для

отримання дозволу на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки та для надання її у користування, за результатами розгляду яких органи приймають рішення тут суб'єкт владних повноважень реалізує свої контрольні функції у сфері управління діяльністю, що підпадає під юрисдикцію адміністративного суду. Тобто просте узагальнення земельних спорів без визначення характеру спірних правовідносин (а з припущенням специфічного характеру всіх земельних правовідносин, з огляду на складову предмета земельного права) спричинило порушення правил підвідомчості, вибору юрисдикції з відповідними негативними наслідками.

Оновлення концепції адміністративних режимів та її практична реалізація можуть стати засобом вирішення цілої низки проблем, що впливають на умови життя громадян і загальний рівень правопорядку в країні.

Список використаних джерел:

1. Коваленко Н. В. Теорія адміністративно-правових режимів / Н. В. Коваленко. – Запоріжжя : Гельветика, 2017. – 548 с.

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Копійко Ю. С.

Реформа місцевого самоврядування здійснюється, насамперед, з метою забезпечення його спроможності самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення. Важливим є наділення територіальних громад більшими ресурсами та мобілізація їхніх внутрішніх резервів. Суть перетворень, що пропонує реформа децентралізації: розмежування функцій та повноважень виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Однак нині досі невирішеними залишаються проблемні питання на шляху до реалізації зазначеної реформи.

Так, на практиці органи місцевого самоврядування стикаються зі значною кількістю проблем через нечіткість законодавчого визначення їхніх функцій та сфери діяльності. Частина повноважень, якими мають бути наділені органи місцевого самоврядування, залишається в межах компетенції виключно органів влади національного (центрального) рівня. Ті ж повноваження, що належать до компетенції органів місцевої влади (органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій), чітко між ними не розмежовані.

Конституцією України затверджено організаційну, фінансову, правову самостійність органів місцевого самоврядування (ст. 140–144). Але нині представники місцевої влади не в змозі чітко визначити сферу своєї компетенції, повноважень та відповідальності. Зрозуміло, що це має свій негативний вплив на розвиток регіонів і покращення системи надання послуг населенню з боку органів місцевої влади. Це впливає і на стан взаємодії та взаєморозуміння з громадськістю, на контроль із боку громадськості за діяльністю органів публічної влади. Отже, необхідним є внесення відповідних змін до існуючих законів та розробки нових, зокрема тих, що стосуються комунальної власності,

місцевих податків і зборів, фінансової та організаційної автономії органів місцевого самоврядування.

Крім цього, основними проблемними питаннями, що заважають розвитку та зміцненню місцевого самоврядування в Україні є: відсутність чіткого розподілу функцій та повноважень між органами місцевого самоврядування та органами місцевої виконавчої влади, що має бути забезпечено відповідним законодавством (Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” та Закон України “Про місцеві державні адміністрації”); недостатня можливість самостійності в прийнятті рішень органами місцевого самоврядування. Зокрема, це стосується формування місцевих бюджетів і спрямування їх витрат; можливості створювати додаткові послуги для населення в кількості, що визначатиме сам орган місцевої влади; право органів місцевого самоврядування визначати власну структуру, щоб ефективно виконувати свої функції .

Ще однією з важливих проблем сучасного розвитку місцевого самоврядування є нечіткість нормативно-правового визначення його статусу, а саме відсутність чіткої відокремленості від органів державної влади, тобто дійсної самоврядності територіальних громад. Суть місцевого самоврядного управління полягає в реальній можливості місцевого населення вирішувати питання розвитку громад і всіх важливих питань, що належать до компетенції місцевого самоврядування. Більшість із громадян України взагалі вважає, що місцеве самоврядування також відноситься до органів державної влади. Тобто місцеве населення не знає своїх реальних прав та можливостей впливу на ситуацію в їх регіоні. Зважаючи на існування значних перешкод на шляху до ефективного та реального місцевого самоврядування, що потребують якнайшвидшого подолання, в країні робляться певні спроби щодо розробки та прийняття нових законів та конституційних змін щодо розвитку місцевого самоврядування в Україні.

На сучасному етапі розвитку України як демократичної, соціальної та правової держави реформування системи органів місцевого самоврядування є нагальною вимогою часу. Основною проблемою на цьому шляху є відсутність якісної нормативно-правової бази, що має забезпечувати дійсний розвиток місцевого самоврядування, тобто “право територіальних громад самостійно вирішувати питання місцевого значення”, як зазначено в Конституції України.

Нині міські громади позбавлені можливості розпоряджатися своїми коштами та потерпають від втручання з боку казначейств, необхідності погодження з ними своїх витрат.

У зв'язку з вищезазначеними основними питаннями, що потребують вирішення є: наділення органів місцевого самоврядування більш широкими повноваженнями, що зробить їх реальним суб'єктом територіального розвитку та вираження інтересів громад; чіткий розподіл функцій і повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій; розробка чіткої системи відповідальності та контролю.

Отже, вирішення зазначених питань розвитку та зміцнення системи місцевого самоврядування в Україні допоможе вирішити одну з найважливіших про-

блем сучасної системи місцевого управління в цілому – служіння народові України, забезпечення його потреб у послугах, ефективного їх надання, забезпечення соціально-економічного розвитку країни та її регіонів.

Список використаних джерел:

1. Баєва Л. В. Актуальні проблеми здійснення місцевого самоврядування в умовах конституційної реформи в Україні / Л. В. Баєва // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Юридичні науки”. – № 5. – Т. 2. – 2016. – С. 11–14.

2. Інституційний розвиток місцевого самоврядування в Україні в умовах державно-управлінських реформ : монографія / кол. авт.: І. В. Козюра (кер.), Ю. Г. Іванченко, А. О. Краснейчук та ін. ; Ін-т проблем держ. упр. та місц. самоврядування Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Лубни : Інтер Парк, 2013. – 180 с.

3. Модернізація державного управління та європейська інтеграція України : наук. доп. / авт. кол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін та ін. ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2013. – 120 с.

4. Серьогін В. О. Проблеми реформування системи місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / В. О. Серьогін // Фонд місцевої демократії. – Режим доступу : <http://fmd.kh.ua/misceve-samovryaduvannja>

ПРО ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРАВОСУБ’ЄКТНОСТІ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ СУБ’ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Коросташиова І. М.

Адміністративне право наділяє правосуб’єктністю достатньо велике коло учасників суспільних відносин, про що свідчить величезна кількість подібних відносин у різних сферах реалізації публічної влади, тому перелік суб’єктів адміністративного права значно ширший, ніж у будь-якій іншій галузі права. Правове становище суб’єктів однієї категорії неоднакове. Наприклад, аналіз адміністративної правосуб’єктності громадян, дає підстави стверджувати, що адміністративна правосуб’єктність цієї групи відрізняється залежно від: статі, віку, стану здоров’я (наприклад, не всі можуть: бути обраними або призначеними на посаду в державному органі та його апараті; призиватися на військову службу; отримати право на керування транспортними засобами відповідної категорії тощо).

Для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, осіб, що надають публічні послуги адміністративна правосуб’єктність виявляється в нормативно-закріпленій за ними компетенції (сукупності їх юридично-владних повноважень – прав і обов’язків, що надаються їм для виконання відповідних завдань та функцій).

Оскільки, наявність адміністративної правосуб’єктності певним чином випереджає наявність у конкретної особи певних суб’єктивних прав і обов’язків, важливе значення для характеристики суб’єктів адміністративного права має

поняття адміністративно-правового статусу (комплекс конкретно визначених прав і обов'язків, що закріплені за конкретним суб'єктом нормами адміністративного права).

Слід сказати, що для адміністративного права характерна велика кількість суб'єктів з різними повноваженнями, структурою і правовими характеристиками. В залежності від змісту та особливостей функцій, що виконуються суб'єктами адміністративного права, серед них виділяють: а) суб'єктів, які здійснюють та захищають публічні інтереси – носії державно-владних повноважень (наприклад, органи виконавчої влади); б) суб'єктів, які реалізують приватні інтереси – невіддільні суб'єкти (наприклад, громадяни, іноземці, особи без громадянства).

Відносини між суб'єктами владних повноважень, як правило мають так званий “внутрішньоапаратний” характер. Відносини між суб'єктами другої категорії, а також між суб'єктами першої і другої категорії мають зовнішній характер. Умовою для виникнення зовнішніх адміністративно-правових відносин, що спрямовані на реалізацію завдань та функцій у сфері державної виконавчої влади – є обов'язкова взаємодія владних (носіїв державно-владних повноважень, що представляють та реалізують публічний інтерес і зобов'язані сприяти у реалізації прав та законних інтересів невіддільних суб'єктів) та невіддільних суб'єктів адміністративного права.

Так, залежно від частоти участі у адміністративних правовідносинах суб'єктів адміністративного права, що стали суб'єктами (учасниками) адміністративних правовідносин поділяють на: а) постійних (державні органи, насамперед органи виконавчої влади (публічні адміністрації), а також внутрішні частини їх апарату, особи, що надають публічні послуги, а також органи місцевого самоврядування та ін., діяльність яких регулюється адміністративним правом); б) перманентних (органи громадських організацій, адміністрація підприємств, установ, організацій тощо, які вступають в адміністративні правовідносини з публічною адміністрацією - час від часу, внаслідок періодичної потреби у “спілкуванні” з органами, що виконують функції у сфері державного управління); в) тимчасові (суб'єкти адміністративного права, що вступають в адміністративні правовідносини з публічною адміністрацією внаслідок настання конкретного юридичного факту, тому характер таких правовідносин має суто тимчасовий характер).

Суб'єктами адміністративних правовідносин визнають також структурні підрозділи підприємств, установ, організацій (наприклад, департамент, відділ, сектор, цех, лабораторію в установі, відділення в лікарні, а також посадових та службових осіб вищевказаних підприємств, установ, організацій тощо).

Список використаних джерел:

1. Теория государства и права : учебник / Алексеев С. С., Архипов С. И. и др. ; под ред. проф. Алексеева С. С. – Изд. 3-е, доп. – М. : Норма, 2005. – 496 с.
2. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 томах. – Т. 1. Загальна частина / ред. колегія: В. Б.Авер'янов (голова та ін.) – К. : Юридична думка, 2007. – 592 с.
3. Архипов С. И. Субъект права: теоретическое исследование / Архипов С. И. – СПб. : Издательство Р. Асланова “Юридический центр Пресс”, 2004. – 469с.

МИТНА ПРОЦЕДУРА – ОСНОВА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кунєв Ю. Д., Кунєва З. Ю.

Найважливішими категоріями процесуальної складової митної діяльності є її технологія, алгоритм або формалізована процедура, що виконується відповідно до встановленого порядку.

Процедура – офіційно встановлений чи прийнятий за звичаєм порядок, послідовність дій для здійснення або оформлення якихось справ.

Митній діяльності можна дати таку процесуально-правову характеристику:

- адміністративно-правова діяльність митних органів з реалізації матеріальних норм митного законодавства;
- процесуальний порядок переміщення через митний кордон транспортних засобів та/або товарів, предметів;
- процесуальний порядок дій власників (розпорядників) транспортних засобів та/або товарів, предметів;
- національний правовий засіб уніфікації, легалізації та реалізації універсальної моделі митної діяльності, визначеної міжнародним правом;
- процесуальний порядок обмеження та відновлення реалізації прав суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності щодо використання і розпорядження предметами, що перетинають митний кордон, з метою їх “очищення”;
- процесуальний порядок документального закріплення правозастосовчих рішень (приписів) посадових осіб митної служби, адресованих власникам (розпорядникам) транспортних засобів та/або товарів, предметів;
- процесуальний порядок припинення порушення митного законодавства;
- порядок отримання перевіреної та у встановлених випадках легалізованої інформації (в тому числі у вигляді різного роду документів) про транспортні засоби, товари, предмети, їх власників (розпорядників);
- процесуальний порядок отримання нової інформації, що у встановлених випадках утворюється під час митних процедур [1].

Митно-процедурні норми мають бути відображенням технології отримання системою кінцевого продукту процесу звільнення суб'єктивного права від усіх або частини обтяжень, обумовлених наявністю певних юридичних обов'язків.

У загальнотеоретичному значенні технологія діяльності – це сукупність методів і способів перетворення вхідних компонентів системи у компоненти її виходу. У прикладному значенні під технологією розуміється завчасно розподілена, в часі та просторі послідовність виконання процедур, що в результаті має призводити до переведення певних об'єктів з одного стану до іншого.

Відповідно, технологія митної діяльності – це сукупність методів і способів дій посадових осіб митної служби та зацікавлених осіб.

“Митна процедура – унормована та уніфікована (за ознакою споріднення характеру обтяжень, що допускається залишити після “випуску”) сукупність умов і вимог процесу звільнення суб'єктивного права від усіх або частини обтяжень, обумовлених наявністю певних юридичних обов'язків” [2, 21].

Митна процедура передбачає встановлення послідовності дій суб'єктів митної діяльності: посадових осіб митної служби, суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та громадян, які перетинають митний кордон.

Технологічно “митна процедура – кооперована норма діяльності для двох сторін взаємодії: публічної влади та громадян (митної служби та осіб, яких це стосується), яка стандартизує митну діяльність сторін міжнародної взаємодії шляхом однакового застосування митних формальностей” [3, 23].

“Модель митної процедури повинна складатися з таких основних елементів: операція як її елемент; повноваження суб'єкта (орган митної служби, зацікавлена особа) на участь у процедурі; перелік дій на виконання повноважень з визначення часу, місця, умов виконання дій; митні формальності з визначення часу, місця, умов виконання дій; назва, форма, зміст і вимоги до документів, що виконуються суб'єктами (орган митної служби, зацікавлена особа); митні формальності щодо поводження з об'єктами: документи, товар, транспортні засоби, податки і збори” [3, 24].

“Для реалізації потенціалу й місця митних формальностей в митній процедурі запропоновано ввести в Митний кодекс України поняття “митне законодавство України” та здійснити заміну поняття “митний режим” на поняття “митна процедура” за текстом усього Кодексу, починаючи з визначення основних понять у ст. 4. Такі зміни не тільки встановлять правильну ієрархію основних митно-правових понять, але й “підштовхнуть” законодавця до проведення змістовного перегляду Митного кодексу України щодо відповідності нормам Кіотської конвенції, до якої Україна приєдналася у 2006 р., але основні положення якої ще не імплементовані в митне законодавство України” [3, 169].

Підхід до правової організації митної діяльності як різновиду публічно-адміністративної діяльності передбачає опис усієї системи з елементами в часі й просторі, що дає можливість застосувати нові підходи й технології до правової організації митної діяльності. Це найкращий засіб забезпечення законності діяльності публічної адміністрацій, а також повноти реалізації прав громадян через прозорість технологічних схем діяльності та можливість їх розвитку на сучасній організаційній та науковій основі.

Фактично Митний кодекс України за сутністю повинен бути законодавчим актом, основу якого становить максимально відпрацьована (з мінімальною кількістю розривів у діяльності) процесуально-правова модель, основу якої складають митні процедури.

Список використаних джерел:

1. Кунев Ю. Д. Процесна складова системно-правової моделі митної діяльності / Ю. Д. Кунев // Митна справа. – 2009. – № 6. – С. 58–63.
2. Кунев Ю. Д. Визначення сутності та змісту основних митно-правових понять: “митна процедура” / Ю. Д. Кунев, Л. Р. Баязітов // Вісник Академії митної служби України. Серія: “Право”. – 2014. – № 2. – С. 7–23.
3. Кунева З. Ю. Митні формальності: основи адміністративно-правової моделі : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / З. Ю. Кунева. – Дніпро–Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2017. – 194 с.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОВІ ПОТРЕБИ ТА РИЗИКИ ПРОТИДІЇ СИСТЕМНИМ РЕФОРМАМ В УКРАЇНІ

Курінний Є. В.

Успіх чергового етапу системних реформ в Україні залежить не тільки від широго бажання та незламної волі високопосадовців, які їх задекларували, а й ефективності правового інструментарію, що використовується під час зазначених заходів. Зокрема це стосується таких нових категорій як “правові потреби” та похідних від неї “адміністративних правопотреб”.

Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 була схвалена “Стратегія сталого розвитку “Україна–2020”, положення якої передбачали 62 реформи та програми розвитку держави, 10 з них визначалися як першочергові, а саме: реформа національної безпеки та оборони; оновлення влади та антикорупційна реформа; судова реформа; реформа правоохоронної системи; децентралізація та реформа державного управління; дерегуляція та розвиток підприємництва; реформа системи охорони здоров’я; податкова реформа; програма енергонезалежності та програма популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі [1].

Результати проведеного соціологічною групою “Рейтинг” у грудні 2016 року опитування 2000 респондентів громадян України свідчать, що реформу поліції успішно вважають 28 % опитаних, неуспішною – 65 %, позитивно ставляться до децентралізації 22 % респондентів, 62 % – протилежної думки. Успішною політикою у сфері: соціального захисту вважають 9 % респондентів, неуспішною – 87 %, боротьби з корупцією відповідно 8 % та 89 %, охорони здоров’я також відповідно 7 % та 89 %. Реформу судової системи успіхом вважають 8 %, провалом 84 %, обмеження впливу олігархів на політику – 6 % та 89 % відповідно [2].

За прес-релізом здійсненого у травні поточного року опитування 2040 українських респондентів Київським міжнародним інститутом соціології (КМІС), констатується, що соціальне благополуччя у нашій країні погіршується за рахунок тих, хто вважає, що справи у державі рухаються у неправильному напрямку. Зокрема у травні 2017 р., цей показник складав 72 %, у грудні 2016 р. – 66 %, у травні 2016 р. – 57 %. За 2012 та 2014 роки відповідно 63 % та 51 % [3].

Найбільш насторожуючим фактором, який узагальнює низьку суспільну оцінку проголошеним реформам можна вважати результати опитування, проведеного соціологічною групою “Рейтинг” у вересні 2017 р., за яким 35% респондентів, заявили, що мають бажання поїхати за кордон на постійне місце проживання (у порівнянні з минулим роком цей показник зріс на 5 %) [4].

Зважаючи на те, що значна частина проголошених реформ має державно-управлінську спрямованість та повну або часткову адміністративно-правову регламентацію. Визначення ймовірних ризиків протидії системним реформам пропонується здійснити за допомогою такої категорії як адміністративні правопотреби, під якими розуміють об’єктивно існуючі суспільні потреби, що мають або повинні мати адміністративно-правове забезпечення.

Порівняно з адміністративними правовідносинами, використання відповідних правопотреб, дозволить більш системно та цілеспрямовано підійти до розв'язання поставленого завдання, виробити оптимальний алгоритм втілення у життя тих суспільних інтересів, що безпосередньо походять від первинних до них потреб.

Так, існуючі ризики протидії системним реформам в Україні можна поділити на дві умовні групи. Перша – це ризики суб'єктивного характеру, до яких можна віднести не реалізовані адміністративні правопотреби щодо: а) підготовки якісної (своєчасної та повної) законодавчої бази стосовно регламентації здійснення конкретної системної реформи (наприклад, у сфері протидії корупції в Україні були створені НАБУ та САП, але залишається недореформованою судова система, у зв'язку з чим актуалізується питання створення антикорупційних судів); б) подолання явного або прихованого супротиву реформування як з боку частини депутатського корпусу українського парламенту, так й з боку чиновництва усіх владних рівнів (наприклад, реформа системи охорони здоров'я, яка фактично саботується на усіх рівнях владної виконавчої вертикалі).

До другої групи відповідних ризиків, слід віднести загрози системним перетворенням в Україні об'єктивного характеру. Це насамперед не втілені у життя адміністративні правопотреби щодо демонтажу чинної вітчизняної олігархічно-монополістичної моделі, яку за результатами понад 20-річної соціальної практики, можна вважати головним гальмом суспільного, політичного та економічного розвитку нашої країни, а також головним модератором негласних, хибних та соціально убивчих цінностей – обману та крадіяства, що тривалий час домінують серед значної частини українського населення, поступово але безповоротно затягуючи нас у топке болото соціальної аморальності.

Підсумовуючи, необхідно зробити наступні висновки: а) черговий етап задекларованих системних перетворень в Україні має високу ймовірність повторити невтішну долю попередніх періодів відповідного реформування, завдяки незмінним ризикам протидії, наявність яких вперто ігнорується ініціаторами реформ; б) головною запорукою успіху необхідних соціальних змін є невідкладна та безповоротна ліквідація чинної олігархічно-монополістичної системи з притаманними їй ключовими хибними цінностями – обманом та крадіяством; в) домінуючим правовим інструментарієм регламентації триваючих трансформаційних процесів є й залишаються норми адміністративного права та супутній категорійний апарат, зокрема – адміністративні правопотреб.

Список використаних джерел:

1. Про стратегію сталого розвитку “Україна 2020” :Указ Президента України від 12 січня 2015 р. // Офіційний вісник України. – 2015. – № 4. – Ст. 67.
2. Оцінка подій 2016 року та суспільно-політичні настрої населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ratinggroup.ua
3. Прес-релізи та звіти – Самопочуття мешканців України у травні 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kiis.com.ua
4. Динаміка міграційних настроїв українців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ratinggroup.ua

ЩОДО НЕДОЛІКІВ ІНСТИТУЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Лищенко С. Д.

Із моменту прийняття Закону України “Про доступ до публічної інформації” від 2011 р. № 32 (далі – Закон) відбулося багато позитивних змін та зрушень у галузі реалізації права громадян на доступ до інформації. Але все ще залишається багато недоліків та суперечностей у законодавстві щодо інформаційної політики, що потребують вирішення та врегулювання.

У рамках реалізації проекту Ради Європи “Зміцнення свободи медіа і створення системи Суспільного мовлення в Україні” експертами Ради Європи було здійснено розгорнутий аналіз чинного законодавства, а також практики в Україні, у сфері доступу до публічної інформації (Звіт Ради Європи “Повноваження Уповноваженого Верховної Ради з прав людини та законодавство у сфері доступу до публічної інформації. Аналіз законодавства та рекомендації” від 15.08.2016 р.). За висновками експертів, чинне законодавство України не забезпечує достатнього рівня захисту права на інформацію. Одна з основних проблем, яку було виявлено при аналізі – це відсутність чіткого визначення органу, уповноваженого на розгляд звернень щодо порушень права на доступ до публічної інформації.

Відповідно до ч. 1 ст. 23 Закону, рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації можуть бути оскаржені до керівника розпорядника, вищого органу або суду. Вважаємо, що ця стаття має бланкетний характер.

Оскарження порушення права на отримання інформації може здійснюватися також на підставі інших законів. Відповідно до ч. 3 ст. 55 Конституції України кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Уповноважений здійснює парламентський контроль за дотриманням права людини на доступ до інформації (ч. 1 ст. 17 Закону “Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини”). Аналогічний контроль здійснюється парламентськими тимчасовими слідчими комісіями, народними депутатами України. Водночас аналіз норм чинного законодавства свідчить про відсутність конкретних положень щодо порядку подання і розгляду звернень та можливих заходів, повноважень та функцій згадуваних державних інституцій.

Відсутність єдності та однозначності в законодавстві спричинює також і неоднозначність застосування правових норм на практиці, що як наслідок унеможлиблює існування належного правового механізму захисту прав, свобод та законних інтересів громадян у досліджуваній сфері.

За результатами роботи круглого столу за темою “Роль Інформаційного Комісара у забезпеченні права на доступ до публічної інформації та захисту персональних даних”, що відбувався за участю експертів Ради Європи, було висловлено зауваження та запропоновано певні рекомендації щодо вдосконалення процесу реалізації права на інформацію в Україні [1]. Однією з основних вимог ЄС є ство-

рення єдиного незалежного спеціалізованого органу (Інформаційного комісара або Інформаційної комісії), що буде виконувати функцію контролю за дотриманням права на доступ до публічної інформації та захисту персональних даних.

Наразі, в Україні ця функція покладена здебільшого на Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. Але, зважаючи на те, що, по-перше, до обов'язків омбудсмена належить також захист інших основоположних прав людини, а по-друге, рекомендації Уповноваженого мають лише рекомендаційний характер, не може бути досягнуто належної ефективності у виконанні завдань, пов'язаних з інформаційними правами.

До порядку денного Верховної Ради України включено розгляд законопроекту "Про внесення змін до деяких законів України у сфері доступу до публічної інформації від 20.05.2015 р. № 2913, в якому, зокрема, передбачено створення Уповноваженого органу з питань доступу до публічної інформації, приписи якого будуть обов'язкові для суб'єкта, якому вони адресуються.

Для прикладу в Німеччині функцією контролю за реалізацією громадянами свого права на інформацію наділена окрема незалежна державна інституція – Уповноважений з питань захисту персональних даних та свободи інформації [2]. Аналіз правового статусу цього органу свідчить, що він не має жодної службової та правової підпорядкованості іншим державним органам. Водночас його діяльність є предметом парламентського та судового контролю. Крім того, дана державна інституція володіє фінансовою незалежністю та має можливість самостійного відбору кадрів.

Відповідно до рішень Європейського суду, державний орган, який є відповідальним за захист персональних даних та свободу інформації не може в жодному разі бути підконтрольним органам виконавчої влади. Суд наголошує, що такі інституції виступають захисниками основоположних прав, свобод та законних інтересів людини. Тому, задля запобігання маніпуляції політичними інтересами з боку виконавчої влади, має бути виключена будь-яка можливість їх впливу на орган, відповідальний за свободу інформації та захист персональних даних. Саме тому запровадження в Україні інституту Інформаційного комісара є цілком виправданим та доречним, адже дозволить удосконалити правовий механізм охорони та захисту прав громадян в інформаційній сфері.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Офісу Ради в Європі в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/role-of-information-commissioner-in-ensuring-the-right-to-access-public-information-and-personal-data-protection-discussed-in-kyiv>

2. Офіційний сайт Уповноваженого з питань захисту приватних даних та свободи інформації в Німеччині [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.bfdi.bund.de/DE/INFOFREIHEIT/INFOFREIHEIT_node.html

СУЧАСНИЙ СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ

Логвин А. В.

У світовій практиці податок на додану вартість (далі – ПДВ) вважається одним з найбільш ефективно працюючих податків, що стимулює національного виробника. Це непрямий бюджетоутворюючий податок. Податок на додану вартість має високу ефективність із фіскальної точки зору. Широка база оподаткування, яка включає не лише товари, але й роботи і послуги, забезпечує постійні надходження до бюджету.

При цьому, враховуючи досить тривалий період застосування податку на додану вартість в Україні та достатньо широку увагу, яка приділяється його адмініструванню (справляння) останнім часом, в тому числі із запровадженням системи електронної адміністрування ПДВ, є необхідність подальших наукових досліджень з даного питання.

Базою, що регламентує організацію роботи щодо справляння та сплати податків, порядок організації справляння ПДВ в Україні є положення Податкового кодексу України (Податковий кодекс, ПКУ, Кодекс) [1], який визначає основні засади адміністрування податку на додану вартість та його елементи (платники податку (реєстрація та її анулювання), об'єкт та база оподаткування, ставки податку, порядок обчислення, податковий період, строк та порядок його сплати, строк та порядок подання звітності).

Справляння ПДВ з початку дії Податкового кодексу регламентується також підзаконними нормативно-правовими актами (постанови Кабінету Міністрів України (КМУ), наказами (в тому числі спільними) Міністерства фінансів України (МФУ), Державної фіскальної служби України (ДФС України) (Державної податкової служби України (ДПС України) та Міністерства доходів і зборів України (МДЗУ) та Державної казначейської служби України (Державне казначейство України).

На даний час можна стверджувати що нормативно-правове забезпечення адміністрування податку на додану вартість протягом дії Податкового кодексу постійно змінюється. Найбільш суттєві зміни стосувались запровадження системи електронного адміністрування (СЕА), системи моніторингу відповідності податкових накладних/розрахунків коригування критеріям оцінки ступеня ризиків, достатніх для зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄМ КОР), скасування спеціального режиму оподаткування діяльності у сфері сільського та лісового господарства, а також рибальства.

За майже сім років існування до Податкового кодексу вносились зміни 110 разів (в тому числі з питань функціонування податку на додану вартість). При цьому за цей час було прийнято майже стільки ж підзаконних нормативно-правових актів (постанов, наказів), а також ДФС України (ДПА України, ДПС України, Міністерством доходів і зборів України) видано близько 1400 листів, що стосуються або стосувались питань правового регулювання адміністрування податку на додану вартість.

Особливістю існування нормативно-правового забезпечення адміністрування податку на додану вартість в Україні були і досі є правові колізії окремих положень законодавчих документів, що призводять до суперечок між контролюючими органами та платниками податків. Про вказане свідчить також велика кількість справ як в процедурі адміністративного (близько 1100) так і судового (за даними Єдиного державного реєстру судових рішень близько 2000) [5] оскарження рішень контролюючих органів в частині справляння податку на додану вартість.

Можна стверджувати, що останні зміни, які відбулись в законодавстві щодо адміністрування податку на додану вартість, направлені на підвищення фіскальної ефективності його справляння. Тож держава за допомогою внесення змін до Податкового кодексу намагається запровадити додаткові (за можливості) дієві обмеження для платників податків з метою недопущення схем маніпулювання податковими зобов'язаннями та податковим кредитом, однак без належного правового підґрунтя.

Враховуючи викладене можна сказати, що підвищення ролі фіскальної ефективності податку на додану вартість за рахунок реформування нормативно-правового забезпечення може бути дієвим за умови належної правосвідомості платників податків та відновлення економіки. Тільки повна гармонізація правовідносин всередині системи контролюючих органів (вирішення спірних питань та забезпечення самоконтролю за власною діяльністю), побудова чітко регламентованих відносин між ними та платниками податків (гарантії виконання законодавства усіма учасниками податкових відносин) дозволять досягти найбільш повного і своєчасного надходження до бюджету податкових платежів, у тому числі податку на додану вартість.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України, № 2755-VI 02.12.2010 р. // Інформаційно-аналітичний довідник, інтернет-ресурс “Ліга-Закон”. – Режим доступу : www.ligazakon.ua
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи [Електронний ресурс] : Закон України № 71-VIII від 28.12.2014 р. // Інформаційно-аналітичний довідник, інтернет-ресурс “Ліга-Закон”. – Режим доступу : www.ligazakon.ua
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні [Електронний ресурс] : Закон України № 1797-VIII від 21.12.2016 р. // Інформаційно-аналітичний довідник, інтернет ресурс “Ліга-Закон”. – Режим доступу : www.ligazakon.ua
4. Про затвердження Критеріїв оцінки ступеня ризиків, достатніх для зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних та Вичерпний перелік документів, достатніх для прийняття рішення про реєстрацію податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних [Електронний ресурс] : наказ МФУ № 567 від 13.06.2017 р. // Інформаційно-аналітичний довідник, інтернет-ресурс “Ліга-Закон”. – Режим доступу : www.ligazakon.ua
5. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua>

АДМІНІСТРАТИВНИЙ РОЗСУД У ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Омелян В. О.

Актуальність теми обумовлена тим, що дотепер в правовій доктрині не вироблено єдиного підходу щодо визначення поняття адміністративного розсуду в діяльності публічної адміністрації. Відсутність єдності на теоретичному рівні, у свою чергу, зумовлює відсутність належних законодавчих ініціатив, які сприяють подоланню корупції при застосуванні адміністративного розсуду.

Проблема міститься в сутності та змісті терміну, яким буде визначатися свобода публічної адміністрації. В юридичній літературі окрім “розсуду” для позначення можливості вибору певної моделі поведінки публічними органами використовуються також терміни “оперативна самостійність”, “ініціатива”, “вільна оцінка” тощо. Однак видається, що всі зазначені поняття меншою мірою охоплюють сутність правового феномену, що розглядається. На наш погляд, проти “розсуду” як умовного юридично-технічного терміну не може бути суттєвих заперечень. Додатковим аргументом на користь використання поняття “розсуд” слід вважати і той факт, що воно використовується міжнародним і національним законодавством.

Потрібно наголосити на тому, що при розгляді питання свободи діяльності органів публічної адміністрації доцільно використовувати терміни “розсуд”, “адміністративний розсуд”, “дискреційні повноваження” (повноваження діяти на свій розсуд), “дискреційне рішення” (рішення, прийняте на підставі розсуду). Вважаємо, використання інших понять може призвести до некоректного розуміння сутності відповідних правових явищ. Зокрема, використання терміну “вільний розсуд” для позначення виду діяльності публічної адміністрації видається некоректним, оскільки оціночна діяльність органів публічної адміністрації за умови дотримання принципу законності обмежена повноваженнями, які безпосередньо передбачені законодавством України. Відповідно, говорити про “вільність” розсуду органів публічної адміністрації не вважаємо правильним. Так, ч. 2 ст. 19 Конституції України зазначає, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов’язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. У той же час, відповідне формулювання Основного закону не забороняє здійснювати органами публічної адміністрації усвідомлений вибір однієї із запропонованих моделей поведінки, що передбачені нормативно-правовими актами держави.

На нашу думку під адміністративним розсудом слід розуміти сучасний правовий підхід щодо можливості органів публічної адміністрації та їх посадових осіб здійснювати аналітично-інтелектуальну оцінку фактичних обставин, підстави (критерії) якої не закріплені в правових нормах достатньо повно, з подальшим вибором оптимального рішення в межах, що допускається нормативними актами, з метою вирішення управлінського питання на принципах справедливості та верховенства права.

Вважаємо за доцільне здійснити розмежування поняття “адміністративний розсуд” із суміжними термінами. Так, наприклад, досить часто в науковій літературі відбувається взаємна заміна термінів “адміністративний розсуд” і “суддівський (судовий) розсуд”. Ці прояви дискреційних повноважень мають, як мінімум, дві суттєві особливості.

По-перше, вони відрізняються за суб’єктом реалізації, оскільки адміністративний розсуд здійснюється суб’єктами управління (органами публічної адміністрації, або суб’єктами владних повноважень), у той час як суддівський розсуд реалізовується лише судом.

По-друге, ці дві категорії суттєво різняться за гарантіями реалізації, оскільки суддівська незалежність, самостійність і розсуд є головною умовою ефективної діяльності судової системи держави. Гарантії безсторонності і незалежності суддів передбачені нормативно-правовими актами у той час, як за втручання в діяльність судової системи передбачено юридичну відповідальність аж до кримінальної.

ПЕРЕМІЩЕННЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ПРЕДМЕТІВ З МЕТОЮ ЗДІЙСНЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Приймаченко Д. В.

У світі глобалізаційних процесів, вільного трансферу капіталів, знань та технологій, поруч з питаннями конкурентоспроможності держави, її інноваційного та технологічного розвитку, можливості забезпечувати підтримку розвитку вітчизняної дослідницької інфраструктури та конкурувати з нею на міжнародному ринку, гостро постає питання забезпечення системи наукових установ та вищих навчальних (далі – НУ та ВНЗ), закладів належною матеріально-технічною базою для провадження наукової і науково-технічної діяльності.

НУ та ВНЗ у зв’язку із значним збільшення вартості утримання власної дослідницької інфраструктури, мають обмаль вільних коштів для придбання об’єктів наукового устаткування та обладнання, наборів приладів, ресурсів, що базуються на знаннях дослідних зразків, корисних моделей, нових продуктів, технологічних процесів тощо. Вирішення цього питання ускладнюється також відсутністю в їх штаті кваліфікованих фахівців для проведення процедур з митного оформлення. Зміни у чинному митному законодавстві дозволять формалізувати номенклатуру предметів, призначених для проведення наукової, науково-технічної та дослідницької діяльності, а також забезпечення освітнього процесу, визначити статус та вимоги до їх отримувачів, оптимізувати використання коштів та покращити матеріально-технічну базу для провадження наукової і науково-технічної діяльності.

Викладене вище актуалізує потребу в створенні механізму спрощення та уніфікації митних формальностей щодо предметів, що переміщуються через митний кордон України з метою здійснення наукової та науково-технічної діяльності, а також забезпечення освітнього процесу у навчальних закладах, з ураху-

ванням особливих режимів застосування до таких предметів заходів митно-тарифного та нетарифного регулювання, контролю та мінімізації ризиків вчинення митних правопорушень під час ввезення та використання таких предметів.

Для досягнення поставленої мети основну увагу має бути приділено розв'язанню таких задач:

- дослідженню світового досвіду у сфері надання преференцій наукомістким галузям шляхом спрощення митних формальностей щодо предметів, що переміщуються через митний кордон України з метою здійснення наукової та науково-технічної діяльності, а також забезпечення освітнього процесу в навчальних закладах;

- розкриттю особливостей поняття “предмети, що переміщуються через митний кордон України з метою здійснення наукової та науково-технічної діяльності, а також забезпечення освітнього процесу у навчальних закладах” та охарактеризувати ці предмети як суб’єкт митно-правового регулювання;

- визначення кола та статусу суб’єктів, які беруть участь у переміщенні предметів для здійснення наукової та науково-технічної діяльності, а також забезпечення освітнього процесу у навчальних закладах;

- з урахуванням загальних принципів переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України виокремлення специфіки переміщення досліджуваних предметів;

- встановлення особливостей митних формальностей щодо предметів, що переміщуються через митний кордон України з метою здійснення наукової, науково-технічної та дослідницької діяльності, а також забезпечення освітнього процесу у навчальних закладах;

- надання правової оцінки чинним нормативно-правовим актам, що регламентують діяльність органів доходів і зборів щодо досліджуваних предметів з погляду їх легітимності та прозорості для інших учасників митних правовідносин;

- розробці методологічного підґрунтя для визначення та обґрунтування переліку предметів, що можуть бути віднесені до тих, що використовуються в процесі здійснення наукової, науково-технічної та дослідницької діяльності, забезпечення освітнього процесу у навчальних закладах;

- формалізації процедури отримання товарами статусу таких, що використовуються для здійснення наукової, науково-технічної та дослідницької діяльності, а також забезпечення освітнього процесу у навчальних закладах;

- розробці системи індикаторів для визначення ризиків шахрайства в досліджуваній сфері;

- напрацюванню конкретних пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення митного законодавства з питань переміщення через митний кордон України предметів для здійснення наукової та науково-технічної діяльності, а також забезпечення освітнього процесу у навчальних закладах.

Досягнення окресленої мети передбачає використання сукупності сучасних методів і прийомів наукового пізнання. В основі методологічної конструкції усієї роботи має бути покладено системний аналіз, який і визначить стра-

тегію дослідження у сфері митно-правового регулювання суспільних відносин в єдності їх соціального змісту та юридичної форми, що шляхом використання міждисциплінарного аналізу дозволить розглянути проблеми реалізації митних формальностей щодо предметів, що переміщуються через митний кордон України з метою здійснення наукової та науково-технічної діяльності, а також забезпечення освітнього процесу у навчальних закладах.

Вважаємо, що очікувані результати дозволять удосконалити правові та організаційні засади функціонування і розвитку НУ та ВНЗ у сфері наукової і науково-технічної діяльності. Зокрема удосконалення нормативно-правового забезпечення механізму спрощення та уніфікації митних формальностей щодо означених предметів дозволить забезпечити: успішне функціонування механізму міжнародного науково-технічного співробітництва; підвищення рівня конкурентоспроможності НУ та ВНЗ; покращення та удосконалення матеріально-технічної бази для провадження наукової, науково-технічної діяльності, а також забезпечення освітнього процесу у навчальних закладах.

МИТНІ ФОРМАЛЬНОСТІ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТНОМУ ЗАСОБІ, ЯКІ ПОВ'ЯЗАНІ ЗІ ЗДІЙСНЕННЯМ МИТНОГО КОНТРОЛЮ

Прокопенко В. В.

Виходячи зі змісту поняття “митні формальності” стає зрозумілим, що як відповідні особи (перевізник, декларант, інші уповноважені особи тощо), так і органи доходів і зборів (посадові особи відповідних підрозділів митниці) з метою дотримання вимог митного законодавства здійснюють комплекс дій щодо переміщуваних через митний кордон України товарів та транспортних засобів.

Об'єктом митного контролю на залізничному транспорті є пасажирів, вантажі, багаж, вантажобагаж, пошта та транспортні засоби, які включають залізничний рухомий склад (вагони всіх видів, локомотиви, моторейковий транспорт) і контейнери.

В залежності від напрямку переміщення через митний кордон України (ввезення, вивезення, транзит) митні формальності на залізничному транспорті значно різняться та і не всі форми митного контролю, які передбачені МК України застосовують посадові особи митниць. Найбільш розповсюдженими формами митного контролю у міжнародному залізничному сполученні, які застосовують посадові особи митниць є перевірка документів та відомостей, огляд та переогляд товарів, залізничних транспортних засобів, а відносно пасажирів – перевірка документів та відомостей, огляд та переогляд ручної поклажі, багажу, особистий огляд громадян.

Перша формальність – це повідомлення посадових осіб митниці про перетин митного кордону України залізничним транспортним засобом та отримання відповідних документів (стосується всіх напрямків переміщення). Як правило, так інформація надається працівниками прикордонної станції митниці наприкінці кожного дня, яка містить кількість запланованих на наступний день між-

народних залізничних сполучень, тобто надання загальної інформації на наступну добу. При безпосередньому перетині митного кордону України працівники прикордонної станції надають митниці інформацію про конкретне міжнародне залізничне сполучення, а саме: пасажирське, вантажне, порожнє; кількість вагонів, в тому числі і багажних; характер вантажу тощо. Подання працівниками прикордонної передавальної станції посадовим особам митниці документів, які визначені п. 4 ч. 1 ст. 335 МК України є останньою дією.

Таким чином, аналізована митна формальність виконується виключно працівниками залізниці і складається із трьох дій: надання загальної інформації на наступну добу; надання інформації про конкретне міжнародне сполучення; подання митниці документів.

Дана формальність – робота з наданими документами та прийняття відповідного рішення посадовою особою митниці. Першою дією після отримання документів від працівника станції призначення є ознайомлення з поданими документами посадовою особою митниці, після чого вона проставляє відбитки штампа “Під митним контролем” у встановленому порядку.

Наступна дія здійснюється спільно з працівником прикордонної станції проводять перевірку кількості та номерів залізничних транспортних засобів, що надходять, цілісності пломб, запірно-пломбувальних пристроїв, стану збереження товарів на відкритому рухомому складі, в порядку і строки, встановлені технологічною схемою роботи станції, погодженою з відповідним митницею та органом охорони державного кордону. Про всі виявлені такою перевіркою невідповідності працівники прикордонної станції складають акт згідно ст. 253 МК України. У випадках, передбачених Правилами перевезення вантажів та міжнародними угодами, складається комерційний акт і акт про невідповідність товарів відомостям, зазначеним у потрібних для здійснення митного контролю документах, про пошкодження товарів чи їх упаковки або маркування. Акти підписуються працівниками залізниці та посадовими особами митниці, які проводили перевірку, із зазначенням їх прізвищ і поставленням підписів. Примірники цих актів долучаються працівником залізниці до перевізних документів і направляються до митниці призначення.

Перевірка та реєстрація посадовою особою митниці документів на відповідність даних, зазначених у них, даним, наведеним у передатній відомості, відповідність засобів ідентифікації даним, зазначеним у документах, комплектність товаросупровідних документів є також окремою дією, після чого приймає одне з таких рішень про: здійснення митного оформлення товарів (вантажів); направлення товарів (вантажів) на митну територію України у митницю призначення під митним контролем; повернення товарів (вантажів) за межі митного кордону (у тому числі за заявою вантажовласника або вантажоперевізника); неможливість пропуску товарів (вантажів) на митну територію України.

Таким чином, аналізована митна формальність складається із наступних дій: ознайомлення посадовою особою митниці з поданими документами; проведення перевірки залізничного транспортного засобу (здійснюється спільно з працівниками залізниці); складання відповідних актів у разі виявлення невідпо-

відності (виконання цієї дії покладається на працівника залізниці і така дія є факультативною, необов'язковою); перевірка та реєстрація посадовою особою митниці документів; прийняття рішення.

Митні органи мають право проводити митний огляд та переогляд залізничних транспортних засобів (незалежно від напрямку переміщення) з метою перевірки законності переміщення через митний кордон України, відповідності даних, наведених у перевізних та товаросупровідних документах, фактичним. Однак згідно ч. 2 ст. 359 МК України митному огляду не підлягають засоби залізничного транспорту, які перевозять офіційні державні делегації.

Наказом Міністерства фінансів України від 25.05.2012 р. № 602 встановлені випадки, коли окремі вагони, локомотиви та інші елементи рухомого складу на вимогу митниці можуть бути виключені зі складу поїзда для здійснення митного контролю, якщо проведення такого контролю в складі поїзда неможливе.

У загальному вигляді митна формальність проведення митного огляду залізничного транспортного засобу складається із наступних дій: аналіз результатів застосування системи управління ризиками та інформування керівника відповідного підрозділу митниці для прийняття рішення про проведення огляду; оформлення рішення; інформування перевізника; безпосереднє проведення огляду; складання акту проведення огляду.

НЕОБХІДНІСТЬ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ЯК КРОК НАЗУСТРІЧ ПОЗИТИВНИМ АСПЕКТАМ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Кувакін С. В., Соломаха Д. А.

Як і інші галузі права України, адміністративне право визначається сукупністю правових норм, що становлять цілісну систему з індивідуальним функціональним призначенням.

Цілеспрямоване ефективне застосування таких норм можливе при наявності належної систематизації адміністративного права в Україні, адже саме систематизація окремих галузей права є основою збалансованої системи законодавства в цілому [2]. Її необхідність зумовлена низкою накопичених причин на сьогодні, а саме:

- невідповідність нормативних актів, що діють із часів Радянського Союзу – новоприйнятим за період існування незалежної України;
- наявність значної кількості нормативно-правових актів, що суперечать один одному, тобто характеризуються відсутністю узгодженості;
- відставання законодавства від сучасних умов та потреб суспільства (тобто наявність великої кількості діючих нормативно-правових актів не є показником їх якості);
- прагнення України як міжнародного партнера бути на одному рівні з іншими провідними державами світу відповідно до міжнародних принципів;

- прагнення держави до відповідності міжнародним принципам в національному законодавстві.

Зараз систематизація є кроком назустріч позитивним аспектам глобалізації, яка, своєю чергою, характеризується всесвітньою економічною, політичною та культурною уніфікацією та інтеграцією з метою посилення співпраці між країнами для запобігання виникнення конфліктів міжнародного рівня.

Питання систематизації адміністративного права досліджували чимало вчених, зокрема: В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяк, О. В. Константи́й, С.В. Петков та ін.

Досліджуючи актуальність даного питання, ми віднайшли ряд проблем, що нині існують в адміністративному праві та спонукають до вирішення питання систематизації адміністративного права.

Систематизації нормативних актів не приділяється належної уваги, незважаючи на те, що адміністративне право на сучасному етапі не завжди встигає за розвитком суспільства. В результаті з'являються акти, що фактично не діють.

Звісно, законодавець постійно робив і робить спроби систематизації норм адміністративного права, але на сьогодні КУпАП залишається законним "прикриттям", за допомогою якого чиновники лякають підприємців, осіб, умовно звільнених від покарання тощо. До речі, у багатьох статтях кодексу при цьому постійно як суб'єкт, який накладає стягнення, і як об'єкт, на який накладається стягнення, виступають "посадова особа", "посадова особа органу", також підрозділи, начальники, заступники начальників тощо, а тому спроби систематизації більшою мірою зводяться до появи статей на кшталт "Невиконання законних вимог посадових осіб органів доходів і зборів", цим самим посилюючи залякування підприємців та громадян і не створюючи необхідних умов для задоволення елементарних потреб [3; 5].

Зрозуміло, що здійснити кодифікацію норм адміністративного законодавства, як один з варіантів систематизації, одночасно і в одному акті об'єктивно неможливо, доцільно здійснити поетапну кодифікацію за окремими сферами та інститутами адміністративно-правового регулювання [1; 4]:

1. Передусім вбачається необхідність проведення трансферу норм до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) із базових кодексів: Кодексу про землю, Кодексу про надра тощо.

2. Ті частини, глави КУпАП, які стосуються дій органів державної влади можна відобразити або як в окремому кодексі або в розділі Кодексу про адміністративні процедури, необхідність створення якого зокрема спричинена потребою в точному визначенні процесуальних дій в адміністративному праві.

3. Деякі частини статей КУпАП разом з іншими законами та підзаконними актами в поєднанні можуть стати повноцінними кодексами (наприклад, Медичний кодекс України, Дорожньо-транспортний кодекс, Кодекс громадського порядку тощо).

4. Створення безпосередньо Адміністративного кодексу України як кодексу матеріального права (наприклад, в новоствореному кодексі можна було б визначити адміністративну відповідальність за вчинення протиправних дій дер-

жавними службовцями та іншими посадовими особами, які здійснюють управлінську діяльність; особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення, серед яких має бути те, що контроль за діяльністю державних службовців здійснюється керівниками відповідних органів і служб, служб внутрішньої безпеки, прокуратурою та громадськістю) [6].

Також як варіант можна розглядати створення нового КУпАП, адже постійне оновлення нині існуючого не є ефективним, адже він і до сьогодні по своїй суті є відображенням “радянського закону” [5].

При вдосконаленні адміністративного права України слід враховувати також досвід країн пострадянського простору, в яких відбулися позитивні зміни в галузі адміністративного права. Наприклад, останнім часом у країнах Західної Європи (Німеччина, Франція, Італія, Великобританія тощо) проводяться серйозні зміни в системі законодавства в галузі боротьби з посадовими правопорушеннями (наприклад, для ФРН, у законодавстві якої наявні підвищені вимоги та обмеження щодо держслужбовців, характерні низькі показники правопорушень щодо некомпетентності та невиконання своїх службових обов’язків останніх) [5].

Відповідно наслідком виконання вищенаведених та інших розроблених умов систематизації стане ефективність застосування норм адміністративного права, і в результаті цього адміністративне право України стане прикладом для запозичення досвіду для інших країн.

Тому, як ми бачимо, процес становлення та розвитку нашої країни нерозривно пов’язаний із вдосконаленням законодавства. Сучасний етап розвитку законодавства, зокрема адміністративного права, враховуючи всі вищенаведені причини, потребує поетапно продуманої систематизації, що дозволить Україні піднятися до рівня передових країн сучасності.

Список використаних джерел:

1. Авер’янов В. Б. Реформування українського адміністративного права: необхідність оновлення науково-теоретичних засад / В. Б. Авер’янов // Актуальні проблем и сучасної науки в дослідженнях молодих вчених. – Сімферополь, 2005. – Спеціальний випуск : у 2 ч. – Ч. 1. – С. 24–30.

2. Головне управління юстиції в Дніпропетровській області. Роль систематизації для сучасного законодавства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nadoest.com/role-sistemizaciyi-dlya-suchasnogo-zakonodavstva>

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/80731-10>

4. Петков С. В. Кодифікація законодавства про відповідальність – основа адміністративно-правового регулювання діяльності публічної влади в Україні / С. В. Петков // Держава та регіони. Серія: Право. – 2009. – № 1. – С. 84–89.

5. Петков С. В. Основи реформування Кодексу України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс] / С. В. Петков. – Режим доступу : http://adminpravo.blogspot.ru/2013/10/blog-post_7547.html

6. Петков С. В. Створення Адміністративного кодексу України – основа для подолання корупції [Електронний ресурс] / С. В. Петков // . – Режим доступу : http://adminpravo.blogspot.ru/2013_10_01_archive.html

ПРАВОЗАХИСНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Стасюк О. Л.

Правове осмислення нових закономірностей суспільного розвитку спонукає до нового розуміння ролі права і зв'язків між індивідом, який має право на захист, і державою, на яку покладено правозахисні обов'язки. За своїм змістом та структурою правозахисна діяльність регламентована нормами різних галузей права. Особливе значення у напрямку правозахисної діяльності держави займає адміністративне право, яке сприяє впорядкуванню суспільних відносин шляхом встановлення механізмів адміністративно-правового регулювання різних сфер суспільного життя.

Відповідно до ст. 3 Конституції України, права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність, а утвердження й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Конституційне закріплення цього принципу зумовило необхідність переходу від пануючої у минулому ідеології домінування державних інтересів над індивідуальними до ідеології служіння держави людині, гарантування, забезпечення і захисту державою основних прав та свобод людини і громадянина. Як наслідок відбулися певні зміни і у змісті адміністративного права. Нині вітчизняне адміністративне право виходить з концепції пріоритету прав та свобод людини і громадянина перед охороною державних, колективних чи в цілому суспільних інтересів, тим самим забезпечує демократичний та ефективний захист прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. У зв'язку з цим модернізація адміністративно-правового регулювання будь-якої сфери, в тому числі правозахисної діяльності, має відбуватися в інтересах людини та суспільства.

Сутність правозахисної діяльності полягає у здійсненні компетентними суб'єктами комплексу дій щодо захисту прав та свобод людини і громадянина та відновлення порушуваних або оспорюваних ними прав. Правозахисна діяльність має такі ознаки: це діяльність системи компетентних правозахисних інституцій; ці інституції можуть бути національними (державними і недержавними) та міжнародними; ця діяльність спрямована на надання кожній особі правової допомоги; допомога, що надається, спрямована на припинення порушень права, недопущення зловживання правом, притягнення винних до юридичної відповідальності, відновлення порушеного права, відшкодування збитків завданих порушенням права.

Своєю чергою, адміністративно-правове регулювання будь-якої сфери суспільного життя характеризується такими ознаками: здійснюється суб'єктами владних повноважень; у результаті втілюються в життя норми адміністративного права; сприяє формуванню системи адміністративно-правових засобів, які забезпечують ефективність адміністративно-правового регулювання; має організаційний характер – за допомогою адміністративно-правового регулювання відносини між суб'єктами суспільних відносин набувають певної форми; має цілеспрямований характер: спрямоване на досягнення певної мети; має конкретний характер: пов'язане з реальними відносинами.

З огляду на це адміністративно-правове регулювання правозахисної діяльності – це система заходів та засобів адміністративно-правового характеру, які застосовуються державою, та вплив яких безпосередньо направлений на упорядкування суспільних відносин у сфері захисту прав та свобод людини і громадянина.

Адміністративно-правові відносини виникають всередині системи захисту прав та свобод людини і громадянина чи поза системою стосовно забезпечення її організації та належного функціонування. Ознаками таких відносин є: виникають у зв'язку із задоволенням специфічного публічного інтересу, який полягає в забезпеченні належного функціонування системи захисту прав та свобод людини і громадянина; виникають у сфері структурно-функціональної організації та взаємодії компетентних суб'єктів, діяльність яких пов'язана із забезпеченням належного функціонування системи захисту прав та свобод людини і громадянина; суб'єкти адміністративних відносин у сфері захисту прав та свобод людини і громадянина можуть мати як рівний правовий статус, так і перебувати у відносинах підлеглості; підставами для виникнення, припинення та зміни адміністративних відносин у сфері захисту прав та свобод людини і громадянина є специфічні юридичні факти.

Специфіка цих відносин, які є предметом регулювання адміністративного права, визначається також особливостями тих норм, завдяки яким вони впорядковуються та стають правовими. Цей момент має вагоме значення, адже саме правовими нормами визначається зміст та спрямованість правового регулювання взаємовідносин між суб'єктами адміністративного права, а також їх правовий статус, що реалізується в межах цих правовідносин. Більш того, саме завдяки цим нормам функціонує система адміністративно-правового забезпечення правозахисної діяльності.

Отже, правозахисна діяльність є об'єктом адміністративно-правового регулювання. Вона являє собою систему суспільних відносин, які врегульовуються нормами адміністративного права з метою забезпечення захисту прав та свобод людини і громадянина. Важливість правозахисної діяльності компетентних суб'єктів зумовлена тим, що значна частина порушень прав та свобод людини і громадянина залишається без належної уваги та відповідного реагування з боку відповідних органів публічної влади. Ефективне адміністративно-правове регулювання правозахисної діяльності є одним із найвпливовіших інструментів, який здатний реально покращити рівень дотримання прав та свобод людини і громадянина.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМИ КОМПЛАЄНС-КОНТРОЛЮ

Тимошенко С. В.

Розглядаються питання походження системи комплаєнс-контролю, визначається поняття “комплаєнс-контроль” і його використання в світовій практиці. Наведений приклад комплаєнс контролю у Бюро митного і прикордонного контролю Сполучених Штатів (United States Customs and Border Protection – CBP).

Термін “комплаєнс” є новим для українського бізнесу. Низка авторів вважають, що комплаєнс – це вид професійної діяльності переважно в банківській сфері, направлений на забезпечення спроможності банку функціонувати відповідно до визначених стандартів, правил поведінки та управління конфліктами інтересів. Водночас існує міжнародний опит застосовується комплаєнс в таких сферах, як запобігання відмиванню грошей та боротьба з фінансовими злочинами, банківська справа, митне та податкове законодавство, та інші.

Нині існує потреба комплексного вивчення шляхів розвитку системи комплаєнс в митній системі України. Для цього необхідне дослідження сучасного стану митної справи, дослідження світової практики комплаєнс і тенденцій розуміння та застосування цього інструменту в митних адміністраціях країн світу. Актуальність обраної теми полягає в необхідності впровадження комплаєнс-контролю діяльності митних органів з метою мінімізації дискреційних повноважень посадових осіб митних органів, визначених для здійснення митних формальностей за результатами застосування системи управління ризиками.

Наведений аналіз цілісного підходу до сучасного управління дотриманням на основі ризиків (modern risk-based compliance management).

За результатами дослідження встановлено, що управління ризиками (risk management) є складовою частиною стратегії вимірювання дотримання (compliance measurement strategy), яка в свою чергу є складовою частиною управління дотриманням на основі ризиків (risk based compliance management).

Отже, управління дотриманням на основі ризиків (risk-based compliance management) вимагає дотримання вимог законодавства не тільки з боку суб'єкта господарювання, але і з боку контролюючого органу – митниці.

Виходячи з наведеного аналізу необхідність застосування комплаєнс-контролю в митній системі обумовлюється його надійністю в зниженні, запобіганні та виявленні ризиків, які можуть завдати шкоди діяльності митної системи в цілому. Пропонується здійснити розробку і впровадження основних принципів комплаєнс контролю з метою забезпечення балансу між сприянням торгівлі і здійсненням контролю над нею, виявлення, мінімізації і усунення можливих комплаєнс ризиків, тим самим забезпечивши успішну діяльність і цілісність митної системи.

Список використаних джерел:

1. International convention on the simplification and harmonization of customs procedures [Електронний ресурс]. – World Customs Organization. – Режим доступу : http://www3.wcoomd.org/Kyoto_New/Content/content.html
2. Customs Risk Management Compendium [Електронний ресурс]. – World Customs Organization. – Режим доступу : <http://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrument-and-tools/tools/risk-management-compendium.aspx>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ І ЗМІСТУ КАТЕГОРІЇ “ПЕРЕМІЩЕННЯ ПРЕДМЕТІВ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ”

Харайн І. І.

Основна проблема визначення сутності поняття “переміщення предметів через митний кордон України” на нашу думку полягає в тому, що нині відсутня єдність бачення на зміст цієї адміністративно-правової категорії передовсім у самого законодавця та органів доходів і зборів. Митний кодекс України (далі – МК України), не дає чіткого та однозначного визначення цього терміну в ст. 4, де зібрані основні терміни та поняття що вживаються в митному праві. Але суто структурний аналіз МК України дає змогу зробити перше і дуже важливе припущення стосовно того, що категорія “переміщення предметів через митний кордон України” розглядається не сама в собі, а через призму способу, митного режиму та категорії предметів, що переміщуються через митний кордон.

Тобто МК України визначає цілу низку окремих категорій та термінів пов’язаних із переміщенням, додаючи різні характеризуючі ознаки: правовий режим способу переміщення, правовий статус особи відправника чи отримувача, місце переміщення та характер його здійснення тощо. В такий спосіб досягається безумовно ефективна диференціація способів переміщення товарів, що дає змогу більш ефективно застосовувати митні механізми та інструменти контролю й накладання митних платежів на ті чи інші категорії товарів в залежності від власне особливостей їх переміщення.

У цьому контексті слушною є позиція А. В. Мазур та Я. Є. Колюбаєв, які вважають, що наведена категорія “відсутня в чинному МК України не тому, що вона неважлива чи другорядна, а через те, що досі немає єдності у розумінні його змісту. Дотепер точаться дискусії з приводу логічної структури категорії “переміщення”. Одні вважають раціональною двоскладову структуру, коли йдеться лише про дії, пов’язані із ввезенням та вивезенням товарів. Інші схильні послуговуватися використовуваним раніше трискладовим визначенням, тобто включають до цих дій ще й операції, пов’язані з транзитом”.

Проаналізувавши праці багатьох вчених, зокрема І. О. Базилюк, С. Ю. Дьоміна, О. С. Іванченко, Я. Є. Колюбаєв, А. В. Мазур, В. В. Ченцов, М. Ф. Шостак, можна зробити такі узагальнюючі висновки.

По-перше, переміщення предметів фізичною особою слід розділяти на: ввезення предметів на митну територію; вивезення з митної території; транзит митною територією; пересилання на митну територію. Остання категорія є притаманна для грошових цінностей, але суто логічно слід розуміти, що, не зважаючи на схожість способу та результату дій з увезення та пересилання, останнє можливо без фактичного переміщення митного кордон України самою особою. Натомість ввезення завжди асоціюється та супроводжується одночасним в’їздом на митну територію України і самого громадянина, який здійснює ввезення предметів. Слід також чітко усвідомити, що переміщення через митний кордон України, не дивлячись на відсутність конкретних цілей мети та способів, разом з тим є цілком визначеним, оскільки мова йде про перетин в будь-

якому напрямку території юрисдикції органів доходів і зборів. Тобто для аналізованої категорії важливим є фактичне переміщення предмету в просторі та реальному часі через митний кордон. В іншому випадку, якщо мова йде про перетин митного кордону поза юрисдикцією органів доходів і зборів або без їх уваги чи участі в процесі переміщення предметів через кордон (оформлення, декларування, перевірка тощо), то такі дії можуть вважатися протизаконними.

По-друге, ввезення предметів є узагальненим поняттям, класичним родовим поняттям, що детермінується та диференціюється в кількох площинах та різновидах. Так, ввезти чи вивезти можна предмети, які є особистими речами, але можливе переміщення транспортних засобів і інших предметів, саме правовий режим яких в звичайних суспільних відносинах може суттєво відрізнитися із чим можуть бути пов'язані певні особливості правового регулювання. Крім того переміщення предметів – це завжди означає фізичну наявність того, що особа переміщує. В такому випадку не може мова йти наприклад про речові права та інші нематеріальні активи, переміщення яких також можливо, але не підпадає під категорію “предмет матеріального світу”.

По-третє, слід чітко усвідомлювати, що говорячи про переміщення предметів фізичними особами доцільно визначитися із метою такого переміщення. Насправді використання переміщених предметів в господарських цілях ніколи не виключається, навіть не дивлячись на статус особи, яка здійснює переміщення. Натомість цілком зрозуміло, що якщо предмети переміщуються (особливо ввозяться) через митний кордон України з для подальшого їх використання з метою отримання прибутку або іншої вигоди, то їх митний режим змінюється.

Отже, на нашу думку, поняття “переміщення предметів фізичними особами через митний кордон України” слід розуміти у двох аспектах:

- в широкому – це комплекс дій та заходів з боку фізичної особи спрямований на фактичне переміщення (перетин) предметами митного кордону України в будь-якому напрямку, в тому числі і транзитному, із дотриманням всіх законодавчо визначених митних процедур.

- у вузькому розумінні – це фактичне переміщення (ввезення, вивезення, транзит або пересилання) предметів через митний кордон з прямим залученням органів доходів і зборів для контролю та перевірки законності процесу переміщення предметів.

Тобто нами уявляється необхідне включення в аналізовану категорію як комплекс дій та заходів самої фізичної особи, так і комплекс дій та заходів спеціальних уповноважених органів держави, що власне і гарантуватиме законність процедури переміщення предметів через митний кордон України.

Отже, під аналізуючи поняття переміщення предметів фізичними особами через митний кордон України можливі дійти висновків, що суто структурно та змістовно під ним розуміється цілий комплекс процедур та дій спрямованих на забезпечення належного рівня законності при переміщенні в просторі товарів, особистих речей та інших предметів фізичними особами через митний кордон України. При цьому ця категорія включає як сукупність дій, що прямо не відносяться до фізичного процесу переміщення в просторі товарів, так і диференційовані за способом та метою дії спрямовані власне на зміну просторового місцезнаходження речей та предметів.

РОЗВИТОК МИТНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ: ULTIMA RATIO – LEX

Ченцов В. В., Мазур А. В.

Формується й практично функціонує організаційно-правовий механізм митної справи в умовах тривалої й неоднозначної практики пошуку її оптимальної моделі. Організаційну складову митної справи, як видається, становить відповідна діяльність, спрямована на “внутрішню упорядкованість, узгодженість взаємозалежних елементів цілого (системи)”, в даному випадку митної справи як комплексного державно-правового явища. Нормативно-правовий аспект розвитку митної справи означає в підсумку запровадження законодавчого механізму реалізації принципів здійснення митної справи, передбачених ст. 8 МК України.

Невід’ємним елементом здійснення й подальшого розвитку митної справи виступають митні органи, стратегічним орієнтиром реформування яких мають виступати не політична кон’юнктура, а чинна Конституція України, норми Митного кодексу України, а саме його ст. 544, яка загалом відповідає конституційному припису про те, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов’язком держави. Інституційна реформа митниці – явище похідне від процесу модернізації митної справи, детермінованого, своєю чергою, домінантами соціально-економічного розвитку.

Митна політика держави є складовою економічної політики. Перша визначає напрями модернізації митної справи. Визначення поняття останньої в ст. 7 МК України дозволяє сформулювати деякі з них:

– встановлення порядку й умов переміщення товарів через митний кордон України має своїм результатом унормування митних правил, які мають бути зрозумілими для усіх учасників митних відносин, дозволяти дебюрократизувати митні формальності, звести до мінімуму їх корупціогенність;

– митний контроль та митне оформлення потребують подальшого спрощення й гармонізації з визнаними у світі стандартами, зокрема принципом “єдиного вікна”, нормами й правилами Митного союзу ЄС, приєднання до якого задеклароване вищим політичним керівництвом держави, запровадження спільного контролю на пунктах пропуску із митними та прикордонними органами країн ЄС, фото- та відеофіксацією митних процедур тощо;

– застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання ЗЕД має відбуватися в умовах налагодженої міжвідомчої взаємодії, сталої адміністративної й судової практики розгляду митних спорів;

– справляння митних платежів не повинне бути самоціллю, відтак важливо впроваджувати заохочувальні механізми для сумлінних платників і реалізувати принцип невідворотності покарання для порушників митного й податкового законодавства;

– ведення митної статистики, обмін митною інформацією, – налагодження постійного обміну митною інформацією із країнами ЄС;

– ведення УКТ ЗЕД має відбуватися з урахуванням світової практики класифікаційної роботи;

– правоохоронна діяльність митних органів доходів і зборів потребує достатніх юридичних і кадрових ресурсів (експеримент із міжвідомчими мобільними групами в цілому виявився невдалим);

– організація і забезпечення діяльності органів доходів і зборів як системний процес (для прикладу, модернізація митної справи з довготривалою перспективою в окремо взятій митниці неможлива; процес адаптації інституційного механізму здійснення митної справи до викликів і загроз далеко не завжди є подібними для різних держав й залежать від низки обставин: від державного устрою країни до її геополітичного становища в світі, від участі або неучасті в регіональних чи глобальних об'єднаннях до протяжності лінії державного кордону й характеру політичних, економічних, соціокультурних відносин із суміжною державою; набір критеріїв оцінки митних органів має визначатися обчислюваними цифровими параметрами: індекс привабливості здійснення ЗЕД, кількість та якість створюваних і реально працюючих суб'єктів цієї діяльності).

ГЕНЕЗА НОРМАТИВНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ЗАСАД НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Лебеза Є. О.

Визначення основних категорій публічних послуг в основному відбувається на рівні документів КМУ. Перша спроба була здійснена у 2006 р., коли розпорядженням “Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади” було затверджено Концепцію розвитку системи надання адміністративних послуг як частину надання публічних послуг органами виконавчої влади [1]. У цьому документі були визначені основні критерії належності послуг до адміністративних, основні принципи розвитку сукупності таких послуг, коло проблем, які необхідно розв'язати. Також цим документом виділені критерії оцінки якості надання адміністративних послуг та приділена увага основним положенням про окремі платні види таких послуг. Окремо було наголошено на необхідності прийняття низки Законів України (“Про Кабінет Міністрів України”, “Про міністерства та інші центральні органи виконавчої влади”, “Адміністративно-процедурний кодекс”) для визначення основних засад діяльності ОВВ у цій сфері. Водночас хоча в документі йдеться про систему надання публічних послуг, дана концепція не визначає переліку елементів таких послуг та їх суті, що на практиці призводить до неоднозначного трактування понять “публічна послуга”, “адміністративна послуга”.

Подальше впорядкування публічних послуг органів державної влади відбувалося протягом 2009–2015 рр. Із цього приводу також Президент України видав Указ “Про заходи із забезпечення додержання прав фізичних та юридичних осіб щодо одержання адміністративних (державних) послуг”. У статті автора [2] була проаналізована частина цих документів та окреслені етапи розвитку публічних послуг в Україні. Станом натеper автором переглянуто та уточнено періоди становлення згаданих послуг.

Отже, можна виокремити такі основні періоди процесу формування законодавства про надання публічних послуг в Україні: I період (1998–2006 рр.) – запровадження в практичну діяльність органів державної влади концепції надання послуг громадянам; II період (2006–2008 рр.) – затвердження КМУ Концепції розвитку адміністративних послуг та подальше їх упорядкування; III період (2008 р. – до сьогодні) – спрямування КМУ коштів від надання публічних послуг до Державного бюджету України та зменшення кількості таких послуг, а також прийняття кодифікованого законодавчого акта, який би врегулював би надання публічних послуг.

Нині поняття публічні послуги” регулюється тільки на підзаконному рівні, тобто на законодавчому рівні не має жодного нормативно-правового акта, крім характеристики деяких видів публічних послуг (Закон України “Про адміністративні послуги”, Закон України “Про соціальні послуги” тощо. Тому запропоновано прийняти єдиний законодавчий кодифікований акт “Про публічні послуги”, який би містив загальні положення, характеристику всіх послуг в Україні та практики реалізації надання публічних послуг.

Таким чином, основні проблеми щодо надання публічних послуг, які потребують вирішення на законодавчому рівні, є: колізії в законах України, що призводять до різного тлумачення певних положень як суб’єктами публічної адміністрації, так і суб’єктами звернення (фізичними чи юридичними особами); відсутність державної політики щодо надання публічних послуг, що полягає в різноманітності понять видів послуг (публічні, державні, адміністративні, муніципальні та інші види послуг) у підзаконних нормативно-правових актах; невизначеність єдиних вимог щодо віднесення публічних послуг до платних та безоплатних; неузгодженість підзаконних нормативно-правових актів між собою, що призводить до різного тлумачення норм відповідними органами виконавчої влади та місцевого самоврядування; удосконалення порядку оскарження рішень дій чи бездіяльності суб’єктів публічної адміністрації тощо.

Нині сфера надання публічних послуг потребує суттєвого правового вдосконалення, а саме: розроблення та прийняття концепції публічних послуг, яка була би затверджена на рівні Кабінету Міністрів України, з метою вироблення моделі надання публічних послуг, системи публічних послуг; шляхів вирішення проблем у зазначеній сфері тощо; прийняття Адміністративно-процедурного кодексу або Закону України “Про адміністративні процедури”, в якому були б закріплені процедурні аспекти правової регламентації надання публічних послуг; розроблення та прийняття Закону України “Про публічні послуги”, в якому було би визначено: загальні положення; вимоги до порядку надання публічної послуги; адміністративні процедури; порядок і форми контролю за наданням публічної послуги; порядок оскарження дій (бездіяльності) посадової особи, що надає публічну послугу тощо.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2006 р. № 90-р // Офіційний Вісник України. – 2006. – № 7. – С. 167. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/90-2006-p>

2. Буренко Т. О. Тенденції розвитку організаційно-правового забезпечення адміністративних послуг в Україні / Т. О. Буренко // Актуальні проблеми державного управління. – 2010. – Вип. 4 (44). – С. 14–18.

ПАТРОНАТНА СЛУЖБА В МІНІСТЕРСТВІ ВНУТРІШНІХ СПРАВ: ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ

Миронюк Р. В.

Із прийняттям Закону “Про державну службу” у практику державного управління окремими сферами та галузями був запроваджений інститут патронатної служби, який властивий для всіх органів публічної влади, в тому числі для Міністерства внутрішніх справ.

Правові засади діяльності патронатної служби в МВС України визначають наступні нормативні акти:

– Закон України “Про державну службу” у ст. 92 визначає загальний правовий статус патронатної служби, відповідно до його положень до посад патронатної служби належать посади радників, помічників, уповноважених та пресекретаря Міністра Кабінету Міністрів України [1];

– Закон України “Про центральні органи виконавчої влади” № 3166-VI від 17.03.2011 р. у ст. 12 визначено, що Міністр Кабінету Міністрів України (а відповідно і Міністр внутрішніх справ України) має право на формування патронатної служби міністра у межах граничної чисельності державних службовців та працівників міністерства і витрат, передбачених на утримання міністерства [2]. Відповідно до його положень, патронатна служба міністра здійснює консультування міністра, підготовку необхідних для виконання завдань міністерства матеріалів, забезпечує зв’язок із посадовими особами інших органів державної влади, організацію зустрічей та зв’язків із громадськістю, засобами масової інформації, а також виконує інші доручення міністра;

– Постанова КМУ від 20 квітня 2016 р. № 298 “Деякі питання працівників патронатних служб в державних органах”, якою визначено крім питання діяльності патронатної служби в державних органах в цілому, і МВС. Відповідно до її положень керівник державного органу, при якому утворено патронатну службу, в межах загального фонду оплати праці працівників патронатної служби: визначає чисельність працівників патронатної служби, її структуру; установлює конкретний розмір місячної заробітної плати працівникам патронатної служби залежно від займаної посади з урахуванням складності та виконання відповідальної роботи; надає працівникам патронатної служби матеріальну допомогу для оздоровлення під час надання щорічної відпустки [3];

– Положення про Міністерство внутрішніх справ України, що затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878, яким урегульовано правовий статус МВС і відповідно частково визначено правові засади діяльності патронатної служби Міністра МВС України [4].

Особливості діяльності патронатної служби Міністра внутрішніх справ України полягають у тому, що Міністр внутрішніх справ України має право на формування патронатної служби міністра у межах граничної чисельності державних службовців та працівників міністерства і витрат, передбачених на утримання міністерства. Чисельність патронатної служби міністра становить не більше десяти осіб. В штат патронатної служби міністра МВС віднесено посади: радників, помічників, уповноважених та прес-секретаря.

Зокрема, штатними радниками патронатної служби Міністра МВС є депутати Верховної Ради України різних скликань, керівники та заступники керівників правоохоронних органів у відставці, колишні голови обласних та районних державних адміністрацій, журналісти, які спеціалізуються на висвітленні інформації правоохоронного спрямування, правозахисники, керівники та представники громадських формувань, представники волонтерських організацій, відомі громадські діячі.

Працівники патронатної служби міністра призначаються на посаду та звільняються з посади державним секретарем міністерства за поданням міністра, а також у зв'язку із звільненням міністра. Трудові відносини з працівником патронатної служби МВС починаються з дня підписання контракту та припиняються з моменту закінчення дії контракту, або в день припинення повноважень особи, працівником патронатної служби якої він призначений. Наказ про звільнення працівника патронатної служби приймається державним секретарем міністерства. Діяльність працівника патронатної служби міністра здійснюється за контрактом за основним місцем роботи або за сумісництвом. Діяльність працівника патронатної служби яка здійснюється на громадських засадах не потребує заключення контракту, інформація про включення даного працівника патронатної служби має бути оприлюднена на офіційному сайті МВС України.

Повноваження Міністр внутрішніх справ України щодо патронатної служби зводяться до наступного: 1) затверджує положення про самостійні структурні підрозділи апарату МВС до яких відноситься також і патронатна служба Міністра; 2) визначає чисельність працівників патронатної служби, при цьому штатна чисельність працівників патронатної служби не може перевищувати десяти осіб; 3) визначає структуру патронатної служби, тобто кількість штатних помічників та радників, розподіляючи обов'язки між ними; 4) подає подання Державному секретарю МВС про призначення а звільнення з посади працівників патронатної служби; 5) установлює конкретний розмір місячної заробітної плати працівникам патронатної служби залежно від займаної посади з урахуванням складності та виконання відповідальної роботи; 6) надає працівникам патронатної служби матеріальну допомогу для оздоровлення під час надання щорічної відпустки; 7) наділяє кожного працівника патронатної

служби повноваженнями, пов'язаними з забезпеченням виконання завдань та функцій міністра (обслуговуючої функції), але за умовою, що такі повноваження не передбачають здійснення організаційно-розпорядчих функцій (виконання повноважень державного службовця, прийняття управлінських рішень, надання вказівок та розпоряджень як в межах так і за межами юрисдикції міністерства); 8) надає доручення про виконання поставлених завдань в межах їх компетенції та для забезпечення виконання завдань покладених на МВС України; 9) зобов'язує звітувати про свою діяльність штатних працівників патронатної служби та надає дозвіл на оприлюднення їх діяльності.

Основними завданнями підрозділу патронатної служби міністра МВС є забезпечення умов для ефективної роботи міністра, а саме: консультування міністра; підготовка необхідних для виконання завдань міністерства матеріалів; забезпечення зв'язку із посадовими особами інших органів державної влади, організації зустрічей та зв'язків із громадськістю, засобами масової інформації; надання допомоги в питаннях вивчення та аналізу діяльності МВС (але діяльності не пов'язаної з оперативно-розшуковою діяльністю та допуском до державної таємниці, баз даних міністерства, що охороняються законом та адміністратором яких є міністерство); організація нарад ділових зустрічей підготовка матеріалів для проведення цих заходів, виступів з питань, що розглядаються; оперативне та аналітичне інформування міністра про всі події та факти, що відбуваються в державі, та мають відношення до діяльності МВС; підготовка аналітичних матеріалів з питань роботи міністерства, оперативне інформування засобів масової інформації щодо прийнятих рішень міністром, що потребують публічного оприлюднення; інформування міністра з проблем які висвітлюються у засобах масової інформації, про новини, досвід, критику на адресу міністерства, його керівництва, здійснення контролю за реалізацією критичних зауважень і пропозицій; організація прес-конференцій, інтерв'ю, виступів, "круглих столів", "прямих ліній" міністра та керівництва МВС; участь у переговорах, нарадах, відрядженням міністра у разі потреби в консультаційних послугах; контроль за вказівкою міністра за виконанням його доручень, департаментами, самостійними управліннями, окремими підрозділами та працівниками; організація прийому керівників підприємств усіх форм власності, зустрічей міністра з громадськістю, контроль за виконанням висловлених пропозицій, зауважень; виконання інших доручень міністра.

Отже, особливості діяльності патронатної служби МВС України полягають в наступному: 1) патронатні службовці не є посадовими особами МВС України; 2) їх діяльність не носить організаційно-розпорядчий характер, вони не наділені функціями державного службовця, а здійснюють дорадчо-консультативну діяльність, пов'язану з забезпеченням більш ефективної роботи міністра; 3) діяльність патронатної служби носить персоніфікований характер, тобто вона створюється для забезпечення діяльності виключно міністра, як політичної посади, а не всього МВС України як державного органу; 4) структуру патронатної служби, її штат, підбір персоналу, розподіл між ними обов'язків, фонду оплати

праці здійснює безпосередньо міністр, виходячи з публічних інтересів та завдань, які покладаються на МВС; 5) посадовим особам патронатної служби заборонено втручатися в безпосередню діяльність МВС (давати вказівки, приймати обов'язкові до виконання рішення, виступати від імені міністра, та ін.); 6) на них не поширюється дія Дисциплінарних статутів, Закону України "Про запобігання корупції", а поширюється дія Кодексу Законів про працю України.

Список використаних джерел:

1. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // Відомості Верховної Ради України : офіційне видання від 22.01.2016. – 2016. – № 4. – С. 60. – Ст. 43.

2. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 38. – Ст. 385.

3. Деякі питання працівників патронатних служб в державних органах : Постанова КМУ від 20 квітня 2016 р. № 298 // Офіційний вісник України офіційне видання від 06.05.2016. – 2016. – № 33. – С. 15. – Ст. 1298.

4. Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 878 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 89. – С. 43. – Ст. 2972.

Секція 3. Запобігання та протидія правопорушенням у сфері забезпечення економічної та митної безпеки

ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО ПОСТАУДИТУ В УКРАЇНІ

Івашова Л. М., Андрушко А. П.

Наразі залишається актуальною потреба захисту внутрішнього ринку України від незаконного ввезення товарів без оподаткування. Одним із напрямків розв'язання цієї проблеми є забезпечення повноти та своєчасності перерахування митних зборів і платежів під час ввезення таких товарів за допомогою митного контролю за зовнішньоекономічними операціями, складовою якого є постаудит. Постаудит відіграє важливу роль у розкритті порушень зовнішньоекономічного законодавства суб'єктами ЗЕД, а також наповненні державного бюджету України. Тому особливого значення набуває проблема підвищення ефективності проведення перевірок митними органами в частині виявлення фактів недоотримання держбюджетом платежів за умови застосування постаудиту. Для вирішення цього питання необхідно визначити проблемні аспекти здійснення митного постаудиту в Україні.

Дане питання висвітлювали у своїх працях такі вчені: О. П. Борисенко, О. М. Вакульчик, Л. М. Івашова, О. А. Гончарук, М. О. Губа, Ю. В. Дубко, В. Ю. Єдинак, Т. С. Єдинак, Л. О. Копцева, О. А. Ларіонова, Л. О. Ліхачова, Ю. О. Медвідь, П. В. Пашко та ін. Загалом, вчені визначають митний постаудит як форму митного контролю, що реалізується фіскальними органами після випуску товарів у вільний обіг шляхом спостереження, перевірки та вимірювання достовірності заявленої інформації про переміщені товари і транспортні засоби через митний кордон країни з метою виявлення відхилень між даними бухгалтерського обліку, бізнес-систем і комерційної інформації щодо задекларованих параметрів.

Слід зауважити, що митний постаудит є відносно новою для вітчизняної митної системи формою митного контролю. Для ефективного функціонування системи митного постаудиту в Україні необхідно вирішити такі проблеми:

1) правові – полягають у тому, що митний постаудит є формою митного контролю, яка на сьогодні чітко нормативно не регламентована. Трактують дефініції “митний постаудит” у вітчизняних нормативно-правових актах немає;

2) методологічні – полягають у відсутності методичних підходів за усіма напрямками контрольної-перевірочної діяльності уповноважених суб'єктів та єдиних уніфікованих технологічних схем здійснення митного постаудиту за різними об'єктами контролю, не повною мірою розроблено тематики перевірок;

3) організаційні – надання повноважень здійснення митного постаудиту підрозділам, що організаційно й функціонально відірвані від митної системи й підпорядковані податковій службі (Головному управлінню ДФС України в областях), негативно впливає на якість його проведення;

4) фіскальні – наслідком пріоритетного податкового методу наповнення Державного бюджету за рахунок непрямого оподаткування (зокрема імпортними ПДВ, митом та акцизним податком) є нівелювання захисної функції митного оподаткування. Це призводить до гальмування розвитку напрямів діяльності уповноважених органів, спрямованих на її забезпечення (в тому числі митного постаудиту);

5) кадрові – негативним чинником ефективності митного пост аудиту слід також вказати низький рівень кваліфікації та недостатній досвід практичної роботи посадових осіб, уповноважених на здійснення документальних перевірок (митного постаудиту). Сюди також необхідно віднести бюрократизм та корупцію;

б) інформаційні – полягають у низькому рівні інформаційної взаємодії між підрозділами органів Державної фіскальної служби та іншими суб'єктами, що приймають участь у митному контролі.

Також необхідно вдосконалити ризикоорієнтований підхід відбору суб'єктів ЗЕД до митного постаудиту. Застосування такого підходу надає можливості ефективного розподілу наявних ресурсів суб'єкта, що здійснює митний постаудит, з метою їх зосередження на товарах, транспортних засобах, документах і особах, які представляють підвищений ризик.

Розв'язання даних проблем, відхід від домінування фіскальної складової митного регулювання, удосконалення нормативно-правового забезпечення митного постаудиту та роботи органів, уповноважених на реалізацію державної фіскальної політики, забезпечать розвиток ефективної системи митного постаудиту в Україні.

Список використаних джерел:

1. Марчук У. О. Сутність та особливості проведення постаудиту в Україні / У. О. Марчук, С. Ф. Рудик // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет ; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 15. – № 3. – С. 72–78.

2. Харкавий М. О. Митний пост-аудит в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08 Гроші, фінанси і кредит / Микола Олександрович Харкавий. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 20 с.

3. Хомутенко А. В. Митний пост-аудит в Україні: проблемні питання / А. В. Хомутенко, В. П. Хомутенко // Problems of social and economic development of business: collection of scientific articles. – Montreal, Canada : Publishing house “BREEZE”, 2014. – Vol. 2. – P. 111–115.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАСАДАХ ЗБАЛАНСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Бережнюк І. І.

Нині актуалізується питання необхідності формування сучасної концепції забезпечення безпеки в сфері ЗЕД, яка б ґрунтувалась на виокремленні та врахуванні економічних інтересів кожного з учасників економічних відносин з метою їх подальшого збалансування. Це дозволить державним органам в процесі виконання своїх функцій щодо забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД дотримати оптимальне поєднання і реалізацію економічних інтересів особисто-

сті, суспільства і держави, а також мінімізувати виникнення наявних протиріч, які в значній мірі є джерелом виникнення потенційних загроз. Зазначимо, конфліктність та різнонаправленість економічних інтересів на різних рівнях їх реалізації усіма учасниками визначають те, що економічна безпека держави не є незмінним, статичним станом, а може бути забезпечена тільки в динаміці, в постійній зміні, пошуку нового поєднання різноманітних, суперечливих інтересів, визначення шляхів їх вирішення.

Зауважимо, на відміну від інших сфер державного регулювання (податкове, інвестиційне, фінансове, трудове), митне регулювання значною мірою “перебуває під тиском” рекомендацій Всесвітньої митної організації (далі – ВМО), Світової організації торгівлі (далі – СОТ), діяльність яких спрямована на створення загальних та уніфікованих принципів, методів, правил митного регулювання з метою запобігання перешкод для розвитку міжнародної торгівлі. Ці рекомендації знаходять своє відображення у вітчизняній нормативно-правовій базі (наприклад, в Україні ведеться активна законотворча робота щодо запровадження дієвого механізму функціонування УЕО, системи попереднього інформування, таргетингу, передбачених Кіотською конвенцією, Рамковими стандартами безпеки ВМО, Угодою СОТ про спрощення торгівлі, які ратифіковані Верховною радою України), або визначені як пріоритетні для врахування при розробленні нових законопроектів.

У вітчизняних наукових та практичних колах є широко розповсюдженою думка про наявність значних суперечностей та конфліктності у процесі одночасного досягнення зазначених елементів балансу безпеки. Зокрема, значна частина вітчизняних та зарубіжних науковців відмічають, що реалізація заходів щодо спрощення процедур зовнішньої торгівлі призводить послаблення контролю над нею і навпаки: посилення контролю зумовлює ускладнення процедур для економічних операторів. На нашу думку, цей підхід є занадто спрощеним, оскільки передбачає, що єдиним шляхом спрощення процесу може бути тільки послаблення контролю. Така позиція в сучасних умовах здійснення державної митної справи є помилковою, оскільки концепції спрощення торгівлі та контролю являють собою дві окремих змінних величини (рис. 1).

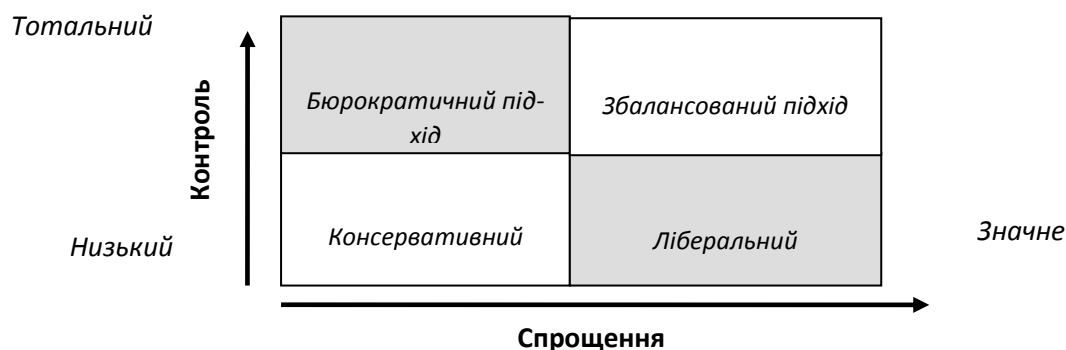

Рис. 1. Матриця збалансування економічних інтересів

Верхній лівий квадрант матриці (висока ступінь контролю, низький ступінь полегшення) втілює в собі режим жорсткого контролю, якому властиві

значні бюрократичні митні перепони у здійсненні ЗЕД на шкоду інтересам простоти. Такий підхід можна назвати “бюрократичним”, оскільки часто при-
таманий стиль управління, що має здійснення тотального контролю. У розви-
нених країнах такий підхід буде викликати масу публічної критики і скарг з
огляду на зростаючі очікування торгового співтовариства, що митне втручання
повинно бути зведене до мінімуму. Нижній лівий квадрант (низький ступінь
контролю, низький ступінь полегшення) характеризує стиль адміністрації, яка
практикує слабкий контроль, але мало що робить для сприяння торгівлі. Такий
підхід лежить в площині кризового управління та не приносить вигод ні держа-
ві, ні бізнесу. Нижній правий квадрант (низький контроль, значне полегшення
торгівлі) представляє підхід, за якого повсякденні операції не викликають тру-
днощів, але контроль є недостатнім. Подібний стиль *laisser-faire* (“нехай все
йде, як іде”) був би доречним для забезпечення відповідності правилам в ідеа-
льному світі, де бізнес дотримується всіх вимог без будь-яких загроз економіч-
ній безпеці держави або стимулювання з боку держави. Верхній правий квад-
рант (високий рівень контролю, значне полегшення) являє собою збалансова-
ний підхід і до регулятивного контролю, і до створення більш зручних умов для
торгівлі, оскільки обидва ці елементи мають високу величину. Такий підхід до
управління відповідністю максимізує вигоди і для уряду, і для міжнародних ді-
лових кіл, і саме до нього повинні йти митні адміністрації.

Отже, головною метою забезпечення економічної безпеки держави в сфері
ЗЕД є усунення суперечностей між економічними інтересами суспільства, еко-
номічних операторів та держави у сфері зовнішньоекономічної діяльності,
створення сприятливих умов для еквівалентної, рівноправної реалізації життєво
важливих економічних інтересів усіх суб’єктів економічних відносин в умовах
подальшої гармонізації вітчизняних митних правил до міжнародних стандартів.
В наступних наукових дослідженнях планується розглянути складові системи
забезпечення економічної безпеки, а також механізм збалансування економіч-
них інтересів.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У СИСТЕМІ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Бережнюк І. І.

В умовах подальшого розвитку глобалізаційних процесів та інтеграції віт-
чизняної економіки до міжнародного економічного простору зростає роль та
значення державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Аналіз
сучасних світових тенденцій регулювання міжнародної торгівлі свідчить про
наміри подальшого спрощення процедур міжнародної торгівлі для економічних
операторів з метою усунення нетарифних бар’єрів у торгівлі, зменшення бюро-
кратичних перепон та скорочення пов’язаних із торгівлею витрат. За таких
умов, особливої актуальності набувають рекомендації Світової організації тор-
гівлі (далі – СОТ), Всесвітньої митної організації (далі – ВМО) щодо необхід-

ності спрощення митних процедур та усунення технічних бар'єрів у міжнародній торгівлі. Зокрема, за результатами 9-ї Міністерської конференції СОТ (грудень 2013 р., о. Балі, Індонезія) була прийнята Угода СОТ про спрощення світової торгівлі (Agreement on trade facilitation, далі – АТФ) [1], яка ратифікована Верховною Радою України у 2015 р. [2]. Цією угодою передбачено подальше спрощення процедур міжнародної торгівлі шляхом зниження рівня митних оглядів і перевірок, прискорення часу випуску товарів, самостійного накладання економічними операторами митного забезпечення, митного оформлення товарів та транспортних засобів на території уповноваженого оператора або в іншому місці, дозволеному митницею тощо. Суттєві трансформації принципів та підходів здійснення митного контролю в контексті одночасного забезпечення безпеки та спрощення митних процедур зумовило прийняття оновленої Конвенції про гармонізацію та спрощення митних процедур (далі – Кіотська конвенція) [3] та Рамкових стандартів забезпечення безпеки та спрощення міжнародної торгівлі (далі – Рамкові стандарти безпеки ВМО) [4]. Цими документами передбачено процес постійного спрощення митних процедур з метою прискорення зовнішньоторговельного товарообігу, сприяння торгівлі та зняття необґрунтованих адміністративних бар'єрів. Тож, внаслідок посилення зовнішніх загроз у більшості розвинутих країн світу постала необхідність розробки ефективною системи митного регулювання, яка б враховувала інтереси суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності щодо спрощення міжнародної торгівлі та інтереси країн у сфері забезпечення відповідного рівня безпеки громадян і бізнесу. З цією метою, у багатьох країнах світу почали реалізовувати заходи, спрямовані на забезпечення скоординованої та ефективною діяльності національних митних адміністрацій, зокрема, постійно вдосконалюються інструменти митного контролю, надаючи переваги превентивним заходам запобігання порушення митних правил з використанням системи аналізу ризиків, попереднього інформування, проведення аналітично-пошукової роботи тощо.

Вітчизняна митна система посідає особливе місце у здійсненні митної політики держави, метою якої є формування ефективного механізму використання інструментів митного контролю і регулювання зовнішньоекономічних операцій на митній території України, реалізація адміністративно-економічних завдань щодо захисту вітчизняного ринку, стимулювання розвитку національної економіки відповідно до пріоритетів державної економічної політики. Відмітимо, в сучасних умовах, після об'єднання Державної митної служби України та Державної податкової служби України, реорганізації Міністерства доходів і зборів України, реалізація державної митної політики в Україні здійснюється структурними підрозділами Державної фіскальної служби України (далі – ДФС України). Проте процес інституціональних реформ у ДФС триває й досі, тому остаточного варіанту організаційної моделі її функціонування ще не вироблено. Значимо, 29 березня 2017 р. Кабінет Міністрів України ухвалив комплексну Концепцію реформування ДФС, якою передбачено оптимізацію її структури, побудову за функціональним принципом, централізацію функцій ДФС через ліквідацію юридичних осіб на регіональному рівні.

Аналіз реального стану функціонування митниць ДФС України протягом 2013–2016 рр. дозволяє стверджувати, що звичайні адміністративні трансформації й перейменування відомств самі по собі до якісних змін не призводять. Створення єдиної, наскрізної системи контролю та моніторингу за зовнішньоекономічними операціями від моменту надходження першої інформації про товар та його реалізації кінцевому споживачу було головними аргументами об'єднання податкової та митної служби. У процесі зазначених трансформацій було втрачено напрацювання в таких важливих напрямках функціонування митниць, як постаудит, аналіз ризиків, електронне декларування, боротьба з контрабандою, захист українського ринку тощо.

Отже, в умовах ратифікації Україною Угоди СОТ про спрощення світової торгівлі, Кіотської конвенції, Рамкових стандартів безпеки ВМО, якими передбачено необхідність істотного спрощення процедур міжнародної торгівлі шляхом мінімізації впливу контролюючих органів на діяльність економічних операторів, можна запропонувати два напрями діяльності митних органів щодо одночасного забезпечення безпеки та спрощення митних процедур:

– розвиток інструментів державно-приватного партнерства за результатами чого відбувається передавання частини функцій державних контролюючих органів економічним операторам (наприклад, право на самостійне накладання митного забезпечення, використання технології віддаленого випуску товарів (процедура випуску товарів за місцезнаходженням), використання принципу “мовчазної згоди”. Використання таких інструментів можливе лише за умови існування високого ступеня довіри між митними адміністраціями та бізнес-спільнотою. На практиці, зазначені інструменти державно-приватного партнерства у сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності реалізовані у формі інституту уповноваженого економічного оператора;

– використання та розвиток сучасних технологій митного контролю, які передбачають мінімальне втручання митних органів в операційну діяльність економічних операторів. За таких умов актуалізується питання постійного вдосконалення системи аналізу ризиків, розвиток аналітично-пошукової роботи (створення спеціалізованих таргетинг-центрів, працівники яких зможуть “online” спостерігати за операціями з високим ступнем ризику на підставі існуючої інформаційної бази), запровадження системи попереднього інформування, використання сучасних технічних засобів митного контролю.

У цьому контексті є актуальним обговорення проекту закону України № 4777 “Про внесення змін до Митного кодексу України (щодо уповноваженого економічного оператора та спрощення митних формальностей), який передбачено вдосконалення нормативно-правового регулювання інституту УЕО в Україні, запровадження інституту попереднього інформування (подання “entry summary declarations” (ENS), розширення переліку форм митного контролю (запровадження пост-митного контролю), використання принципу “мовчазної згоди”, можливість випуску товарів за місцезнаходженням, самостійного накладання пломб спеціального типу, подання спрощеної митної декларації. Прийняття цього нормативного документа дозволить зробити перший крок у фор-

муванні оптимальної моделі митного контролю, яка буде максимально враховувати інтереси економічних операторів в процесі здійснення ними зовнішньоекономічної діяльності та національні інтереси України.

Список використаних джерел:

1. Agreement on Trade Facilitation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc9_e/desci36_e.htm
2. Про ратифікацію Протоколу про внесення змін до Марракеської угоди про заснування Світової організації торгівлі : Закон України [ратифіковано Верховною Радою України Закон від 04.11.2015 р. № 745-VIII] // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. – № 49–50. – Ст. 456.
3. Agreement on Trade Facilitation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc9_e/desci36_e.htm
4. SAFE Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade / World Customs Organization, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrument-and-tools/tools/safe_package.aspx
5. Митний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України [прийн. Верховною Радою України 11.07.2002 р. № 92-IV]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/92-15/stru#Stru>

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ УПОВНОВАЖЕНИХ ВАНТАЖООДЕРЖУВАЧА ТА ВАНТАЖОВІДПРАВНИКА

Бережнюк І. Г., Несторишен І. В.

Проектом Закону України “Про внесення змін до Митного кодексу України щодо уповноваженого економічного оператора та спрощень митних формальностей” (реєстраційний № 4777 від 03.06.2016 р.) передбачено значне розширення спрощень митних формальностей для підприємств з високим ступенем довіри. Норми зазначеного проекту відповідають вимогам Рамкових стандартів безпеки і полегшення міжнародної торгівлі ВМО, Угоди СОТ про спрощення процедур торгівлі, Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом, а також значно наближують вітчизняне законодавство до європейського. Однією з суттєвих новацій змін до Митного кодексу України є запровадження інституту уповноважених вантажоодержувачів та уповноважених вантажовідправників (ст. 102¹ та 102² проекту закону). Відповідно до запропонованих змін, уповноважений економічний оператор, якому видано дозвіл на користування спеціальним спрощенням уповноважений вантажоодержувач, може отримувати на відповідному об’єкті (будівлі, споруді, відкритому або закритому майданчику чи іншому місці) товари, які переміщуються до такого об’єкта у митному режимі транзиту, в свою чергу, дозвіл на користування спеціальним спрощенням уповноважений вантажовідправник, дає змогу декларувати та відправляти з відповідного об’єкта (будівлі, споруди, відкритого або закритого майданчика чи іншого місця) товари у митному режимі транзиту [1].

Зазначимо, Спеціальним додатком Е (Транзит) Кіотської конвенції визначено можливість визначення національним законодавством осіб, відповідальних перед митними органами за дотримання зобов'язань, що впливають з режиму митного транзиту, зокрема за забезпечення представлення товарів у митний орган призначення у незмінному стані відповідно до вимог. Тобто в цьому додатку дано чітке визначення понять “уповноважений вантажоодержувач” (англ. “*authorized consignee*”) та “уповноважений вантажовідправник” (англ. “*authorized consignor*”), а саме:

– уповноважений вантажоодержувач – особа, яка уповноважена митними органами одержувати товари безпосередньо на своїх об'єктах без представлення цих товарів у митний орган призначення;

– уповноважений вантажовідправник – особа, уповноважена митними органами відправляти товари безпосередньо зі своїх об'єктів без пред'явлення цих товарів у митний орган відправлення.

Митним кодексом ЄС визначено, що:

– *уповноважений вантажовідправник* – уповноважений здійснювати транзитні операції без пред'явлення товарів і транзитної декларації у митниці відправлення;

– *уповноважений вантажоодержувач* – уповноважений на отримання на його території або в будь-якому іншому зазначеному місці товарів відповідно до процедури транзиту без надання транзитної декларації в митниці місця призначення.

Статус уповноваженого вантажоодержувача відповідно до ст. 55 Рішення країн ЄС від 28.04.2016 р. № 1/2016 “Про загальний транзит”, надається тільки для заявників, які заявляють, що вони будуть регулярно отримувати товари, поміщені під загальною процедурою транзиту. Крім того, офіс держателя статусу уповноваженого вантажоодержувача повинен бути організований таким чином, щоб це забезпечувало можливість без зусиль сполучити інформацію щодо товарів у транзитній декларації із інформацією з офісу держателя статусу уповноваженого вантажоодержувача для того, щоб митний орган міг контролювати переміщення товарів. Особливо важливою є інформація про обсяги та тип партій вантажів, а також обсяги товарів та їх митний статус.

Митні формальності товарів, що переміщуються під час загальної процедури транзиту і отриманих уповноваженим вантажоодержувачем передбачають:

1. Коли товари прибувають на місце, вказане в дозволі, уповноважений вантажоодержувач зобов'язаний:

– негайно повідомити про це пункт призначення прибуття товарів, а також повідомити про наявність будь-яких порушень або інцидентів під час транспортування;

– після дозволу від пункту призначення розвантажити вантаж;

– після розвантаження негайно ввести до інформаційної системи результати перевірки та, за необхідності, іншу інформацію;

– інформувати пункт призначення про результати експертизи товарів і повідомляти про будь-які порушення протягом трьох днів з моменту отримання дозволу на розвантаження товарів.

2. Якщо митний орган отримав повідомлення про прибуття вантажу на місце уповноваженого вантажоодержувача, він повідомляє про прибуття вантажу митний орган відправлення.

3. Якщо митний орган призначення отримав результати експертизи товарів, він посилає ці результати в офіс відправлення протягом шести днів з моменту постачання товару вповноваженому вантажоодержувачу.

ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ КОНТРАБАНДИ ЧАСТИН ВОГНЕПАЛЬНОЇ НАРІЗНОЇ ЗБРОЇ

Варава В. В., Варава А. В.

У зв'язку з війною на сході України ситуація з незаконним обігом зброї та боєприпасів є особливо актуальною.

Протягом 2014–2017 рр. неодноразово зафіксовано факти контрабандного переміщення зазначених предметів, що приховувались від митного контролю.

Так, у 2016 р. митницями ДФС було виявлено 469 фактів переміщення через митний кордон України зброї та боєприпасів, з порушенням чинного митного законодавства [1].

Водночас викрито численні випадки пересилання до України частин вогнепальної нарізної зброї. Після збирання всіх деталей зброї, виявлялась відсутність певної запчастини, що унеможливило стрільбу, в результаті чого визначати вказані запчастини предметом контрабанди не виявлялось за можливе. Водночас частина вказаної зброї, якої не вистачало, зазвичай пересилається на іншу особу або може бути придбана на території України, в результаті чого здійснюється повноцінне контрабандне переміщення вогнепальної зброї через митний кордон з уникненням від кримінальної відповідальності.

Для запобігання та протидії цим злочинам, у травні 2017 р. до переліку предметів контрабанди у диспозиції ст. 201 Кримінального кодексу (далі – КК) законодавцем додано частини вогнепальної нарізної зброї.

Однак, чинне кримінальне законодавство не містить норм, які б визначали поняття та перелік цих предметів, достатніх для правильної кваліфікації злочину. Також, щодо цього актуального питання ще відсутні як науково-практичні коментарі, так і наукові публікації.

Тому є необхідність дослідити зміст інших законодавчих та нормативно-правових актів з питань обігу зброї в Україні та протидії злочинам у цій сфері.

Під час вирішення питання, чи є незаконними носіння, зберігання, придбання, виготовлення, ремонт, передача чи збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), суди керуються Інструкцією про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затвердженої наказом МВС № 662 від 21 серпня 1998 р.

Утім, у зазначеному та інших відомчих нормативно-правових актах правоохоронних органів поняття і перелік частин вогнепальної нарізної зброї також відсутні.

Єдиним джерелом, у якому наданий перелік зазначених предметів, є Митний тариф України.

У розділі XIX Митного тарифу, групі 93 “Зброя, боєприпаси; їх частини та приладдя”, частини та приладдя зазначених виробів визначені у товарних позиціях 9305.

Так, до частин револьверів або пістолетів (93051000) належать: спускові та ударно-спускові механізми; рами та ствольні коробки; стволи; поршні, фіксатори затвора та газові трубки; магазини та їх частини; прилади безшумової стрільби та їх частини; приклади, рукоятки та накладки; затвори (для пістолетів) та барабани (для револьверів); інші.

До частин рушниць або гвинтівок (93052000) належать: спускові та ударно-спускові механізми; рамки та ствольні коробки; стволи нарізні; газові поршні, фіксатори затвора та газові трубки; магазини та їх частини; прилади безшумової стрільби та їх частини; полум’ягасники та їх частини; затвори та затворні рами; інші.

Для бойової зброї, до частин кулеметів, автоматів, гладкоствольної та нарізної зброї (93059100) належать: спускові механізми; рамки та ствольні коробки; стволи; газові поршні, фіксатори затвора та газові трубки; магазини та їх частини; прилади безшумової стрільби та їх частини; полум’ягасники та їх частини; затвори та затворні рами; інші [2].

Погоджуємося з висновком Головного юридичного управління Верховної Ради України про те, що доповнення диспозиції ст. 201 КК таким предметом контрабанди, як частини вогнепальної нарізної зброї є дискусійним. Зокрема, незрозуміло чому законодавець виокремив тільки частини вогнепальної нарізної зброї. За такою логікою контрабанда частин гладкоствольної зброї (зокрема, мінометів, гранатометів) не охоплюється складом злочину, передбаченого цією статтею [3].

Тому пропонуємо викласти зазначену норму в такій редакції: “Контрабанда, тобто переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї або боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї або бойових припасів до неї), їх частин та приладдя, а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації”.

Список використаних джерел:

1. Довідка щодо стану боротьби з митними правопорушеннями упродовж 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/diyalnist-borotba-z-ekonomichnoyu-zlochinnistyuu-ta/informatsiya-pro-vjittya-zahodiv-schodobo/298097.html>
2. Митний тариф України (групи 73-97) [Електронний ресурс] : Додаток до Закону України “Про Митний тариф України” від 19 вересня 2013 р. № 584-VII. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/584%D0%B1-18/paran3#n3>
3. Зауваження Головного юридичного управління від 30.03.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60317

ПРОБЛЕМА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТТЯ ГРАЛЬНИМ БІЗНЕСОМ В УКРАЇНІ

Батраченко Т. С., Григоренко В. В.

Ст. 203-2 Кримінального кодексу України (далі – КК України) передбачається кримінальна відповідальність за зайняття гральним бізнесом у вигляді накладення штрафу від десяти тисяч до сорока тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Виходячи із формулювання диспозиції даної статті, постає ряд питань кримінально-правового регулювання та кваліфікації даного складу злочину.

По-перше, які діяння законодавець визначає через конструкцію “зайняття гральним бізнесом”. Відповідно до п. 1 ст. 1 Закону України “Про заборону грального бізнесу в Україні” (далі – Закон) гральним бізнесом є діяльність, пов’язана з організацією, проведенням та наданням можливості доступу до азартних ігор у казино, на гральних автоматах, комп’ютерних симуляторах, у букмекерських конторах, в інтерактивних закладах, в електронному (віртуальному) казино незалежно від місця розташування сервера. Виходячи із цього, зайняттям гральним бізнесом охоплюється лише організацією, проведенням та наданням можливості доступу до азартних ігор. Тобто безпосередня участь у азартних іграх не є кримінально караною.

За ст. 2 Закону в Україні забороняється гральний бізнес та участь в азартних іграх, проте відповідальності за таку участь не передбачено жодним нормативно-правовим актом. Таке становище зумовлює декларативність даної норми та є причиною збільшення кількості осіб, які займаються організацією грального бізнесу, так як попит на даний вид послуг постійно збільшується. Виходячи із цього, вважаємо за необхідне розширити перелік діянь об’єктивної сторони даного складу злочину, доповнивши його також і участю у азартних іграх.

По-друге, постає питання застосування санкцій за зайняття гральним бізнесом у Кримінальному кодексі України та Законі України “Про заборону грального бізнесу в Україні”. Так, КК України передбачається накладення штрафу від десяти тисяч до сорока тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Одночасно з цим ст. 3 Закону передбачає застосування фінансових санкцій у вигляді штрафу у розмірі вісім тисяч мінімальних заробітних плат з конфіскацією грального обладнання та прибутку (доходу) від проведення такої азартної гри. За п. 113.3 ст. 113 Податкового кодексу України штрафні (фінансові) санкції (штрафи) накладаються за порушення норм законів з питань оподаткування або іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи та застосовуються у порядку та у розмірах, встановлених Податковим кодексом України та іншими законами України. Тож виникає питання, якщо особу було притягнуто до кримінальної відповідальності за зайняття гральним бізнесом та накладено штраф від десяти тисяч до сорока тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, чи може ця особа бути притягнутою до фінансово-правової відповідальності. Якщо так, чи буде правомірним накладення штрафу за одне і теж правопорушення.

Вважаємо, що застосування фінансових санкцій за даний вид правопорушення є недопустимим, так як даний вид діяльності є забороненим в Україні. Фінансові санкції накладаються за порушення податкового законодавства, тобто передбачається, що особа може займатися даним видом діяльності, проте порушила норми як платник податків. У даному випадку даний вид діяльності є повністю забороненим, тому за дані діяння необхідне притягнення виключно до кримінальної відповідальності.

Водночас постає питання співмірності покарання. Так, за кримінальним законодавством передбачається тільки накладення штрафу, у той час як за Законом передбачається накладення штрафу та конфіскація усього майна та прибутку. Вважаємо, що конфіскація майна та прибутку має передбачатися виключно у рамках кримінального покарання, так як підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, а тому стягнення за дане діяння має бути більш тяжким, ніж за інші види правопорушення.

Виходячи із вищенаведеного, постає необхідність внесення змін до ст. 203-2 КК України, виклавши її у наступній редакції: “1. Зайняття та участь у гральному бізнесі – карається штрафом від десяти тисяч до сорока тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією грального обладнання та прибутку (доходу) від проведення такої азартної гри. 2. Ті самі дії, якщо вони були вчинені особою, раніше судимою за зайняття або участі у гральному бізнесі, – караються штрафом від сорока тисяч до п’ятдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією грального обладнання та прибутку (доходу) від проведення такої азартної гри”. Водночас необхідно також внести зміни до Закону України “Про заборону грального бізнесу в Україні”, виклавши ст. 3 Закону у наступній редакції: “Порушення положень даного Закону тягне за собою кримінальну відповідальність відповідно до кримінального закону”. Подані пропозиції сприятимуть зменшенню кількості вчинення даного злочину.

ОПТИМІЗАЦІЯ РОБОТИ ТРАНСПОРТНОГО ВАНТАЖНОГО КОМПЛЕКСУ ЯК СКЛADOVA ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Гурін О. С.

Перетворення та реформування транспортної галузі України призводять до значних структурних змін як в її роботі, так і в управлінні [1]. Створення центрів розподілу, які суміщають в собі транспортні, складські та збутові функції при наданні клієнтам повного спектру супутніх послуг – транспортних вантажних комплексів (ТВК) є одним з ефективних заходів для забезпечення економічної та митної безпеки України. Ефективна діяльність ТВК сприяє інтеграції України в міжнародну торгівлю, збільшенню товарообігу з іноземними країнами та, як наслідок, збільшенню надходжень до бюджету. Таким чином питання оптимізації роботи ТВК значно впливає як на ефективність їх роботи, так і на запобігання та протидію правопорушенням у сфері економічної та митної безпеки, отже є актуальним.

Транспортні вантажні комплекси відіграють важливу роль у координації роботи та взаємодії різних видів транспорту [2]. Тут виконуються основні операції з переробки вантажопотоків, обслуговування пасажиропотоків, перевалки вантажів з одного виду транспорту на інший. Практика показала, що в умовах ринкової економіки завдання, що стоять перед транспортними вантажними комплексами, вирішуються лише при тісній взаємодії та співдружності колективів суміжних логістичних підприємств. При цьому основою їх продуктивної діяльності є обґрунтовані нормативи обробки вагонів, автомобілів, безперервне планування, достовірна інформація про підхід рухомого складу й вантажів. Для вирішення питань продуктивності транспортних вантажних комплексів необхідно створити в країні систему взаємодії суміжних видів транспорту на основі безперервних планів-графіків роботи транспортних вузлів (далі – ПГТВ).

Однією з основних тенденцій в останні роки є поступово зростаючий попит на комплексні логістичні послуги. Удосконалення оперативного планування процесу перевезення вантажів полягає в можливості ефективнішого використання транспортних засобів і пропускної спроможності великих транспортних вантажних комплексів шляхом оптимізації планових й управлінських рішень згідно з конкретними виробничими умовами, що змінюються в часі та просторі. Основою такої системи є безперервні плани-графіки роботи транспортного вантажного комплексу, що забезпечують взаємну прив'язку роботи флоту, порту, залізниці, автотранспортних підприємств, а також відправників та одержувачів із метою прискорення доставки вантажів і кращого використання транспортних засобів.

Прагнення до ліквідації збоїв у роботі транспортних підприємств через неузгодженість, що спричиняє великі простої рухомого складу й затримку вантажів, визначило необхідність переходу до нового етапу розвитку системи взаємодії різних видів транспорту в транспортних вузлах. Новий етап базується на безперервному комплексному плануванні роботи транспорту, не вимагає великих капітальних вкладень і залучення додаткових трудових ресурсів, а також забезпечує значне скорочення простоїв рухомого складу, прискорення просування вантажів, широке використання прямого варіанту перевантаження вантажів (минаючи склади). Система взаємопов'язаного безперервного планування побудована на базі узгоджених планових завдань, графіків руху й обробки суден, вагонів та автомобілів, науково-обґрунтованих нормативів продуктивності технологічних ліній і термінів обробки рухомого складу, а також безперервної взаємної інформації про хід транспортного процесу. ПГТВ передбачає узгоджену подачу вагонів, автомобілів, навантажувально-розвантажувальних механізмів, поліпшення використання рухомого складу всіх видів транспорту, скорочення часу проходження через транспортні вузли й підвищення їх збереження.

Головними джерелами ефективності використання ПГТВ є: прискорення обробки рухомого складу різних видів транспорту за сукупністю всіх операцій, включаючи перевантажувальні; підвищення частки перероб-

ки вантажів за прямим варіантом (минаючи складування), збільшення частки вагонопотоку, що охоплюється маршрутизацією відправника, приріст виробничої потужності перевалочних вузлів і можливість освоєння на цій основі додаткових обсягів перевезень.

Особливістю транспортних вантажних комплексів в регіональних логістичних системах є не просто тимчасове накопичення вантажів, а виконання певних технологічних операцій, логістичних послуг, інформаційного супроводження [3]. Системний аналіз транспортних вантажних комплексів дав можливість визначити на функціональному рівні вхідні та вихідні функції, оператори стану системи, технологічного та інформаційного перетворення, а також функцію ефективності транспортно-складської системи. Оптимізація роботи транспортних вантажних комплексів позитивно впливає на економічну та митну безпеку України.

Список використаних джерел:

1. Огороков А. М. Розробка методики оптимізації технічних параметрів транспортних вантажних комплексів / А. М. Огороков // Восточно-Европейский журнал передовых технологий. – 2015. – Вип. 2/3 (74). – С. 9–14.
2. Войченко Т. Взаємодія суміжних видів транспорту у вузлових транспортно-вантажних центрах / Т. Войченко // Українські залізниці. – 2015. – Вип. 9–10 (27–28). – С. 40–42.
3. Кічка О. І. Системний аналіз транспортно-складського комплексу в складі логістичної системи / О. І. Кічка // Вісник Східноукраїнського Національного Університету імені Володимира Даля. – 2015. – Вип. 1 (218). – С. 222–225.

ДОВЕДЕННЯ ДО БАНКРУТСТВА: ВИЗНАЧЕННЯ ДИСПОЗИЦІЇ СТАТТІ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Батраченко Т. С., Де-Луко Я. Д.

У Кримінальному кодексі України (далі – КК України) поширеним є застосування бланкетних норм, що формулюють ознаки більшості кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. Не є винятком і диспозиція ст. 219 КК України, що визначає кримінальну відповідальність за доведення до банкрутства. Так, застосовані у ній терміни та правові конструкції конкретизуються Законом України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” (далі – Закон) та повинні повністю узгоджуватися з ним. Проте, при аналізі даних норм, можна спостерігати наступні колізії та неузгодженості, що можуть проявлятися при кримінально-правовій кваліфікації даного складу злочину.

Так, під доведенням до банкрутства за ст. 219 КК України законодавець визначає умисне, з корисливих мотивів, іншої особистої заінтересованості або в інтересах третіх осіб вчинення громадянином – засновником (учасником) або службовою особою суб’єкта господарської діяльності дій, що призвели до стійкої фі-

нансової неспроможності суб'єкта господарської діяльності, якщо це завдало великої матеріальної шкоди державі чи кредитору.

Одночасно із цим ст. 1 Закону визначає банкрутство як визнану господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Законом, грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

На підставі порівняння цих двох визначень, можна констатувати, що на відміну від визначення Закону у КК України для визнання суб'єкта господарювання банкрутом не є обов'язковим відновлення своєї платоспроможності за допомогою процедур санації та мирової угоди. Тобто, передбачається притягнення до кримінальної відповідальності і без застосування ліквідаційної процедури та винесення рішення суду про визнання його банкрутом.

Водночас викликає питання визначення “стійкої фінансової неспроможності”. А саме, зі впливом якого терміну суб'єкт господарювання буде вважатися таким, що має стійку фінансову неспроможності. Варто зауважити, що Закон України не оперує даним поняттям.

Вважаємо, що положення диспозиції ст. 219 КК України щодо формулювання кримінальної відповідальності за доведення до банкрутства мають повністю відповідати положенням Закону та оперувати тими правовими конструкціями, які визначені у Законі.

Так, за Законом боржника набуває статусу банкрута після винесення відповідного рішення господарського суду та через застосування до нього ліквідаційної процедури. Саме ці дві підстави мають бути сформульованими у диспозиції ст. 219 КК України при визначенні поняття “банкрутства”.

Виходячи із цього, можна запропонувати внести зміни до ст. 219 КК України, виклавши її у наступній редакції: “Доведення до банкрутства, тобто умисне, з корисливих мотивів, іншої особистої заінтересованості або в інтересах третіх осіб вчинення громадянином – засновником (учасником) або службовою особою суб'єкта господарської діяльності дій, що призвели до неспроможності суб'єкта господарювання відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури, якщо це завдало великої матеріальної шкоди державі чи кредитору...”.

ОБМІН МИТНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА МИТНОЇ БЕЗПЕКИ

Долгій А. О.

На сьогоднішній день важливу роль відіграє інтеграція України до Європейського Союзу, яка проявляється також у зовнішньоекономічній діяльності, від якої все більше залежить національний стан економіки.

Так, одним з видів зовнішньоекономічної діяльності, які здійснюють в Україні суб'єкти підприємництва незалежно від форми власності та їхньої організаційно-правової форми є експорт та імпорт товарів.

Тут і постає питання щодо митної безпеки, яка як складова системи економічної безпеки відіграє важливу роль, оскільки дуже важливе значення для держави має захист економічних інтересів та економічної безпеки, реалізація яких покладається на митні органи України. Головна мета митної безпеки – гарантування захисту економічних інтересів країни, захищеність життєво важливих потреб, інтересів і цінностей людини, населення, держави та регіонів від внутрішніх і зовнішніх загроз, джерелом яких є зовнішньоекономічні зв'язки. Можна стверджувати, що митна безпека прямо або опосередковано впливає майже на кожну складову економічної безпеки держави.

Завжди існує можливість негативного впливу на стан митної безпеки, що у сьогоденні є розповсюдженою практикою, тобто створюються ризикові ситуації, які сприяють появі намірів переміщення товарів та транспортних засобів на територію держави у вигляді дій економічного та митного шахрайства. Це проявляється під час переміщення та митного оформлення товарів, а саме підміні документів щодо вартості товарів для подальшого зменшення митних платежів, через що державний бюджет втрачає значні надходження.

Ураховуючи вищезазначене постає питання щодо співробітництва у митній сфері компетентних органів України з компетентними органами інших держав.

Відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 565 Митного кодексу України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI (зі змінами та доповненнями), відповідно до міжнародних договорів, укладених відповідно до закону, органами доходів і зборів України спільно з органами доходів і зборів суміжних держав може здійснюватися обмін інформацією, в тому числі з використанням інформаційних технологій та систем.

Однак як показує практика, співробітництво у сфері обміну митною інформацією, у тому числі з використанням інформаційних технологій та систем перебуває на низькому рівні, що передбачає відсутність достовірної попередньої митної інформації. Це призведе, щонайменше у короткостроковій перспективі, до неконтрольованого зменшення обсягів надходжень митних платежів.

Як зазначає у своїй заяві у щорічному посланні до Верховної Ради України Президент України Петро Порошенко – Україна повинна в найкоротші терміни налагодити обмін митною інформацією з країнами ЄС.

Одним з пріоритетів у митній сфері для України є започаткування автоматичного попереднього обміну митною інформацією.

Можливими шляхами вирішення даної базової проблеми є прискорене створення умов для отримання Україною попередньої митної інформації від інших країн, у тому числі від країн – членів ЄС, а саме створення нової системи обміну інформацією.

Обмін інформацією між компетентними органами є і зараз, але він не здійснюється у режимі реального часу та не є системним, що на мою думку є складовими взаємовідносин України з іншими державами у напрямку митної безпеки.

Із впровадженням нової системи ми отримуємо більш плідну взаємодію між митними органами України та митними органами інших країн та фактично онлайн інформацію про всі товари та транспортні засоби, які перетинають кордон.

Передусім це збільшить точність декларування товарів, скоротить кількість порушень митних правил, а також знизить корупційні ризики у митній сфері.

Завдяки запровадженню нової системи, митники в автоматичному режимі можуть бачити, який вантаж, де оформлювався та через який пункт пропуску буде переміщуватися в одну чи іншу країну з метою подальшого митного оформлення, що знизить ризики та сприятиме протидії порушенням митних правил та спростить для підприємців процедуру проходження митного контролю на кордоні.

Однак, на мою думку для успішної реалізації потрібно встановлення спеціалізованого комп'ютерного обладнання, удосконалення інформаційно-технологічної та комунікаційної інфраструктури всіх автомобільних пунктів пропуску на кордоні між Україною та суміжними країнами.

Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що взаємовідносини України з іншими країнами у митній сфері, зокрема обмін митною інформацією є дієвим інструментом забезпечення економічної безпеки нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

2. Недобега О. О. Митна безпека як складова економічної безпеки держави [Електронний ресурс] / О. О. Недобега, М. І. Кулешина. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/Nvdu/2013_9/ek/13nooebu_ua.pdf

3. Новосад І. Митна безпека як важлива складова економічної безпеки держави / І. Новосад // Світ фінансів. – 2015 – № 2 – С. 145–155.

ДО ПИТАННЯ ПРО ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ МИТНИХ ОРГАНІВ

Дорофеева Л. М.

Сучасні процеси світової інтеграції пропонують людству безпрецедентні можливості. На жаль, ці можливості активно використовуються не лише для суспільного блага, – ціла низка антисоціальних явищ стає “проблемою без кордонів” [1, 7]. Повноваження з організації та здійснення захисту економічних та митних інтересів населення та держави у всіх країнах Європи надані митним адміністраціям, в арсеналі котрих давно є оперативно-розшукові заходи.

Реформування системи державних органів України, що безпосередньо реалізують митну політику, та активні зміни норм матеріального і процесуального права у сфері протидії кримінальним правопорушенням, суттєво переформатували правові засади роботи вітчизняних митниць у напрямі реалізації захисної функції.

Проте, втрата вітчизняними митницями статусу суб'єкта кримінального судочинства (як органу дізнання), жодним чином не знизила їх активності у сфері протидії злочинності: митниці активно проводять правоохоронну діяльність залишаючись учасником кримінального провадження в якості заявника. Завдяки змінам законодавства, що відбулись у 2013 р., коли до кола суб'єктів виконання доручень слідчого на проведення негласних слідчих дій (ст. 41 та ч. 6 ст. 246 КПК) були включені оперативні підрозділи органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового і митного законодавства, практичні спе-

ціалісти та науковці вкотре повернулись до дискусії про необхідність здійснення митними органами оперативно-розшукових заходів [2].

За період, що минув з 2013 р., коли у переліку підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, з'явилися оперативні підрозділи органів доходів і зборів – оперативні підрозділи податкової міліції та підрозділи, які ведуть боротьбу з контрабандою [3, Ст. 5], митні органи України зазнали ряд організаційних та функціональних реформ, проте спеціалізовані підрозділи (оперативні в розумінні кримінально-процесуального законодавства) створені так і не були; не було внесено змін в Митний кодекс України як і не видано підзаконних нормативних актів, які б визначали спеціальний порядок здійснення такого роду діяльності та коло посадових осіб митниці, уповноважених на її проведення.

Вважаємо, що дана конструкція норми і чотири роки тому була розмитою та неприйнятною до використання по відношенню до митниць, а сьогодні потребує змін ще і у зв'язку з ліквідацією підрозділів податкової міліції. Якщо врахувати аналогію формування оперативних підрозділів, уповноважених на проведення оперативно-розшукових заходів, в інших правоохоронних органах, можна виділити спільні риси: це, як правило, невеликий структурний підрозділ з прямим підпорядкуванням керівнику або одному із заступників керівника органу, посадові особи якого працюють в умовах режимних обмежень та мають фактичне право на застосування спеціальних засобів та зброї. Проходження служби оперативними працівниками, як правило, відбувається на підставі різного роду статутів, вони саме “служать”, а не “працюють” відповідно до Кодексу законів про працю та законодавства про державну службу, як посадові особи митниць.

Практично вже чотири роки залишається відкритим питання – посадові особи якої саме структурної одиниці уповноважені на проведення ОРД, оскільки наведених в Законі України “Про оперативно-розшукову діяльність” “підрозділів органів доходів і зборів, які ведуть боротьбу з контрабандою” – з одного боку буквально не існує (з такою назвою), а з іншого – завдання боротьби з контрабандою стоїть практично перед всім особовим складом митниці.

Зважаючи на пряму заборону проведення оперативно-розшукової діяльності іншими підрозділами органів, зазначених в ст. 5 ЗУ “Про оперативно-розшукову діяльність”, назва наділеного спеціальними повноваженнями підрозділу обов'язково має узгоджуватись із структурою митниці та враховувати функції та завдання, що виконуються окремими управліннями та самостійними відділами.

Виходячи з того, що у всіх митницях організація боротьби з контрабандою являється основним напрямом діяльності Управлінь протидії митним правопорушенням, цілком логічно видається внесення змін в абзац 7 вказаного закону з тим, щоб надати повноваження на здійснення оперативно-розшукових заходів оперативними підрозділами Департаменту ДФС та управлінь митниць, які забезпечують організацію протидії митними правопорушеннями, та увести такі оперативні відділи до складу управлінь.

Отже, проведені у період з 2012 р. зміни митного та кримінального процесуального законодавства формально надають підставу для здійснення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих дій посадовими особами митниць

ДФС та іншими підрозділами органів доходів і зборів. Однак фактично ні організаційна структура, ні нормативно-правова база не створюють умови для практичної реалізації зазначених норм, хоча як і у абсолютній більшості держав світу, захисна функція митних органів повинна мати в арсеналі механізмів її реалізації – оперативно-розшукові заходи.

Список використаних джерел:

1. Гриненко І. М. Наркобізнес та національна безпека / Гриненко І. М. – К. : Сфера, 2002. – 211 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. // Голос України. – 2012. – № 90–91.
3. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 22. – Ст. 303.

THE FIGHT AGAINST MONEY LAUNDERING IN EUROPEAN UNION

Tymchenko-Mikhailidi N. S., Yelenych V. V.

The problem of money laundering has become international for the last few decades. Money laundering is the great problem of some countries and regions, it's a challenge to economic security both at the domestic level and at international scale.

Nowadays, the term “money laundering” is described as the process by which criminals disguise the original ownership and control of the proceeds of criminal conduct by making such proceeds appear to have derived from a legitimate source.

The act of laundering is committed in circumstances where a person is engaged in an arrangement (i. e. by providing a service or product) and that arrangement involves the proceeds of crime. These arrangements include a wide variety of business relationships e. g. banking, fiduciary and investment management.

Money laundering is considered as a process which takes place in three distinct stages.

1. Placement, the stage at which criminally derived funds are introduced in the financial system.

2. Layering, the substantive stage of the process in which the property is “washed” and its ownership and source is disguised.

3. Integration, the final stage at which the “laundered” property is re-introduced into the legitimate economy.

Since money laundering is a complex, wide-spread and multi-faceted activity, it is tackled from several different angles. And at the same time, it is concentrated on regulating financial institutions with a view to preventing money laundering and on law enforcement aspects.

The basic principle for preventing money laundering in the European Union (EU) is the Third Anti-Money Laundering Directive, adopted in 2005. It requires financial operators and some non-financial operators, the so-called “gatekeepers”, to report any suspicious or unusual activities. The Directive includes revised Forty Recommendations of the Financial Action Task Force (FATF), which are the standard setter in the fight against money laundering and terrorist financing. They emphasize

the need to strengthen national legal actions aimed at counteraction to money laundering in order to increase the role of the financial and banking system in this matter and to expand international cooperation.

There are also financial intelligence units (FIUs), which play a key role in the fight against money laundering and terrorist financing. These units are responsible for receiving, requesting, analyzing and disseminating information to the competent authorities on potential money laundering or terrorist financing activities. They are usually placed within law enforcement agencies or administrative bodies.

A number of entities and persons fall under anti-money laundering reporting requirements, such as banks, financial institutions, notaries or casinos. They must file a suspicious transaction report without delay to the FIUs. After that the reports are transmitted to competent authorities, including law enforcement agencies and foreign FIUs. On the basis of these reports, criminal investigations might be launched if necessary.

All these law-enforcement agencies have made significant efforts to improve coordination and cooperation between FIUs and to harmonize criminal penalties for money laundering. The operational cooperation among EU FIUs has been reinforced by the FIU-NET project. This cooperation aims to establish a secure computer network for the exchange of financial intelligence.

Before the end of 2017 member states will have to turn the 4th new Anti-Money Laundering (AML) directive into national law. This chapter analyses the expected impact of the new legal framework on the prevention and combat of money laundering within the EU.

As might have been expected the new directive does not provide governments with a magic bullet to take money launderers out of business. It argues that a number of relevant issues (such as overregulation, compliance costs, privacy protection, and facilitation of financial institutions and other stakeholders) that seriously limit the effectivity of its predecessor, the third AML-directive, have not been fully remedied in the new directive.

Despite its shortcomings the new framework introduces an important element that may greatly contribute to the improvement of the effectivity of AML-policies; the mandatory application of the risk-based approach. This allows governments to calibrate policies and resources according to the related risk profile.

An effective implanted risk-based approach can have a profound impact on both the costs and the results of anti-money laundering policies. As there is as yet not a blueprint for a national money laundering risk model this document concludes with the outline of a flexible, anti-money laundering control framework that can be used by national authorities to map, manage and evaluate their money laundering risks in accordance with the requirements of the 4th AML-directive.

The work of this law-enforcement agencies help to maintain economic security.

List of sources used:

1. Money laundering Migration and home affairs [Электронный ресурс] / European Commission. – Режим доступа : https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/money-laundering_en

2. What is Money Laundering? [Електронний ресурс] / International Compliance Association. – Режим доступу : <https://www.int-comp.org/careers/a-career-in-aml/what-is-money-laundering>

3. A Balanced Package: Fighting Money Laundering with the 4th European Directive [Електронний ресурс] / Governance and Security Issues of the European Union. – Режим доступу : https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-6265-144-9_12

МИТНИЙ АУДИТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІ ТІНЬОВИМ ОБОРУДКАМ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Івашова Л. М.

Тіньова економіка в Україні – результат системної кризи економіки, що виникла через невідповідність методів здійснення ринкових перетворень. Поширення тіньової економіки в Україні відбулося на базі руйнації діючих розподільних відносин і побудови нових, які істотно порушили усталений баланс інтересів суб'єктів економіки, паритетність розвитку окремих її сфер, мотивацію ефективного господарювання.

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі (далі – МЕРТ), рівень тіньового сектора економіки України за підсумками 2016 р. становить 34 % від офіційного ВВП [1]. Проте за даними міжнародної Асоціації дипломованих сертифікованих бухгалтерів (АССА) Україна у 2016 р. увійшла до трійки країн з найбільшим обсягом тіньової економіки. Сектор української економіки, що перебуває “в тіні”, становить 46,8 % від ВВП. Лідером обсягу тіньової економіки став Азербайджан – 67 %. На другому місці – Нігерія. Після України йдуть Росія та Шрі-Ланка, а найкращі показники прозорості економіки мають США, Японія і Китай [2]. Такі ж показники було отримано за результатами розрахунків, що провів Ф.Шнайдер, які свідчать, що в економічно розвинутих країнах Європи обсяги тіньової економіки знаходяться в межах значно нижчих від показників по Україні. Так в північній Європі вони сягають 10–18 % від реального ВВП, в Середземномор'ї – 20–25 %, а в колишніх соціалістичних державах – 36–39 % (в Україні – майже 47 %) (рис.1).

Із розвитком та ускладненням зовнішньоекономічних відносин, коли порушення митних правил, як правило, відбувається не шляхом прямої контрабанди, а через ухилення від податків та платежів, тобто з кримінальної площини переходить в економічну, зростає значення та роль митних органів, які безпосередньо здійснюють митну справу та реалізують митну політику держави у сфері забезпечення її економічних інтересів при зовнішньоекономічній діяльності. Загалом до 80 % доходів від тіньових оборудок в кінцевому рахунку легалізуються через зовнішньоекономічні операції й у вигляді валютних коштів осідає на приватних рахунках в офшорних зонах [3, 11].

Одним з основних видів злочинів при здійсненні зовнішньоторговельних операціях є ухилення від митних зборів та платежів наслідком чого є виведення значних сум з-під оподаткування, а отже, з доходу бюджету до “тіньового” сек-

тора економіки. На сьогодні це одна з найбільш болючих проблем України невідкладне розв'язання якої дозволить пришвидшити прагнення України увійти до складу європейської співдружності, адже нині до бюджету за самими скромними підрахунками не доходить від 35 до 50 % податків та платежів тоді як у високо розвинутих країнах ця цифра сягає 12–15 %.

Рис.1. Розмір тіньової економіки в країнах Європи за розрахунками Ф. Шнайдера

Тіньова економіка охопила всі сфери й галузі національної економіки України, в тому числі й ЗЕД, де “...з окремих видів імпортованих товарів, що реалізуються на ринку України, близько 40–60 % – це товари тіньового сектора економіки” [4, 339]. Не менша, а за деякими джерелами ще й більша частка фіктивних операцій у структурі експорту, що здійснюються з метою відшкодування ПДВ. Загалом, якщо розрахувати втрати держави тільки на зовнішньоторговельних операціях, обсяг яких у 2016 р. за даними митної статистики склали 76,8 млрд дол США [5], то при середній показниках рівня тіньових операцій (50 %) фізичний обсяг тіньових оборотів у цьому році складав до 40 млрд дол. США. Зважаючи на те, що фіскальний тиск за такими операціями знаходиться в межах 45–55 %, то до бюджету України тільки у 2016 р. не надійшло близько 20 млрд дол США. Це тоді коли Україна “стала на колінах” перед МВФ та СБ щоб отримати за період з 2014 до 2018 рр. кредитний транш на 17 млрд дол США.

До найризикованіших операцій, де можливі “сірі” або ж “тіньові” операції, за дослідженнями науковців, входять і зовнішньоекономічні операції:

- експортні операції, що пов’язані з поверненням ПДВ – через завищення обсягів чи митної вартості товарів, або ж взагалі безтоварні “фіктивні” експортні операції;

- операції з давальницькою сировиною – через приховання фактичних обсягів витраченої сировини чи оприбуткованої продукції від виробництва і випуск їх у тіньовий обіг;

- імпортні операції за консигнаційними угодами (через митні ліцензійні склади);

- зовнішні інвестиційні й благодійні операції [6, 41].

При цьому найнебезпечнішими та масштабними для економіки держави, на думку головного експерта Центру соціально-економічних досліджень CASE Україна В.Дубровського, є не ухилення від податків представників малого і середнього бізнесу, а розміри “...тіньових операцій, що виконуються небагато чисельним колом компаній, які мають неофіційні “привілеї” у вигляді вибіркового застосування законів. З політико-економічного погляду вони мало чим відрізняються від пільг, наданих офіційно. Крім того, часто надприбутки отримуються завдяки офіційним субсидіям та пільгам конвертуються у тіньові доходи” [6, 41].

Ефективним інструментом протидії митним злочинам у економічно розвинутих країнах Європи, Америки й Азії є дотримання положень Кіотської конвенції до якої Україна приєдналася у 2006 р. та Рамкових стандартів ВМО щодо забезпечення безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі, які базуються на принципах спрощення митних процедур за рахунок вибіркової митного контролю (за результатами оцінювання ризиків) й перенесення його в просторі (на територію суб’єкта ЗЕД) й часі (після митного оформлення). Із цією метою в таких країнах в структурі митних органів створено й успішно функціонує інститут митного аудиту. В Україні, на жаль, існування інституту митного аудиту, по-перше, не означено у правовому полі, по-друге, підрозділи митного аудиту функціонально відірвані від митних органів й є настільки малочисельними, що просто фізично не здатні ефективно виконувати функцію митного контролю суб’єктів ЗЕД після митного оформлення. Тому необхідність адаптації в Україні методів, процедур і технології проведення митного аудиту, що використовуються в міжнародній митній практиці, задля безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі є очевидною.

Таким чином, проблеми підвищення ефективності митного аудиту знаходяться у площині загальнодержавних проблем і вимагають нагального їх вирішення через удосконалення всієї системи митного контролю зовнішньоекономічної діяльності задля забезпечення митної безпеки, яка є гарантом державної незалежності України, умовою її прогресивного економічного розвитку і зростання добробуту громадян. При цьому роль митних органів, основним завданням яких є забезпечення митної безпеки держави у сфері зовнішньоекономічної діяльності є надзвичайно великою і її не можна нівелювати шляхом непродуманих реформ й розмежуванням функцій поточного й наступного контролю між різними контролюючими органами. Відсутність ефективної системи митного

контролю, яка має органічно поєднувати преаудит, поточний контроль та пост-аудит, робить вразливими митні кордони держави.

Підсумовуючи вище сказане, згрупуємо проблеми розвитку митного аудиту в Україні та шляхи їх вирішення наступним чином (табл. 1).

Впровадження запропонованих шляхів розвитку митного аудиту в Україні дозволить зробити інститут митного контролю більш ефективним й таким, що відповідає міжнародним вимогам і стандартам.

Таблиця 1

Проблеми розвитку митного аудиту в Україні та шляхи їх розв'язання

Проблеми	Шляхи розв'язання проблеми
Відсутність законодавчого визначення терміну “митний аудит” та визнання митного аудиту як виду митного контролю	Внесення змін до МКУ в частині визначення терміну “митний аудит” та класифікації митного контролю й митного аудиту за видами
Перепідпорядкування спеціалізованих підрозділів митного аудиту в структурі державної фіскальної служби підрозділам, що відповідають за реалізацію податкової політики держави	Повернення функції митного аудиту до компетенції митної служби та створення ієрархічної системи митного аудиту в структурі митниць органів доходів і зборів Державної фіскальної служби України
Недостатня кількість висококваліфікованих кадрів – митних аудиторів, для забезпечення ефективного митного аудиту в необхідному й достатньому обсязі	Значне розширення штатного складу підрозділів митного аудиту та їх наповнення високо-кваліфікованими фахівцями, що володіють знаннями у галузі митної справи, обліку, аудиту, та правознавства
Недостатній рівень функціонування системи професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації митних аудиторів	Виокремлення спеціалізації “Митний аудит” при підготовці магістрів за спеціальністю “Облік і аудит” для навчання та організація короткотермінових курсів і семінарів для перенавчання й підвищення кваліфікації фахівців у сфері митного аудиту

При цьому буде досягнуто головної мети – забезпечення митної безпеки держави за рахунок унеможливлення масового ухилення від оподаткування суб'єктів ЗЕД та направлення значних сум від митних податків і платежів до державного бюджету.

Список використаних джерел:

1. Загальні тенденції тіньової економіки в Україні: МЕРТ, 2016. – 23 с.
2. Україна випередила Росію за обсягом тіньової економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.vectornews.net/news/business/28454-ukrayina-viperedila-rosyu-z-obsyagom-tnovoyi-ekonomki.html>
3. Ларычев В. Д. Таможенные преступления / В. Д. Ларычев, Г. С. Гильмутинова. – М. : Экзамен, 2001. – 608 с.

4. Попович В. М. Економіко-кримінологічна теорія детінізації економіки : монографія / В. М. Попович. – Ірпінь : Академія податкової служби України, 2001. – 524 с.

5. Звіт про виконання плану наповнення бюджету за 2016 рік [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zarobigannya-proyavam-korupts/insha-informatsiya-pro>

6. Дубровський В. Коментарий спеціаліста/ В. Дубровський // Бізнес-консультант. – 2004. – № 8–9. – С. 4.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ УТВОРЕННЯ МОБІЛЬНИХ ГРУП У КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ МИТНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Король В. В.

Постановою Кабінету Міністрів України від 08.06.2016 р. № 371 було затверджено “Питання протидії незаконному переміщенню товарів через державний кордон України” та схвалено рішення про створення Міжвідомчого цільового центру та 20 мобільних груп для попередження та виявлення фактів порушень законодавства з питань державної митної справи. Дані нововведення неоднозначно були сприйнятими представниками державної влади, що зумовлює виявлення проблемних питань їх реалізації.

Так, першим проблемним питанням було виявлено правовий статус Міжвідомчого цільового центру та мобільних груп для попередження та виявлення фактів порушень законодавства з питань державної митної справи за митним законодавством. Так, відповідно до п. 17 Постанови мобільні групи мають право складати за наявності ознак порушення митних правил протоколи про порушення митних правил за погодженням з Центром. Натомість, Митний кодекс України відзначає вичерпний перелік осіб, що мають право складати протокол про порушення митних правил, до якого не належать посадові особи Державної прикордонної служби та Національної поліції України. Виникає питання, чи будуть складені мобільною групою протоколи по порушення митних правил правомірними та такими, що не суперечать митному законодавству.

Неузгодженість норм Постанови із нормами Митного кодексу України проявляється також і у повноваженнях мобільних груп. За п. 17 Постанови мобільні групи мають право за погодженням з Центром приймати рішення про проведення огляду (переогляду), здійснювати огляд (переогляд) членами мобільної групи та/або із залученням посадових осіб органу доходів і зборів, в зоні діяльності якого проводяться заходи. Проте, за ст. 336 Митного кодексу України митний огляд відноситься до форми митного контролю, який здійснюється виключно органами доходів і зборів відповідно до цього Кодексу та інших законів України. Тобто, виникає ситуація, що проведення митного огляду під час виїзду мобільної групи можливе лише посадовими особами Державної фіскальної служби України. Аналізуючи інші права мобільних груп, можна прийти до висновку, що повноваження представників Державної прикордонної служби та Національної поліції обмежуються використанням засобів зв'язку, технічних засобів митного контролю та здійснення фото- та відео фіксації процедури.

Другим проблемним питанням є критерії правомірності виїзду даних мобільних груп. Тому виникає питання, чи вважається правомірним виїзд мобільної групи не у повному складі. Постановою не визначається підстав для оскарження результатів виїзду мобільної групи у формі звіту про результати виконання доручення, саме тому дане питання потребує конкретизації та уточнення.

Третім проблемним питанням є можливість залучення інших осіб до мобільної групи. Так, на практиці до складу мобільних груп на території проведення антитерористичної операції можуть залучатися також волонтери. Часто волонтери звітують про діяльність мобільних груп через соцмережі, повідомляють про випадки контрабанди, привертаючи до цього увагу, як громадськості, так і влади. Проте, виникає питання, чи узгоджуються дані дії з нормами Митного кодексу України та Постанови, зокрема у частині права безперешкодного доступу до всіх зон митного контролю та пунктів пропуску та права проведення митного огляду, у тому числі і особистого огляду громадян. У відповідності до ч. 5 ст. 340 Митного кодексу України залучення волонтерів у такому випадку є недопустимим.

Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що створення Міжвідомчого цільового центру та мобільних груп для попередження та виявлення фактів порушень законодавства з питань державної митної справи містить ряд проблем та передбачає внесення низки змін до митного законодавства. Саме тому дане питання потребує подальшого дослідження та конкретизації.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 44–45, № 46–47, № 48. – Ст. 552.

2. Питання протидії незаконному переміщенню товарів через державний кордон України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України № 371 від 08.06.2016. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249111316>

3. Куришко Д. Як мобільні групи борються з контрабандою в АТО [Електронний ресурс] / Д. Куришко // ВВС. Україна. – Режим доступу : http://www.bbc.com/ukrainian/society/2015/09/150921_ato_smuggling_dk

4. Створення мобільних груп не вирішить проблеми незаконного розмитнення товарів [Електронний ресурс] // 112.ua. – Режим доступу : <https://ua.112.ua/suspilstvo/stvorennia-mobilnykh-hrup-ne-vyrishyt-problemy-nezakonnoho-rozmytnennia-tovariv-tuka-310077.html>

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ТОРГІВЛЮ ЛЮДЬМИ

Батраченко Т. С., Кравчук М. О.

Торгівля людьми визнається одним із найпоширеніших кримінальних правопорушень, яке визнається злочином у переважній більшості країн світу. Однією з причин поширеності даного складу злочину є недосконалість його кримінально-правового регулювання. Зокрема, можна виділити наступні проблемні аспекти.

По-перше, було виявлено проблему щодо визначення людини як об'єкта незаконної угоди. Так, з погляду теорії цивільного права об'єктами угод є суспільні відносини щодо створюють, змінюють чи припиняють певні правові наслідки. Зокрема, предметом є те, з приводу чого здійснюється угода. Тобто, доцільніше буде назвати людину предметом, а не об'єктом угоди. Проте, здійснюючи таке визначення, виникає інша проблема, чи є людина у цілому як сукупність фізичних та психічних властивостей предметом злочину, так як можуть виникнути ситуації, коли безпосереднім предметом посягання може бути лише психіка людини або фізичне тіло. Саме ці міркування зумовлюють пошук нових формулювань торгівлі людьми як складу злочину та визначення місця у ньому людини як потерploї особи.

Вважаємо, що обидва визначення є неправильними як з точки зору теорії цивільного, так і кримінального права. З огляду на це, пропонуємо змінити конструкцію “торгівля людьми або здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина” на “торгівля людьми або здійснення іншої незаконної угоди щодо людини”.

По-друге, було виявлено, що у законодавстві відсутнє законодавче визначення поняття торгівля, а отже, виникає проблема щодо віднесення тієї чи іншої операції до даного поняття. Вважаємо за доцільне заміна поняття “торгівля” на конструкцію “купівля-продаж”, яке є загальновизнаним у теорії цивільного права та має власне законодавче визначення у Цивільному кодексі України. В такий підхід є втіленим у Кримінальному кодексі Російської Федерації, за ст. 127.1 якого кримінально караними є купівля-продаж людини, інші угоди щодо людини, а так само вчинені з метою його експлуатації, вербування, перевезення, передачі, приховування або одержання.

По-третє, особливою ознакою цього складу злочину було виявлено мету, перелік якої визначений у примітці 1 до ст. 149 КК України. Вважаємо мету вчинення злочину не обов'язковою ознакою, акцентуючи увагу на способі вчинення злочину, а саме шляхом обману, шантажу, чи уразливого стану особи. Для яких цілей особа буде здійснювати вищезазначені дії, значення не має.

Таким чином, пропонуємо визначити ч. 1 ст. 149 КК України у такій редакції: “Дії, спрямовані на обмеження свободи людини шляхом її купівлі-продажу, укладання інших угод щодо неї, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану особи, – караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років”.

Аналізуючи зарубіжну практику, було виявлено, що у більшості країн передбачені умови, за яких пом'якшується відповідальність для злочинця. Зокрема, це добровільне звільнення потерploго і надання йому засобів для повернення додому або сприяння розкриттю злочину. Вважаємо такі положення стимулом для осіб для добровільної відмови від злочину та можливості для потерploї особи уникнути негативних наслідків.

Тож пропонуємо доповнити ст. 149 КК України приміткою 4 та викласти її у такій редакції: “Особа, яка вперше вчинила діяння, передбачене частиною

першою цієї статті, та яка добровільно звільнила потерпілого і сприяла розкриттю злочину, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо в його діях не має іншого складу злочину”.

Отже, теоретичними проблемами кримінальної відповідальності за торгівлю людьми є проблеми нормативного закріплення цього складу злочину у кримінальному законі України. Подані пропозиції сприятимуть удосконаленню законодавства України з питань кримінальної відповідальності за торгівлю людьми.

ЗАПОБІГАННЯ РОЗГОЛОШЕННЮ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ ТРУДО-ПРАВОВИМИ ЗАСОБАМИ (ЗА ПРОЕКТОМ ТК УКРАЇНИ)

Лежнєва Т. М.

Однією з новел проекту Трудового кодексу України (далі – проект ТК України) є поява централізованого позитивного правового регулювання трудових відносин щодо комерційної таємниці.

Норми проекту ТК України щодо комерційної таємниці можна умовно розділити на дві групи:

1) норми, які визначають формалізацію обов’язків працівника щодо нерозголошення комерційної таємниці;

2) норми, які визначають трудо-правову відповідальність працівника за розголошення комерційної таємниці.

Пункт 10 ст. 22 проекту ТК України до “основних обов’язків працівника” відносить “нерозголошення державної чи комерційної таємниці та іншої захищеної законом інформації”.

Ст. 33 та 43 проекту ТК України містять приписи щодо формалізації такого обов’язку в трудовому договорі. В п. 2 ч. 2 ст. 92 проекту ТК України згадується також про “зобов’язання про її нерозголошення”. Таке зобов’язання більше ніде в проекті ТК України не згадується, і єдине, що напевно можна встановити, – це те, що воно є відокремленим від трудового договору письмовим актом.

Таким чином, проект ТК України передбачає два рівні формалізації обов’язку працівника не розголошувати комерційну таємницю – законодавчий і договірний, – та дві форми останнього: трудовий договір і зобов’язання про нерозголошення комерційної таємниці.

При цьому не до кінця вирішеним залишається питання про відмінність у правових наслідках різних рівнів формалізації обов’язку працівника не розголошувати комерційну таємницю. Деякі відповіді знаходимо у нормах проекту ТК України, які визначають трудо-правову відповідальність працівника за розголошення комерційної таємниці.

Так, п. 2 ч. 2 ст. 92 проекту ТК України передбачає таку додаткову підставу розірвання трудового договору за ініціативою роботодавця як розголошення комерційної таємниці, *що стала відома працівникові, який підписав зобов’язання про її нерозголошення або трудовий договір укладено з умовою про нерозголошення цієї інформації, у зв’язку з виконанням трудових обов’язків.* З цього можна зробити висновок, що у випадку, коли відсутня договірна формалізація

обов'язку не розголошувати комерційну таємницю, одиначне порушення цього обов'язку, хоча і є порушенням трудової дисципліни, не може бути самостійною підставою застосування дисциплінарного стягнення у вигляді звільнення.

А от вже обов'язок працівника нести матеріальну відповідальність у повному розмірі заподіяної ним прямої дійсної майнової шкоди, заподіяної внаслідок розголошення комерційної таємниці (п. 8 ч. 1 ст. 367 проекту ТК України) не пов'язується із обов'язковим договірним встановленням обов'язку працівника не розголошувати комерційну таємницю.

Таким чином, на нашу думку, в проекті ТК України слід більш однозначно визначити різницю у правових наслідках різних рівнів та форм формалізації обов'язку працівника не розголошувати комерційну таємницю.

Повертаючись до форм закріплення обов'язку працівника не розголошувати комерційну таємницю, слід відзначити вкрай несприятливий порядок включення умов про комерційну таємницю до трудового договору.

Ч. 3 ст. 33 проекту ТК України відносить застереження щодо нерозголошення комерційної таємниці до додаткових умов трудового договору, передбачаючи при цьому, що додаткові умови трудового договору можуть бути включені до нього після укладення.

Ч. 3 ст. 43 проекту ТК України передбачає, що “відмова працівника включити відповідні умови до трудового договору за наявності в роботодавця права вимагати їх включення є підставою для відмови у прийнятті на роботу, а якщо трудові відносини вже виникли – для їх припинення на підставі ст. 86 цього Кодексу [розірвання трудового договору у зв'язку із скороченням] без додержання вимог ст. 88 цього Кодексу [стосуються строку попередження про звільнення та допустимість звільнення лише за умови відсутності можливості переведення працівника за згодою на іншу роботу, що відповідає спеціальності та кваліфікації працівника, а за відсутності такої роботи – на іншу роботу, на яку він згоден та яку може виконувати за станом здоров'я і кваліфікацією]”.

Вважаємо, що такі наслідки є вкрай обтяжливими для працівника (особливо щодо позбавлення гарантій при скороченні), а головне – вони не є розумно обґрунтованими самою підставою такого звільнення. Можна передбачати зловживання роботодавцями правом на звільнення працівника у зв'язку із відмовою останнього включити до трудового договору умови про комерційну таємницю. На нашу думку, на працівників при такому звільненні в будь-якому разі мають поширюватися гарантії щодо надання іншої роботи, передбачені ст. 88 проекту ТК України.

Таким чином, норми проекту ТК України щодо комерційної таємниці – і особливо ті, що стосуються формалізації обов'язків працівника щодо нерозголошення комерційної таємниці – є недосконалыми та потребують удосконалення із урахуванням викладеного вище.

Список використаних джерел:

1. Проект Трудового кодексу України № 1658 від 27.12.2014 р. (текст законопроекту до другого читання 24.07.2017 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=53221&pf35401=431270>

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ ДІЙ, СПРЯМОВАНИХ НА НЕДЕКЛАРУВАННЯ ТОВАРІВ, ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Літинський В. В.

У I півріччі 2017 р. митницями Державної фіскальної служби України (далі – ДФС) складено понад 14,2 тис. протоколів про порушення митних правил на суму понад 1,03 млрд грн. Кількість складених протоколів порівняно з аналогічним періодом минулого року збільшилась на 31 %. Із загальної кількості зафіксованих правопорушень понад 13 тис., або 91 %, вчинені фізичними особами. При цьому вартість предметів правопорушень у цих справах становить понад 228 млн грн. За аналогічний період минулого року митницями виявлено 9,2 тис. таких правопорушень на суму 245 млн грн [1].

Недекларування товарів, транспортних засобів, переміщуваних через митний кордон України – це незаява за встановленою формою точних відомостей про товари і транспортні засоби, а також відомостей, необхідних для здійснення їх митного контролю і митного оформлення.

Слід зазначити, що надання органу доходів і зборів як підстави для переміщення товарів документів, що містять неправдиві відомості щодо найменування товарів, їх ваги (з урахуванням допустимих втрат за належних умов зберігання і транспортування) або кількості, країни походження, відправника та/або одержувача, кількості вантажних місць, їх маркування та номерів, неправдиві відомості, необхідні для визначення коду товару згідно з УКТ ЗЕД та його митної вартості, є підставою для розгляду питання щодо наявності ознак порушення митних правил, передбаченого ст. 483 МК України.

Відповідно до ст. 257 МК України декларування здійснюється шляхом заявлення за встановленою формою (письмовою, усною, шляхом вчинення дій) точних відомостей про товари, мету їх переміщення через митний кордон України, а також відомостей, необхідних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення. При застосуванні письмової форми декларування можуть використовуватися як електронні документи, так і документи на паперовому носії.

Товари декларуються шляхом подання митному органу:

- митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа;
- або митної декларації М-16;
- або письмової заяви за формою згідно з додатком 1 до Положення;
- або митної декларації для письмового декларування товарів, що переміщуються через митний кордон України громадянами для особистих, сімейних та інших потреб, не пов'язаних з провадженням підприємницької діяльності;
- або іншого документа, що відповідно до законодавства може використовуватись замість митної декларації [2].

Під час переміщення (пересилання) товарів через митний кордон України громадянами митна декларація на бланку єдиного адміністративного документа заповнюється у разі, коли такі товари відповідно до МК України декларуються з поданням митної декларації, передбаченої законодавством України для підприємств, а також для декларування товарів (у тому числі транспортних за-

собів особистого користування), що ввозяться на митну територію України і підлягають державній реєстрації відповідно до законодавства.

Громадянам дозволяється ввозити транспортні засоби особистого користування з метою транзиту через митну територію України за умови їх письмового декларування в порядку, передбаченому для громадян, та внесення на рахунок органу доходів і зборів, що здійснив пропуск таких транспортних засобів на митну територію України, грошової застави в розмірі митних платежів, що підлягають сплаті під час увезення таких транспортних засобів на митну територію України з метою вільного обігу. Зазначені вимоги не поширюються на транспортні засоби, постійно зареєстровані у відповідних реєстраційних органах іноземної держави, що підтверджується відповідним документом [3, 70].

Підсумовуючи вищевикладене, можна констатувати, що при виявленні факту незаявлення за встановленою формою точних та достовірних відомостей (наявність, найменування або назва, кількість тощо) про товари, транспортні засоби комерційного призначення, які підлягають обов'язковому декларуванню у разі переміщення через митний кордон України, має місце правопорушення, передбачене ст. 472 МК України.

Як ми наголошували у попередніх публікаціях: “Із метою додержання вимог чинного законодавства ДФС необхідно узагальнити практику застосування нормативно-правових актів на зазначеному напрямі роботи митниць і надати відповідні роз'яснення для використання у практичній діяльності” [3, 72].

Також одним з дієвих шляхів вирішення проблеми недекларування товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, ДФС доцільно організувати оперативний обмін інформацією з Державною прикордонною службою України та митними адміністраціями іноземних країн.

Список використаних джерел:

1. Довідка щодо стану боротьби з митними правопорушеннями у I півріччі 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua>
2. Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 № 450. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>
3. Ліпінський В.В. Правові аспекти кваліфікації дій, пов'язаних із користуванням чи розпорядженням транспортними засобами особистого користування, ввезеними на митну територію України в митному режимі “транзит” / В. В. Ліпінський // Правова позиція. – 2016. – № 1 (16). – С. 68 – 73.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ МИТНОГО ПОСТАУДИТУ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Менліосманов З. Т.

Розвиток міжнародної торгівлі невід'ємно пов'язаний із глобалізацією ринків та світовими інтеграційними процесами. У той же час, активізація міжнародних торговельних відносин неможлива без удосконалення способів та методів здійснення митного контролю на момент фізичного перетину товаром мит-

ного кордону держави та прискорення їх реалізації. Зазначена світова тенденція призвела до розробки системи контролю, заснованою на управлінні ризиками й аудиті. Зокрема, митний **пост аудит** (далі – МПА) вважається одним з найбільш ефективних заходів перевірки відповідності заявлених відомостей і виявлення шахрайства в міжнародній торгівлі, особливо шахрайства під час визначення таких характеристик товару як країна походження, контрактна вартість, код УКТЗЕД, які мають безпосередній вплив на формування його митної вартості й розмір оподаткування.

МПА є систематичним засобом здійснення контролю щодо забезпечення правильності й достовірності декларування товарів шляхом проведення перевірки бухгалтерської та фінансової звітності, системи реєстрації документів, в тому числі пов'язаних з комерційними підприємствами та компаніями, безпосередньо або опосередковано залученими до міжнародної торгівлі. Впровадження МПА має на меті одночасно зі спрощенням процедури митного контролю забезпечити ефективний захист фінансових інтересів держави. МПА дозволяє митниці пропонувати торговцям процедури полегшеного пропуску товарів шляхом використання спрощених процедур, застосування яких передбачає заміну ретельного дослідження кожної декларації та догляду товарів більш сучасними технологіями аналізу ризиків та аудиту. Однак в Україні в процесі розвитку та запровадження митного пост аудиту під час здійснення митного контролю за товарами, що перетинають митний кордон України, виникає ціла низка проблемних питань. Ці питання можна розділити на декілька груп.

1. Проблеми організаційно-правового забезпечення МПА.

Процес впровадження МПА має починатися з прийняття пакету законодавчих актів, що надає посадовим особам митного органу юридичні повноваження, необхідні для здійснення перевірки комерційних облікових документів усіх контрагентів, які безпосередньо або опосередковано залучені до міжнародної торгівлі. Формально можливість таких перевірок визначена ст. 336 МКУ, проте ні самому Кодексі, ні в якому іншому законодавчому документі не визначено МПА як вид контрольно-перевірочної діяльності, який мають здійснювати посадові особи митних органів. Вважаємо, що ототожнення МПА з формою контролю – “документальні перевірки...” є недопустимим, а передача повноважень з його здійснення посадовим особам податкових органів – помилка, що призвела практично до знищення цього виду митного контролю.

Іншою складовою цієї проблеми є наявність подвійного тлумачення законодавства, що призводить до неефективності процедур проведення МПА, які дають можливість платнику податків уникнути відповідальності.

2. Проблеми практичної реалізації МПА.

Ефективне впровадження інституту МПА як виду митного контролю можливо лише за умови функціонування незалежного підрозділу МПА в системі державного фінансового контролю, який буде укомплектований висококваліфікованим персоналом, та забезпечений певним технічним ресурсом (програмне забезпечення, техніка, зручні бази даних, оперативні джерела інформації тощо). Ефективність функціонування таких підрозділів залежить від наявності

необхідної кількості підготовлених спеціалістів (аудиторів), фінансового і матеріального забезпечення цих підрозділів інших факторів.

3. Проблеми інформаційного забезпечення та обміну інформацією між контролюючими органами на національному та міжнародному рівні.

Інформація є базою для проведення перевірок митними аудиторами платників податків. Для ефективного проведення МПА інформаційне забезпечення має бути налагодженим за двома основними аспектами:

1) за місцем знаходження джерела:

– інформування на національному рівні;

– інформування на міжнародному рівні;

2) за оперативністю надходження інформації:

– усталена оперативна інформація (створення стабільних електронних баз даних, поєднання окремих баз даних різних контролюючих органів);

– запитувана оперативна інформація (формується у відповідь на окремий запит контролюючих органів).

4. Технічна оснащеність, можливість реалізації потужного точкового контролю у випадку виявлення ризикової ситуації.

В умовах стрімкого інтелектуального розвитку форм і методів реалізації правопорушень у податковій та митній сфері виникає гостра необхідність підвищення та оптимізації технічної та технологічної оснащеності особового складу підрозділів, що задіяні у профілактиці та припинення митних правопорушень, виявленні недоборів митних платежів. Ця проблема стосується не лише питання оснащення співробітників митних органів технічним забезпеченням, доступом до баз даних інформаційних джерел (у тому числі всесвітніх мереж), але й налагодження ефективної роботи системи аналізу ризиків на всіх етапах існування товарів, що переміщуються через митний кордон держави (від виробництва до кінцевого споживання).

Розв'язання означених проблем дозволить значно посилити роль інституту МПА в забезпеченні ефективного митного контролю щодо адміністрування податків і платежів у сфері ЗЕД, що в цілому позитивно відобразиться на забезпеченні фінансової безпеки держави.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИН, ПЕРЕДБАЧЕНИЙ СТ. 361-1 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Мих А. О.

При розслідуванні злочинів у сфері комп'ютерної інформації суб'єкти розслідування часто стикаються з труднощами щодо юридичної кваліфікації суспільно небезпечних діянь даного виду. Питанню кримінально-правової характеристики злочинів з використанням комп'ютерних систем та інформаційно-телекомунікаційних мереж присвячено наукові праці таких фахівців, зокрема: В. Альбрехта, П. Д. Біленчука, Г. М. Борзенкова, В. М. Кудрявцева, А. В. Савченка, І. Я. Фойницького та інших.

Найбільше проблем виникає при кримінально-правовій кваліфікації злочину, передбаченого ст. 361-1 “Створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут”.

По-перше, у слідчого або судді виникають проблеми при з'ясуванні деяких понять, що містяться в диспозиції ст. 361-1 Кримінального кодексу України, а саме: “електронно-обчислювальна машина (комп'ютер)”, “автоматизована система”, “комп'ютерна мережа”, “мережа електрозв'язку”, “програмні чи технічні засоби, призначені для несанкціонованого втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку”. Це пов'язано з відсутністю єдиного законодавчого акту, який визначав би єдиний категоріальний апарат правового регулювання суспільних відносин у сфері комп'ютерної інформації.

Електронно-обчислювальна машина – це комплекс технічних засобів, призначених для автоматичної обробки інформації в процесі вирішення обчислювальних та інформаційних задач. Однак електронна обчислювальна машина передбачає використання електронних мікросхем, плат, чіпів як її структурні елементи. Своєю чергою, комп'ютер може бути влаштований і на інших принципах – він може бути електронним, механічним, біологічним, оптичним, квантовим і т. д. Таким чином, ЕОМ і комп'ютер з точки зору технічної частини не є тотожними поняттями, а отже, застосована законодавцем у КК України конструкція “електронно-обчислювальна машина (комп'ютер)” потребує уточнення.

По-друге, у диспозиції ст. 361-1 КК України законодавець передбачає відповідальність за “створення з метою використання, розповсюдження або збуту, а також розповсюдження або збут шкідливих програмних чи технічних засобів”, тобто вказує на обов'язковість наявності предметів у множині. Зокрема, ст. 361-1 КК України передбачає відповідальність за “створення, розповсюдження або збут шкідливих програмних чи технічних засобів”. Тобто, можна трактувати дане визначення таким чином, що особа не буде підлягати кримінальній відповідальності за створення з метою використання, розповсюдження або збуту, а також розповсюдження або збут одного шкідливого програмного чи технічного засобу. Вважаємо, що зміст кримінальної відповідальності за даний злочин має визначатися не стільки кількісними факторами, скільки здатністю заподіяти реальну суспільно небезпечну шкоду інформації і діяльності ЕОМ. Тому формулювання диспозиції даної статті потребує уточнення.

По-третє, має місце неповне визначення об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 361-1 КК України. Так, кримінальна відповідальність передбачається тільки за “створення”, “розповсюдження” та “збут” шкідливих програмних чи технічних засобів. Вважаємо недоцільним відсутність у диспозиції такого злочинного діяння, як “внесення змін до існуючих програм”. Дане питання набуває актуальності у зв'язку з тим, що в останні роки створюються, використовуються і поширюються вже не окремі шкідливі програми, а цілі сімейства комп'ютерних вірусів, що мають однотипний комп'ютерний код. Тому,

вважаємо, що необхідно криміналізувати не тільки створення, але й внесення змін до шкідливих програм.

Таким чином, виявлені проблеми правового регулювання злочину, передбаченого ст. 361-1 КК України, дадуть змогу удосконалити процедуру притягнення до кримінальної відповідальності за злочини у сфері електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку.

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Ілляшенко О. В., Овдієнко О. В.

Боротьба з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, набула нині особливої актуальності як в Україні, так і на міжнародному просторі. Був створений організаційно-правовий механізм протидії легалізації доходів, здобутих злочинним шляхом, складовою якого є система суб'єктів, уповноважених виявляти фінансові операції.

До цієї системи входять органи державної виконавчої влади та суб'єкти господарювання різних форм власності, які здійснюють діяльність, пов'язану із наданням фінансових послуг та аналізом фінансових операцій.

Саме під час аналітики фінансових операцій, здійснюється фінансовий моніторинг та контроль. Ключовим елементом моніторингу національної системи економічної безпеки є центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму [1; 2].

Перед правоохоронними органами та фінансовими установами постає проблема, щодо ефективного запобігання та протидії відмиванню коштів.

У багатьох країнах світу, в тому числі і в Україні, прийнята низка законів з питань протидії легалізації доходів, створені органи контролю за такими операціями.

На міжнародному рівні діють спеціально створені організації, такі як: Група з розробки фінансових заходів протидії відмиванню коштів (FATF), регіональні організації за типом FATF – Спеціальний комітет Ради Європи з питань взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів (MONEYVAL) та Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму (ЄАГ), Рада Європи та Європейська Комісія, Світовий банк, Міжнародний Валютний Фонд.

14 жовтня 2014 р. було прийнято Закон “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення”. Цим законом була змінена редакція ст. 209 КК України.

Правозастосовники по-різному тлумачать об'єктивні та суб'єктивні ознаки відмивання злочинних доходів. Не вироблено єдиних критеріїв відмежування злочинів, які мають ознаки відмивання злочинних доходів, від суміжних складів. Частото це призводить до помилок у правовій оцінці діянь. Треба сказати, що в процесі

застосування антилегалізаційного законодавства українські правозастосовники стикаються з великою кількістю проблем відмежування відмивання злочинних доходів від злочинів, передбачених ст. 198, 256 і 396 КК України та іншими правовими нормами [1–3].

Прийняття Пленумом Верховного Суду України Постанови від 15 квітня 2005 р. № 5 “Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом” стало дуже своєчасним. Воно має величезне значення для розвитку судової практики у сфері протидії відмиванню злочинних доходів. Незважаючи на те, що роз’яснення пленумів Верховних Судів України не має статусу загальнообов’язкових, вони й сьогодні продовжують виконувати свою функцію щодо забезпечення однакового застосування законодавства та фактично враховуються всіма судами України [4].

Як справедливо підкреслює Р. З. Лівшиць, авторитет таких роз’яснень дуже великий, вони беззастережно приймаються судами, та й не тільки судами, що загалом сприяє правильному й однаково вирішенню спорів і правових конфліктів у суворій відповідності до принципів законності, справедливості та рівності громадян перед законом і судом. На основі узагальнення судової практики застосування антилегалізаційного законодавства Верховний Суд України дає деякі роз’яснення об’єктивних і суб’єктивних ознак відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, розкриває зміст кваліфікуючих ознак відмивання, пропонує критерії відмежування відмивання злочинних доходів від суміжних складів [5].

Негативні наслідки відмивання нелегального капіталу полягають у тому, що неконтрольований обіг майна, здобутого злочинним шляхом, у легальній економіці вносить диспропорції у використання законних механізмів здійснення господарської діяльності, посягаючи на нормальне функціонування економіки. У результаті переходу злочинних доходів із тіньового до легального сектора економіки порушується легальний порядок господарської діяльності. Тому навряд чи можна погодитися з думкою тих дослідників, які вважають, що підтримання господарських суб’єктів за рахунок “брудних” грошей є благом для розвитку та підтримки економіки держави [6–8].

Слід зазначити, що при вчиненні будь-якого з діянь, що утворюють склад легалізації (відмивання) грошових коштів або іншого майна, такому майну надається видимість легально придбаного незалежно від того, хотів цього винний чи ні. Надання правомірного вигляду володінню, використанню або розпоряджанню коштами або іншим майном, одержаними внаслідок учинення предикатного діяння, – це фактична сторона цивільно-правової угоди або інших дій, спрямованих на використання таких коштів або іншого майна в легальній господарській діяльності. Приховання джерела походження коштів або іншого майна, одержаних злочинним шляхом, – це результат учинення дій, спрямованих на приховання чи маскуванню незаконного походження таких коштів або іншого майна чи володіння ними, прав на такі кошти або майно, джерела їх походження, місцезнаходження, переміщення.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму [Електронний ресурс] : Закон України від 28 листопада 2002 р. № 249-IV. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/print1329863386597189>
2. Касьяненко Л. М. Проблеми фінансового моніторингу у протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом / Л. М. Касьяненко, І. Г. Бірюкова // Фінансове право. – 2010. – № 2 (12). – С. 10–12.
3. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print1329863386597189>
4. Колодій А. М. Принципи права України / Колодій А. М. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 208 с.
5. Лившиц Р. З. Судебная практика как источник права / Р. З. Лившиц [отв. ред. серии акад. Б. Н. Топорин]. – М. : Институт государства и права РАН, 1997. – С. 9.
6. Васильев А. А. Уголовно-правовая характеристика прикосновенности к преступлению : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. юрид. наук : 12.00.08 / Андрей Александрович Васильев. – Екатеринбург, 2009. – С. 9, 22.
7. Глухова О. В. Уголовная ответственность за недоносительство и укрывательство преступлений : [монография] / О. В. Глухова ; Брест. гос. ун-т имени А. С. Пушкина. – Брест : БрГУ, 2010. – С. 60, 212–213.
8. Илько Ю. Д. Противодействие легализации доходов, полученных преступным путем: криминологический и уголовно-правовой аспекты : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. юрид. наук : 12.00.08 / Ю. Д. Илько. – Омск, 2003. – С. 18.
9. Алешин К. Н. Легализация (отмывание) доходов, полученных преступным путем, как преступление международного характера : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. юрид. наук : 12.00.08 / К. Н. Алешин. – СПб., 2004. – С. 16.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ ПРО КОНТРАБАНДУ

Овчаренко А. М.

Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України), докорінно змінивши принципи функціонування органів кримінальної юстиції, закріпив чимало нових процесуальних інститутів, серед яких інститут негласних слідчих (розшукових) дій. Відповідний процесуальний інститут значно розширив коло можливостей органів досудового розслідування для збирання, перевірки і оцінки доказів під час досудового слідства шляхом застосування негласних методів розслідування в межах процесуальної форми, що отримало неоднозначну оцінку багатьох вчених процесуалістів.

У цьому контексті постало питання, яким чином негласні слідчі (розшукові) дії співвідносяться із оперативно-розшуковими заходами, та чи є необхід-

ність та можливість проведення оперативно-розшукової діяльності під час досудового розслідування кримінальної справи.

Різноманітні теоретичні і практичні проблеми негласного отримання інформації у кримінальному процесі відображені в наукових працях таких відомих вітчизняних вчених, як О. М. Бандурка, Б. І. Бараненко, Е. О. Дідоренко, О. М. Дроздов, В. А. Колесник, С. С. Кудінов, Л. М. Лобойко, В. Т. Нор, М. А. Погорецький, В. М. Тертишник, Р. М. Шехавцов, І. Р. Шинкаренко, М. Є. Шумило.

Слід зауважити, що використання негласних методів розслідування досить широко використовується для виявлення, документування та доказування злочинів у сфері господарської та службової діяльності, які характеризуються високим рівнем латентності, зокрема, за рахунок того, що можуть вчинятися під виглядом, на перший погляд, законної фінансово-господарської діяльності підприємств та відсутністю потерпілої сторони, тобто заявника. У зв'язку із чим, процесуальному доказуванню таких злочинів передують оперативна розробка та дослідча перевірка, на етапі, яких збирається інформація про спосіб вчинення злочину, причетних до нього осіб, процесуальні джерела доказів та майно, на яке може бути накладено арешт з метою у подальшому забезпечення відшкодування заподіяних злочином збитків та цивільного позову у кримінальному провадженні.

Контрабанда, як один із злочинів у сфері господарської діяльності є тяжким (ч. 1 ст. 201 КК України) та особливо тяжким злочином (ч. 2 ст. 201 КК України) підслідний слідчим підрозділам Служби безпеки України (ч. 2 ст. 216 КПК України), так само характеризується високим рівнем латентності, що обумовлений визначеними у диспозиції відповідної кримінально-правової норми способами вчинення злочину: з приховуванням від митного контролю та поза митним контролем. Вказані способи вчинення злочину в криміналістичному сенсі є надзвичайно різноманітними та, як правило, характеризуються високим рівнем конспірації, що унеможлиблює їх виявлення виключно за допомогою гласних методів досудового розслідування.

На сьогоднішній день серед окремих науковців існує хибна думка, про те, що у зв'язку із скасування такої стадії кримінального процесу як порушення кримінальної справи та дослідчої перевірки як складової частини відповідної стадії і вимог ст. 214 КПК України стосовно початку досудового розслідування, унеможливлено дослідче залегендоване документування злочинів у сфері господарської діяльності до початку досудового розслідування за допомогою оперативно-розшукових заходів. Більше того, на їх думку, у такий спосіб негласні слідчі (розшукові) дії витіснили із кримінального процесу оперативно-розшукову діяльність.

Системний аналіз ст. 6, п. 7 ст. 7, ст. ст. 8, 10 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність” від 18.02.1992 № 2135-ХІІ, ч. 1 ст. 99, ст. 214, 246, 256 КПК України та практична діяльність органів досудового розслідування свідчить про, те що на сьогоднішній день оперативно-розшукова діяльність не втратила свого значення при розслідуванні кримінальних справ. Можливість використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності до початку та під час досудового слідства, у тому числі і у справах про контрабанду, так само пе-

редбачена нормами КПК України на ряду із використанням результатів негласних слідчих (розшукових) дій. При цьому останні жодним чином не витісняють та не підмінюють оперативно-розшукову діяльність, виступаючи лише її процесуальним віддзеркаленням в межах кримінального процесу, і тим самим залишаючи за правоохоронними органами право вибору у використанні тих, чи інших методів негласного документування тяжких та особливо тяжких злочинів, залежно від конкретних обставин справи.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

2. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

3. Про оперативно-розшукову діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2135-12/page>

4. Багрій М. В. Процесуальні аспекти негласного отримання інформації: вітчизняний та зарубіжний досвід : монографія / М. В. Багрій, В. В. Луцик. – Харків : Право, 2017. – 376 с.

5. Попович В. М. Проблеми розслідування економічних злочинів : навч. посіб. / В. М. Попович, М. В. Попович. – К. : Юрінком Інтер, 2016. – 352 с.

PREVENTION AND DETECTION OF THE CORRUPTION SCHEMES WITH USING INFORMATION CUSTOMS CONTROL BASED ON CURRENT INFORMATION TECHNOLOGIES

Tkachova O. K., Pupova V. V.

Corruption in customs undermines the economic security of the country and its prestige, foreign trade potential.

The statutory noncompliance, the breach of performance of legal provisions by customs officials, while performing their duties, leads to corruption, bribery, abuse of power, giving rise to this corrupt scheme.

One of the most effective mechanisms to overcome the corruption schemes in customs of Ukraine is the modernization of Informational Customs Control (IMC) based on the analysis of risk situations with the use of electronic communications, the centralized customs clearance and the wide implementation of the post-audit control.

According to the requirements of the Kyoto Convention, the concept of risk management is a basic principle of modern methods of customs control that enables the optimal use of the resources of customs authorities, without reducing the effectiveness of customs control, releasing most foreign operators from the excessive bureaucratic control. And the concept of risk analysis is the systematic use of available information to determine how frequently identified risks might occur and what the extent of their possible consequences is.

The modernization of the IMC is based on the introduction of new and revised existing types of controls. First of all, it is necessary to implement the process of receiving cargo customs declarations directly to the central database, without the use of transit servers with local databases at the border entry points.

The verification of documents and information submitted to the customs authorities during the movement of goods, vehicles with commercial purpose through the customs border of Ukraine, is carried out visually, with the use of information technologies (through the format-logical control, the control of comparison, the control with the use of the system of a risk management) and in other ways provided for by the Customs Code of Ukraine.

The implementation of the format-logical control, as to the correctness of filling in the data of customs declarations, and other documents on authenticity and legality, the implementation of statistical, currency control, control of the correct application of measures of non-tariff regulation of foreign trade activities must be implemented through the use in the automated mode of the normative reference database of non-tariff regulation, forms, templates.

During the control of comparison, a comparison is made between data that is contained in the customs declarations or other documents submitted for customs control or customs clearance with the data that is contained in electronic copies of customs declarations and other documents coming from the customs and law enforcement agencies of the adjoining countries; in unified electronic permit documents coming from other government bodies and other electronic documents related to verifying the veracity of the data to be checked should be carried out exclusively in an automated mode.

The implementation of control that uses the risk management system must be implemented using risk profiles and database guidance, which must contain information such as the duration of orientation, the territorial scope of orientation, a description of the risk area, and indicators of risk.

The controlling and verification tasks of the IMC are formed on the basis of:

- a customs examination to assess the conformity of the declared product, which should be carried out in an automated mode using the database of decisions of the Ukrainian classification of goods of foreign economic activity, the conformity of which is confirmed by means of electronic digital signature of the subject responsible for its filling;

- the detection of intellectual property should be carried out in an automated mode using the database of objects of intellectual property rights, the conformity of which is confirmed by means of EDS of the State Service of Intellectual Property of Ukraine;

- the verification of the country of origin should be carried out in an automated mode using electronic copies (not scanned) of documents confirming the country of origin of the goods, namely: the certificate of origin of the goods, the certified declaration of origin of the goods, the declaration of origin of the goods, the certificate of the regional name of the goods, which is confirmed by means of EDS by a state organization or a competent authority entrusted with appropriate powers, by a competent person, by the competent authority according to the law of the export of goods;

– the verification of the customs value must be made using price information, the conformity of which is confirmed by means of EDS, which is formed on the basis of the classification of additional information, which is entered into the electronic invoice and is attached to the customs declaration, filled in on the form of a single administrative document.

The new proposal is a mechanism for monitoring the actions of officials on the risks of corruption. This control is carried out on the basis of the system of risk profiles until the imprint of the personal customs protection of the customs authorities. As an example, a risk profile can be multiple customs formalities by one of the customs authorities of the same entity of foreign trade in a certain period of time. Such action will result in stopping the customs clearance, or checking that person's actions on a higher level with subsequent blocking of customs clearance.

Consequently, the proposed changes to the modernization of information customs control on the basis of risk analysis with the use of modern informative technologies will enable:

– to reduce the administrative burden on entities persons, connected with the reduction of the time when they receive services in the field of customs;

– to ensure a guaranteed level of informational openness of customs bodies, increase the trust from the side of subjects of foreign trade and citizens, who will facilitate simplification of business;

– to reduce the influence of customs authorities on the process of customs control and customs clearance, namely, to make it impossible to take any decision except the legal one, which will lead to the destruction of corruption schemes in the customs authorities of Ukraine.

List of sources used:

1. Процевят О. С. Корупція в митних органах та шляхи її подолання / О. С. Процевят // 70-та студентська науково-технічна конференція : збірник тез доповідей / Національний університет “Львівська політехніка”. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – С. 638–640.

2. Сулік С. В. Боротьба з контрабандою в Україні / С. В. Сулік // 70-та студентська науково-технічна конференція : збірник тез доповідей / Національний університет “Львівська політехніка”. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – С. 200–201.

3. Про засади запобігання і протидії корупції : Закон України від 07 квітня 2011 № 3206 // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 40. – С. 1750. – Ст. 404.

4. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Київська конвенція) від 18.05.1973 р. № 995 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 18.

5. Про затвердження Класифікатора додаткової інформації, необхідної для ідентифікації товарів, що вноситься до електронного інвойсу, який додається до митної декларації, заповненої на бланку єдиного адміністративного документа : наказ Мінфін України від 17.09.2012 р. № 998 // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 79. – С. 68. – Ст. 3208.

6. Найдюк С. В. Щодо попередження та виявлення корупційних схем з використанням інформаційного митного контролю на основі сучасних інформаційних технологій / С. В. Найдюк // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. Серія: Державне управління. – 2014. – Т. 15, Вип. 291. – С. 193–201.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДИ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Мацелик М. О., Сластьоненко О. О.

Контрабанда завжди й у будь-якій країні сприймалась державою і суспільством як явище протиправне й суспільно небезпечне, що несе загрозу економічним інтересам держави, громадській безпеці, безпеці життя та здоров'ю громадян, основам національної безпеки. Питання щодо посилення протидії контрабанді, усунення причин та умов, що сприяють її розвитку, неодноразово розглядались Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, Радою Національної Безпеки України. Також було розроблено та прийнято ряд нормативних документів, що врегульовують вирішення даного питання.

Окремі питання щодо порушень митних правил відображено в дослідженнях Є. В. Додіна, О. П. Гребельника, В. П. Пашка, С. С. Терещенка та інших вчених.

За оцінками експертів, орієнтовні обсяги міжнародного товарообігу, пов'язаного з контрабандою, перевищують 20 % легального світового товарообігу.

Характерною особливістю контрабанди є те, що суб'єкти швидко реагують на зміни кон'юктури ринку, митного режиму та системи оподаткування, постійно вдосконалюють способи незаконного переміщення товарів та відповідних заборонених предметів. Контрабанда є одним з головних дестабілізуючих чинників внутрішнього ринку України, що негативно впливає на розвиток національної економіки, її стратегічних галузей.

Відповідно до частини 1 ст. 318 Митного кодексу України передбачено, що: "...з метою виявлення та притягнення до відповідальності осіб, причетних до контрабандних операцій, а також з метою вилучення товарів, що незаконно переміщуються через митний кордон України, таке переміщення може здійснюватися під контролем і оперативним наглядом правоохоронних органів...". В яких же випадках митні органи мають право запобігти незаконному попаданню товарів? Ст. 471 МКУ: в санкції даної статті зазначено "..., а у разі якщо безпосередніми предметами правопорушення є товари, переміщення яких через митний кордон України заборонено або обмежено законодавством України, також конфіскацію цих товарів". Ст. 473 МКУ містить санкцію "...тягне за собою конфіскацію цих товарів". У першому випадку справу про порушення митних правил, відповідно до ст. 526 МКУ повинна розглядатися у місцевому суді в присутності порушника, допускається без правопорушника, але лише у випадках передбачених Митним кодексом України. В іншому

випадку рішення приймає також суд, але виникає питання щодо суб'єкта який вчинив дане правопорушення. Обидві ці статі мають однакові санкції – “конфіскація товарів”, тобто протидія контрабанді.

Протиправні дії зазначенні статтями вище є адміністративно та кримінально карними, без вказівки законодавця на будь яку розмежувальну ознаку. Більше того, шляхом тлумачення неможливо віднайти такі ознаки. Цілком очевидно наслідки такої колізії в законодавстві щодо прийняття рішення місцевим судом.

Слід зазначити, що правоохоронний статус органів Державної фіскальної служби України законодавчо не закріплений ні в Митному кодексі України ні в інших законодавчих актах України. Здійснення негласного контролю за переміщенням товарів є однією з форм оперативно-розшукової діяльності. Згідно із чинним законодавством митні органи не є суб'єктами оперативно-розшукової діяльності.

На сучасному етапі комплексним завданням діяльності органів Державної фіскальної служби України повинно бути постійне удосконалення системи управління ризиками. Наступним, не менш важливим, є удосконалення митного контролю.

Для підвищення ефективності в напрямку протидії контрабанді та порушення митних правил вважаємо за доцільне інформування підрозділів митниць з боку правоохоронних органів в обсязі, що стосується їх повсякденної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Кравченко О. Окремі проблеми, що постали у судовій практиці при розгляді справ про контрабанду / О. Кравченко // Право України. – 2000. – № 1. – С.123–125.

2. Мельник Т. М. Протидія тінізації у зовнішньоекономічному секторі України / Т. М. Мельник, Т. Л. Вишинська // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 5. – С. 95–107.

3. Науково-практичний коментар Митного кодексу України. Станом на 11 липні 2014 р. / А. І. Суббот, Т. О. Мацелик та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 664 с.

МОНОПОЛІЗАЦІЯ АДВОКАТУРИ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Тимошин Є. В., Новіцька Ж. С.

Через зміну у 2016 р. конституційного законодавства правова спільнота зіткнулася з такою проблемою як реформування адвокатури шляхом запровадження так званої “адвокатської монополії” на представництво в суді, що викликає безліч дискусій серед дослідників та юристів.

На сьогоднішній день Верховна Рада має низку законопроектів щодо внесення змін до Закону України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність”. Об'єднує всі ці законопроекти одна ідея – “адвокатська монополія” на представництво в суді.

Дана реформа викликала бурхливі емоції серед адвокатів України та поділила їх на два табори: “за” і “проти”.

Наприклад, адвокат Олексій Шевчук, який входить до ради адвокатів Київської області каже: “Офіційна позиція Національної асоціації адвокатів України говорить про те, що адвокатська монополія необхідна, причому абсолютно у всіх спеціалізаціях! Я підтримую цю точку зору...” [4].

Адвокат Денис Кешкентій висловлює протилежну думку: “Вважаю, що реформування адвокатури шляхом введення її монополії – великим стрибком назад у розвитку інституту захисту прав. У громадян повинен бути вибір між представниками, і цей вибір не може бути обмежений...” [4].

“Адвокатське самоврядування за своє існування не змогло вибудувати таку діяльність, щоб ствердно стояти на позиції гарантування найякіснішої правової допомоги. Попит на якісну правову допомогу є, і цей попит не завжди на стороні адвокатури. З іншого боку, адвокатському середовищу вигідна така монополія для уникнення конкуренції. Але це зможе призвести до того, що частині громадян правова допомога буде недоступною через велику вартість. Також небезпечним є те, що при існуючому адвокатському самоврядуванні незалежність адвоката може бути під загрозою. Адже адвокат в Україні на сьогодні немає дієвої комунікації та захисту зі сторони колег, які мають право приймати рішення відносно їхньої діяльності”, пише Іванна Смачило, начальник Головного територіального управління юстиції Рівненської області [4].

Отже підсумовуючи все вище викладене, можна зробити такі висновки.

1. Дана реформа призведе до того, що наших співгромадян залишать без права вибору захисника, що на пряму суперечить нормам Конституції України, а саме ст. 36, а це, своєю чергою, створить ще одну колізію в законодавстві.

2. Норми даної реформи направлені тільки на користь осіб, які будуть представляти, захищати громадян України, тим самим змушуватиме останніх витратити кошти на цю допомогу, що не кожному по карману.

3. Існує загроза виникнення такої проблеми як “дефіцит” адвокатів і разом з цим збільшення безробітних з дипломами і стажем роботи юрисконсультами.

Єдиний плюс даної реформи, на наш погляд, є те що судовий процес буде проходити більш грамотніше з правого боку, та в деякому сенсі дасть можливість пришвидшити судовий процес, але чи варте воно того за часів, коли у людей не завжди є кошти на звичайні потреби організму?

Тож для того щоб запроваджувати цю реформу необхідно враховувати внутрішні фактори, особливості, економічну обстановку, готовність людей, бізнесу, держави, суспільства до змін та реальну потребу в них [1].

Список використаних джерел:

1. Лиса Н. Монополія адвокатури: на підприємців чекають нові витрати [Електронний ресурс] / Н. Лиса // Forbes: Україна. – 2016. – 7 червня. – Режим доступу : <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1417068-monopoliya-advokaturi-na-pidpriemciv-chekayut-novi-vitrati>

2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України, чинний, поточна редакція (редакція від 05.01.2017).

3. Конституція України, поточна редакція (редакція від 30.09.2016 р.).

4. Національна Асоціація Адвокатів України; Рада адвокатів Київської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://radako.com.ua/news/advokatska-monopoliya-shcho-pro-ce-dumayut-yuristi>

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ДЛЯ ОТРИМАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Єфімова І. В., Бойко І. О.

Вивчення міжнародного досвіду зарубіжних країн, як позитивного, так і негативного, у будь-якій сфері життєдіяльності суспільства завжди привертає до себе увагу.

Вивчаючи іноземний досвід правоохоронних органів стосовно отримання оперативно-розшукової інформації, потрібно виділити найбільш ефективні й сучасні способи одержання такої інформації, котрі, у свою чергу, можуть бути використані оперативними підрозділами органів внутрішніх справ України у практичній діяльності.

Слід визначити, що одним із способів виявлення оперативно-розшукової інформації поліцейськими за кордоном є: використання взаємодії з іншими поліцейськими службами. Так наприклад, у США для пошуку розвідувальних відомостей активно використовується допомога патрульної служби поліції, до завдань якої входять щоденний збір і звітування про будь-які події в районі проживання або діяльність відомих лідерів злочинних організацій.

Допомогу патрульної служби поліції у процесі одержання потрібної інформації використовують також у Федеративній Республіці Німеччина. Крім зазначеного, оперативним підрозділам поліції Німеччини передає оперативно-розшукову інформацію Федеральне відомство з кримінальних справ і Федеральна прикордонна поліція. До обов'язків працівників цих підрозділів входить збирання і надсилання інформації криміногенного характеру до відповідних поліцейських служб.

З вищезазначеного можна сказати, що співробітникам оперативних підрозділів органів внутрішніх справ України необхідно активізувати роботу щодо залучення патрульної поліції до процесу пошуку оперативно-розшукової інформації і подальшого її направлення до відповідних оперативних підрозділів.

У процесі дослідження даної теми слід звернути увагу також на досвід закордонних поліцейських щодо одержання оперативної інформації за допомогою поліцейської розвідки. Так, поліцією США і Європи були спеціально створені підрозділи поліцейської розвідки, основною функцією яких є отримання оперативно-розшукової інформації про злочинців, їх дії, наміри та предмети, що добуті незаконним шляхом.

У Нідерландах також існує служба кримінальної розвідки. Завдання цієї служби полягає в ефективному збиранні, опрацюванні та постачанні оперативно-розшукової інформації відповідним поліцейським підрозділам. Деякі служби кримінальної розвідки мають право висувати звинувачення на підставі отриманої оперативно-розшукової інформації.

У Німеччині також існує розвідувальна служба поліції, яка входить до складу підрозділів розшуку. Обов'язком цього підрозділу, поряд із проведенням інших оперативно-розшукових заходів, є організація зовнішнього спостереження за певними криміногенними об'єктами та особами, схильними до вчинення злочинів, для запобігання їх учиненню (кримінальна превенція) та з метою захоплення підозрюваних осіб на місці вчинення злочинів.

Оперативні підрозділи поліції Канади отримують оперативно-розшукову інформацію від служби зі збору відомостей про організовану злочинність. До її складу входять центральні і місцеві бюро, які займаються збиранням, аналізуванням і поширенням інформації. Центральні бюро діють у національному масштабі, а місцеві в межах провінцій і між провінціями.

Зі збільшенням останнім часом користувачів міжнародної комп'ютерної мережі Інтернет і появою в ній інформації криміногенного характеру (скупка і продаж викрадених речей, продаж речей, заборонених в обігу: зброя, наркотики тощо), поліцейські органи зарубіжних країн звернули на це увагу і вжили певних заходів. Так, у США, Німеччині і Великобританії створено спеціальні підрозділи комп'ютерної розвідки в мережі Інтернет, які передають одержану оперативно-розшукову інформацію до відповідних оперативних підрозділів для її перевірки і вжиття відповідних заходів.

Отже, практика створення та використання поліцейської розвідки заслуговує на те, щоб нею скористалися і в Україні.

Окрім розвідувальної служби поліції, у США також працює спеціальний підрозділ зі спостереження за ситуацією з дахів будинків. Його завдання полягає в ефективній боротьбі з вуличними злочинами, оскільки злочинці (особливо підлітки) після скоєння кримінального діяння в одному місці розходяться і збираються в іншому.

Спостереження за ситуацією з дахів будинків є особливо актуальним рішенням в великих містах. Україні також можна звернути увагу на дану новачію.

Потрібно приділяти увагу не тільки розробці і ухваленні нових законів, але й прагнути до інституційних змін та інновацій, які мають бути запроваджені та перевірені.

Підбиваючи підсумки щодо міжнародного досвіду використання різних служб поліції для отримання оперативно-розшукової інформації, можна зробити висновок про те, що оперативним підрозділам органів внутрішніх справ України слід скористатися іноземною практикою.

Список використаної літератури:

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.edus.ru/155/read29104.html>
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.met.police.uk>

Секція 4. Проблеми розвитку цивільного, господарського, екологічного права в умовах міжнародних інтеграційних процесів

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ПІД ВОДНИМИ ОБ'ЄКТАМИ

Біскуб В. І.

Держава Україна постійно дбає про належний стан охорони та збереження земельних та водних ресурсів, турбується про їх раціональне використання, однак проблема правового регулювання використання земельних ділянок під водними об'єктами досі не знайшла свого доктринального та практичного вирішення, що і зумовлює актуальність дослідження.

Проблеми правового регулювання використання земельних ділянок під водними об'єктами досліджували такі науковці: А. Гетьман, В. Джуган, М. Краснова, Н. Кобецька, В. Процевський, Н. Титова, Ю. Шемшученко, О. Шуміло, В. Вітрянський, О. Київець, В. Луць, М. Сиродов та інші.

Відповідно до ч. 1 ст. 13 Конституції України (далі – КУ), земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші ресурси є власністю українського народу і надаються тільки в користування. Народ України здійснює право власності на води (водні об'єкти) через Верховну Раду України, Верховну Раду Автономної Республіки Крим і місцеві ради. Необхідно визнати, що “народ” не є юридичним поняттям і не може бути суб'єктом права власності, оскільки він не може бути персоніфікованим [1]. Своєю чергою, ч. 2 ст. 14 КУ деталізує, що право власності на землю набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону. Така ж позиція висвітлена і в ч. 1 ст. 324 Цивільного кодексу України, що фактично дублює, положення Основного закону.

У ст. 6 Водного кодексу України (далі – ВКУ) законодавець вдається до використання терміну “виключно”, характеризуючи власність українського народу на води (водні об'єкти), передбачаючи лише можливість надання їх у користування. ВКУ містить положень щодо можливості приватної власності на водні об'єкти, а тому водні об'єкти не можуть перебувати у приватній власності громадян і юридичних осіб. Це положення закріплене також і в ст. 4 ЗУ “Про охорону навколишнього природного середовища”, де громадянам надається право лише користуватися природними ресурсами. Однак Земельний кодекс України (далі – ЗКУ) в ч. 1 ст. 59 визначає, що “землі водного фонду можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності”. Це спричинює свого роду правову колізію: води, на відміну від земель, не можуть належати на праві приватної власності.

Відповідно до ч. 2 ст. 59 ЗКУ громадянам та юридичним особам за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування можуть безоплатно передаватись у власність земельні ділянки під водними об'єктами загальною площею до трьох гектарів. Власники на своїх земельних ділянках можуть у встановленому порядку створювати рибогосподарські, протиерозійні та інші штучні водойми. Варто відзначити, що така позиція не підкріплена нормами ВКУ і фактично не реалізується на практиці [2]. Господарський кодекс України в ст. 150 передбачає, що суб'єктам гос-

подарювання може передаватися у власність земля із закритими водоймами, у тому числі громадянам для ведення фермерського господарства, а також сільськогосподарським підприємствам для господарської діяльності [3].

На доктринальному рівні, існують різні підходи до розгляду цього питання. На думку одних вчених необхідно працювати на нормативному рівні для усунення вищезгаданої колізійності законодавства в контексті реформування права власності на води, що знаходяться безпосередньо на земельній ділянці під таким об'єктом та подолання труднощів взаємодії двох галузей права – земельного та водного та наголошують, що право громадян на користування земельною ділянкою має розвиватися з урахуванням міжнародних інтеграційних процесів [4]. Наприклад, водне законодавство Нідерландів передбачає включення до складу водних об'єктів не тільки самої водної товщі, але і зв'язаної з нею землі (дна і берегів) та передбачає приватну власність та такі об'єкти. А законодавство Франції у Законі “Про охорону побережжя і берегів озер” (1975р.) встановлює категорії водних об'єктів, які в жодному разі за відповідно до свого статусу не підлягають відчуженню у держави. З іншого боку, Н. Р. Кобецька висловлює позицію щодо пріоритетності дозвільного та договірної регулювання користування водними об'єктами разом із земельною ділянкою, що їм належать на умовах оренди.

Аналіз даних підходів та норм чинного законодавства дозволяє нам зробити наступні висновки.

По-перше, ми вважаємо, що для забезпечення та реалізації конституційного права власності українського народу на природні ресурси необхідно запозичити у національне законодавство практику регулювання даних відносин, яка сформувалася у Франції, а саме на законодавчому рівні визнати пріоритетність положень норм ст. 6 ВК Україні та ст. 4 ЗУ “Про охорону навколишнього природного середовища” щодо передачі водних об'єктів і земельної ділянки під ними у користування.

По-друге, доцільно, на нашу думку, нормативно закріпити спеціальний режим штучно створених водойм, які можуть мати виключне значення для забезпечення життєдіяльності населення, або використовуються для ведення господарства та задоволення їх інтересів як суб'єктів господарювання, враховуючи досвід законодавчого регулювання Нідерландів щодо визначення правового режиму таких об'єктів.

Список використаних джерел:

1. Екологічне право України. Особлива частина : навч. посібн. / О. М. Шуміло (кер. авт. кол.), В. А. Зуєв, І. В. Бригадир та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 432 с.
2. Науково-практичний коментар Водного кодексу України : за заг. ред. Кобецької Н. Р. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 358 с.
3. Процевський В. О. Водне право України : навч. посіб. / В. О. Процевський, О. М. Шуміло. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 176 с.
4. Екологічне право України. Особлива частина : навч. посіб. / О. М. Шуміло (кер. авт. кол.), В. А. Зуєв, І. В. Бригадир та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 432с.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕСУРСНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ЗАПОРУКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Бредіхіна В. Л.

Забезпечення екологічної безпеки, підтримання екологічної рівноваги на території України є одними з пріоритетних напрямків діяльності нашої держави в сучасних умовах розвитку українського суспільства. Актуальність вирішення зазначених питань перетворює їх в найважливішу задачу з точки зору перспектив соціально-економічного благополуччя Українського народу, захисту життєво важливих інтересів громадян. Вочевидь особливої гостроти ці питання набувають у зв'язку євроінтеграцією та необхідністю імплементації у національне законодавство міжнародних стандартів у сфері охорони довкілля, забезпечення екологічної безпеки та сталого розвитку.

Питання визначення сутності екологічної безпеки, її основних складових та характерних рис, з'ясування її місця в системі екологічного права останнім часом стало предметом широкого обговорення та численних дискусій в наукових колах. На сьогодні започатковано та отримало свій розвиток право екологічної безпеки, досліджені окремі структурні елементи екологічної безпеки, правові способи та засоби її забезпечення, висвітлені особливості її правового регулювання в різних сферах господарювання. Право екологічної безпеки розглядається сьогодні з різних позицій – і як комплексна галузь права, і як правовий інститут в системі галузі екологічного права.

Водночас слід зазначити, що екологічне право як наука і як галузь права постійно розвивається, а його ефективність проявляється в адекватному реагуванні на зміну політичних, соціальних та економічних чинників. Зважаючи на це можна погодитись з науковцями в тому, що в умовах стремління до забезпечення сталого розвитку, еколого-правова наука не може не реагувати на сучасні виклики, трансформуючись відповідно до потреб суспільства та часу, залучаючи до сфери свого впливу все нові та нові явища та викликаючи появу нових об'єктів правового регулювання.

Так, на сучасному етапі з необхідністю постають питання пошуку шляхів подолання глобальних екологічних проблем, гармонізації економічних та соціальних відносин у світі шляхом реалізації стратегії сталого розвитку, яка спрямована на пріоритетність вирішення соціально-економічних питань через дбайливе ставлення до навколишнього природного середовища та його природних ресурсів як основного надбання для майбутніх поколінь.

Очевидно, що розвиток суспільства, стан економічних та соціальних відносин невід'ємно залежить, зокрема, від якості та обсягів доступних до використання природних ресурсів, відсутність яких може призвести до зростання ресурсно-екологічних, енергетичних та економічних загроз. Зазначене примушує наполягати не тільки на охороні довкілля як такого, а й на вирішенні питань щодо забезпечення ресурсно-екологічної безпеки як всього людства, так і окремих держав. Тому серед основних засад та цілей державної екологічної політики України сьогодні передбачено забезпечення екологічно збалансованого природокористування, як такого процесу

взаємодії суспільства з навколишнім природним середовищем, за якого одночасно задовольняються зростаючі матеріальні і духовні потреби людей, забезпечується раціональне та екологічно безпечне господарювання і високоефективне збалансоване використання природних ресурсів, створюються сприятливі умови для здоров'я людини, збереження і відтворення навколишнього природного середовища та природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва.

Отже, можна говорити про формування такого об'єкту еколого-правового регулювання як ресурсно-екологічна безпека. І хоча зазначений термін поки не знайшов свого законодавчого визначення та достатнього висвітлення і аналізу в еколого-правовій літературі, на думку деяких вчених, поняття ресурсно-екологічної безпеки варте наукових досліджень, що дозволить вийти на такий рівень наукового обґрунтування, що саме в процесі суспільного використання природних ресурсів і природи в цілому утворюється найбільший ступінь розробленості заходів захищеності національних інтересів в цілому та в екологічній сфері зокрема.

Ресурсно-екологічну безпеку можна вважати різновидом екологічної безпеки, яка, своєю чергою, є складовою більш ширшого поняття національної безпеки. Екологічний аспект останньої розуміється в законодавстві відповідно як захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються їх сталий розвиток, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах, зокрема, природоохоронної діяльності, енергетики та енергозбереження, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і навколишнього природного середовища.

При цьому серед загроз національним інтересам і національній безпеці України виокремлюється нераціональне, виснажливе використання мінерально-сировинних природних ресурсів як не відновлювальних, так і відновлювальних. Таким чином належна забезпеченість населення країни якісними природними ресурсами, як відповідними благами, що виконують економічну, соціальну та екологічну функції, слугують джерелами, невід'ємними матеріальними умовами і основою людської життєдіяльності є запорукою забезпечення національної безпеки та однією з необхідних засад сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Гетьман А. П. Формування еколого-правової науки: ресурсний аспект та проблеми його інтеграції / А. П. Гетьман, В. А. Зуєв // Проблеми законності. – 2016. – № 132. – С.104–122.

2. Краснова М. В. Стан та перспективи розвитку вчення про об'єкти екологічного права: науково-методологічні аспекти / М. В. Краснова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2013. – № 2 (96). – С. 8–12.

ЕЛЕКТРОННИЙ ПРАВОЧИН ЯК САМОСТІЙНА ФОРМА ПРАВОЧИНУ

Стрижак І. В., Гаврилко І. О.

Актуальність дослідження теми зумовлена тим, що сьогоденний світ перейшов на новий етап життя, де головну роль виконує інформація та технології. На сьогоденній день, можливо висловлювати волю щодо укладення правочинів за допомогою електронних засобів зв'язку, у тому числі через Інтернет.

Метою дослідження є вирішення питання щодо самостійності електронної форми правочинів серед інших форм правочинів, що визнаються законодавством.

Форма правочину – це спосіб зовнішнього виявлення волі учасника на їх вчинення, відповідно до якої їх поділяють на усні та письмові. При чому аналіз ст. 205 ЦК України дозволяє визначити, що законодавець визнає електронну форму правочину, як різновид письмової.

Письмова форма правочину означає, що його зміст зафіксований в одному або кількох документах, у розписці, листах, телеграмах, якими обмінялися сторони, або воля сторін виражена за допомогою телеграфного, електронного або іншого технічного засобу зв'язку.

Як же здійснюється правочин в електронній формі в Україні? У мережі Інтернет є спеціальні сайти, де будь-який користувач може подивитися, обрати, порівняти, замовити той чи інший товар та безпосередньо укласти правочин. Поведінка сторін засвідчує їх волю до настання відповідних правових наслідків.

Одним з довгоочікуваних кроків до законодавчого врегулювання зазначеного виду правочинів є прийняття 2 роки тому Закону України “Про електронну комерцію”. Відповідно до ст. 3 цього закону електронний правочин – дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків, здійснена з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем.

Щодо визначення поняття інформаційно-телекомунікаційних систем, то, слід зазначити, що воно відсутнє у законодавстві України, що, безперечно, є пробілом і потребує свого дороблення.

Думки вченої спільноти стосовно самостійності електронної форми правочину різняться.

До різновиду письмової форми електронний правочин відносять А. Ананько, Я. Барта, Р. Маркевич, О. Гудзь, І. Спасибо-Фатєєва.

Дещо окрему позицію у цій групі вчених з цього приводу займає Д. Сахарук, який розглядає електронну форму правочину, як видове поняття щодо загального родового поняття “запис”.

Наведена група авторів виходить з того, що документом є кожен спосіб фіксування волевиявлення, незалежно від того, чи це матеріал, на якому зафіксовано знаки письмової мови. Також віднесення електронної форми правочину до різновиду письмової форми пов'язується з наявністю підпису, що навіть в електронній формі є, як і раніше, способом підтвердження волевиявлення.

Інша група дослідників: Н. Блажівська, Т. Бобко, Ж. Радванські, В. Харчук визнають за електронною формою правочинів появу окремої самостійної форми правочинів. Ця група дослідників виходить з того, що між волевиявленням, складеним в письмовій та електронній формі, є ряд відмінностей. А саме: засоби фіксації волевиявлення шляхом укладення електронного правочину є досить широким і не завжди полягають у використанні так званої “віртуальної письмової форми” (звуко-, відео файли, графічні засоби, відмітки тощо). Дослідники наполягають на тому, що застосовуються інші способи фіксації волі та її доведення до іншої сторони. Наприклад, електронний підпис не можна відтворити на матеріальному документі.

Ми також вважаємо, що класифікація форм правочинів, що зазначені у ст. 205 ЦК України підлягає перегляду у світлі сучасного рівня розвитку технологій. Аналіз Закону України “Про електронну комерцію” визначає ряд особливостей, яким повинен відповідати електронний правочин. А саме: достовірна ідентифікація суб’єктів правочину в електронній мережі, наявність третього суб’єкту, що не є учасником електронного правочину, але має відношення до нього – постачальник послуг проміжного характеру в інформаційній сфері (оператори (провайдери) телекомунікацій, оператори послуг платіжної інфраструктури, реєстратори (адміністратори), що присвоюють мережеві ідентифікатори, та інші суб’єкти, що забезпечують передачу та зберігання інформації з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем), обов’язок забезпечити конфіденційність інформації про споживача та використання її у відповідності з вимогами Закону України “Про захист персональних даних” та фінансової інформації у відповідності з Законом України “Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах”.

Окрім цього ч.2 ст.11 Закону України “Про електронну комерцію” зазначає, що електронний договір, крім визначених ЦК України істотних умов для відповідного виду договору, може містити ще 11 умов, перелік яких не є вичерпним.

Акцепт та оферта електронного правочину також мають свої особливості, пов’язані з їх вчиненням через інформаційно-телекомунікаційні засоби. Також мають особливості електронні форми розрахунків та зберігання електронної інформації про вчинений правочин.

Наявність третього опосередкованого суб’єкта правочину та великої кількості значних відмінностей процесуального характеру при укладенні електронного правочину дають нам підстави стверджувати, що електронна форма правочину не є тотожною або видовою формою по відношенню до письмової форми, а є самостійним, окремим видом форми правочину у цивільному праві України.

Список використаних джерел:

1. Про електронну комерцію [Електронний ресурс] : Закон України від 03.09.2015 р. №675-19. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/675-19>

2. Ананько А. Электронная форма сделки в международной торговле [Электронный ресурс] / Ананько А. – Режим доступа : <http://www.office-metodist.com.ua/e-commerce/resource.php?lan=rus&id=131>
3. Barta J. Internet i pravo / J. Barta, R. Markiewicz. – Krakow, 1998. – С. 180.
4. Гудзь О. Тенденції розвитку законодавства, що регулює вчинення правочинів за допомогою електронних засобів зв'язку в Україні та світі / О. Гудзь // Юридичні науки. – 2007. – №77–78. – С. 81–85.
5. Гудзь О. Еволюція форм правочинів: від усної – до “електронної” / О. Гудзь // Юридичний журнал. – 2006. – № 1. – С. 32–37.
6. Спасибо-Фатєєва І. Актуальні питання форми правочинів (теоретико-практичний аспект) / І. Спасибо-Фатєєва // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 8. – С. 31–35.
7. Сахарук Д. Поняття та види форми правочину / Д. Сахарук // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 12. – С. 43–47.
8. Блажівська Н. Є. Електронний правочин у цивільному праві України : монографія / Н. Є. Блажівська. – К. : Алерта, 2014. – 240с.
9. Бобко Т. Письмова форма правочинів: проблеми законодавчого регулювання / Т. Бобко // Право України. – 2007. – № 11. – С.110–114.
10. Radwanski Z. Elektoniczna forma czynnosci prawnej / Z. Radwanski // Monitor Prawniczy. – 2001. – Nr. 22.
11. Харчук В. Електронний правочин / В. Харчук // Юридичний журнал. – 2009. – № 3. – С.62–63.

КОНЦЕПЦІЯ ОБХОДУ ЗАКОНУ В СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Пилипенко А. А., Завгородня К. Д.

Об'єктивною передумовою для виникнення колізії правопорядків у міжнародному приватному праві (далі – МПП) є утворення такого складу приватноправових відносин, в якому хоча б один з елементів (суб'єкт, об'єкт або юридичний факт) матиме правовий зв'язок із іноземною державою. За наявності такого складу виникає проблема вибору найбільш компетентного права для врегулювання відповідних правовідносин, що вимагає застосування колізійного права. При цьому існують випадки, коли іноземний елемент привноситься або виключається зі складу приватноправових відносин з метою їх підпорядкування такому правовому порядку, який забезпечить найбільш вигідне для сторін матеріально-правове регулювання. Такі дії відомі у сфері МПП як обхід закону (*agere in fraudem legis*).

Зміст концепції обходу закону, відображеної і в ст.10 ЗУ “Про МПП”, полягає у використанні зацікавленими особами функцій колізійного регулювання на свій власний розсуд з метою: спровокувати застосування до своїх правовідносин матеріальних норм бажаного правопорядку і, таким чином, уникнути дії небажаних норм іншого правопорядку, що “обходиться”.

Такий результат, здебільшого, досягається шляхом умисного, штучного створення відповідних підстав для застосування матеріальних норм ба-

жаного правопорядку. Тобто, обхід закону має протиправний характер через намір учасника уникнути об'єктивно компетентного порядку, і такі дії учасників приватноправових відносин повинні визнаватись недійсними.

Прихильники даного підходу вважають, що обхід закону є зловживанням правом для досягнення певної мети. Як зазначає О. І. Муранов. поняття “обхід закону” використовується в якості образного збірного вислову для позначення цілої низки неправомірних дій, яким у різний спосіб намагаються надати видимість правомірності.

Застереження про неприпустимість обходу закону в МПП на законодавчому рівні почали закріплюватися ще у кінці XIX ст. та були пов'язані із шлюбно-сімейними відносинами. В Україні як країні пострадянського табору положення про обхід закону дістали свого прояву з 1989 р. Водночас різні юрисдикції демонструють неоднозначні підходи до регулювання цього інституту.

Наприклад, чеський законодавець забороняє обхід імперативних та альтернативних колізійних норм: “Не приймаються до уваги факти, створені навмисною поведінкою сторін з метою обійти положення цього Закону, від якого не можна відступати допомогою угоди сторін” (ст. 5 Закону про МПП). В Угорщині іноземне право не застосовується, коли воно прив'язується до іноземного елемента, створеного сторонами штучно або шляхом обману (обманна прив'язка) (ст. 8.1 Указу про МПП). З точки зору мексиканського законодавця обхід закону має місце, “коли штучним чином є забутими основоположні принципи мексиканського права”. Суддя повинен визначити “обманний намір такого обходу” (ст. 15.1 ЦК).

Однак більшість представників доктрини займають протилежну позицію та виступають проти включення інституту обходу закону до законодавства. Найбільш послідовна критика інституту обходу закону викладена в роботах російського науковця О. І. Муранова, який зазначає, що застосування обходу закону стало б кроком назад у розвитку російського МПП, відривом від світової практики. Як констатує науковець, закріплення інституту обходу закону призведе до зменшення застосування іноземного права, що посприє відриву російського права від інших правових систем; надання суддям ще однієї можливості відмовити у застосуванні іноземного права заохочуватиме їх свавілля, небажання мислити. Такі висновки визнаються цілком справедливими та знаходять своє відображення не тільки у російському законодавстві (інститут обходу закону не включений до ЦК РФ), але і у законодавстві зарубіжних країн. Законодавство багатьох держав взагалі не містить норм про обхід закону (Австрія, Греція, Єгипет, Італія, Грузія, Перу). У США певний час діяли норми обходу закону, але зараз судова практика цієї країни не приймає теорію обходу закону. В Англії вона взагалі ніколи не визнавалася. Робоча група, що готувала проект Римської конвенції 1980 р., відмовилася від використання теорії *agere in fraudem legis*, вважаючи її неспроможною, Гаазька конвенція про право,

що застосовується до договорів міжнародної купівлі-продажу товарів, 1986 р. також не містить положень про заборону обходу закону.

Крім цього, суть обходу закону полягає в формальному дотриманні закону. Як узагальнює німецький вчений Л. Раапе: “сутність справжнього обходу закону полягає в тому, що закон зовнішньо, формально дотримується, а порушується лише внутрішньо, по суті. При справжньому обході закону дотримуються букви закону, але нехтують його духом”. Тобто основою обходу закону виявляються виключно правомірні дії і штучна криміналізація обходу закону, переведення його в статус протиправного суперечить самому змісту даного поняття – обхід закону є легальним ухиленням від його дії, а не порушенням закону.

Чинна редакція ст.10 ЗУ “Про МПП”, в якій визначено, що правочини учасників приватноправових відносин, спрямовані на підпорядкування цих відносин праву іншому, ніж те, що визначається згідно із цим законом, в обхід його положень, є нікчемними, суперечить основним принципам міжнародного приватного права. Зокрема, концепція обходу закону не допускає принципу автономії волі, відповідно до якого сторони вільні у виборі права, що підлягає застосуванню до змісту їх правових відносин. Можна стверджувати, що захист інтересів національного права більш ніж надійно здатні забезпечувати застереження про публічний порядок. Цілком допустимо застосовувати такі застереження в конкретних областях правовідносин.

Таким чином, е доктрині сучасного міжнародного приватного права трактування концепції обходу закону є суперечливим. Концепція “обходу закону” в тому вигляді, в якому вона існує в сучасному українському законодавстві, не відображає сутність даного правового засобу і не сприяє його належному впровадженню у правозастосовну діяльність.

Список використаних джерел:

1. Боярський Є. Д. Проблеми законодавчого визначення обходу закону в міжнародному приватному праві України / Є. Д. Боярський // Приватне право і підприємництво. – 2015. – Вип. 14. – С. 161–164.

2. Балдинюк В. В. Забезпечення застосування колізійної норми: кваліфікація, зворотне відсилання, обхід закону в міжнародному приватному праві : автореф. дис на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.03 / В. В. Балдинюк. – К. : Б.в., 2008. – 21 с.

3. Шульга А. М. Обхід закону як вид зловживання правом / А. М. Шульга // Вісник Харківського Національного університету внутрішніх справ. 2010. – Х. : Нац. ун-т внутр. справ, 2010. – Вип. 3 (50). – С. 11–20.

4. Муранов А. И. “Обход закона” в международном частном праве: мнимость актуальности и надуманность проблем [Електронний ресурс] / А. И. Муранов. – Режим доступу : http://mgimo.ru/files/15292/muranov_27.pdf

5. Раапе Л. Международное частное право / Раапе Л. ; под ред. и с пред. Л. А. Лунца / сокр. пер. с 4 нем. издания А. М. Гурвича. – М. : Изд-во Иностранной Литературы, 1960. – 607 с.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ “ВИРОБНИЧІ ВІДХОДИ” ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Зуєв В. А.

Поділ відходів на виробничі та побутові (в якості синонімів також використовуються терміни відходи виробництва (промисловості) та споживання (муніципальні), є одним з базових критеріїв для формування законодавства щодо поводження з ними, поряд з критерієм їх небезпеки. Більше того, значною мірою сама етимологія слова “відходи” пов’язана саме із виробничими процесами на відміну від побутових відходів до яких застосовувались визначення “сміття”, “покидьки”, “нечистоти” тощо. Термін же “відходи” застосовувався, наприклад, в сільському господарстві: так селяни називали залишки після обмолоту зерна (полову). І. Ф. Бларамберг у своїх “Спогадах” (1872 р.) описуючи процес виробництва солі зазначав, що: “Після відділення соляного шару його розбивають на брили по 3-5 пудів; дрібні шматки йдуть у відходи і на продаж” [1].

Модельний закон СНД “Про відходи виробництва та споживання” (нова редакція) дає наступне визначення відходів виробництва: “залишки сировини, матеріалів, речовин, напівфабрикатів, виробів та інших продуктів, що утворилися в процесі виробництва продукції і (або) вироблення енергії або виконання робіт (послуг) і втратили повністю або частково вихідні споживчі властивості; утворені попутні речовини, які не є метою виробництва і не знаходять за своїми характеристиками застосування в технологічному процесі, в тому числі бракована продукція; місткі і розкривні породи, що утворюються при видобутку корисних копалин; побічні і супутні продукти; тверді речовини, що вловлюються при очищенні відведених технологічних газів і стічних вод; сільськогосподарські відходи”.

Натомість, ані Директива Європейського парламенту та Ради 2008/98/ЄС від 19 листопада 2008 р. “Про відходи та скасування деяких Директив”, а також національний Закон України “Про відходи” не містять визначення “виробничі відходи”. При цьому позиція цих двох нормативно-правових актів між собою має достатньо принципові відмінності. Аналізуючи положення Директиви можна зробити висновок про те, що вона переважно базується на комплексному підході до відходів, без виділення їх окремих видів, та оперує поняттями “виробник відходів”, “власник відходів”, “дилер”, “брокер” тощо, в такий спосіб, акцентуючись переважно на операціях з ними та умовами їх здійснення. На відміну від цієї Директиви в Законі України “Про відходи” виробничі відходи хоча й згадуються як окремий різновид відходів, однак їх нормативне визначення не дається. Окремі висновки щодо його змісту можна зробити використовуючи метод “від зворотного” та розглядаючи виробничі відходи як “не побутові відходи”. Саме такий підхід і міститься в законі де побутові відходи розглядаються як “відходи, що утворюються в процесі життя і діяльності людини в житлових та нежитлових будинках (тверді, великогабаритні, ремонтні, рідкі, *крім відходів, пов’язаних з виробничою діяльністю підприємств*) і не використовуються за місцем їх накопичення”.

Таким чином, в найбільш загальному вигляді, відходи виробництва розглядаються як будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворилися у процесі виробничої діяльності та стосовно яких встановлено певні правила поводження з ними.

Природно що різноманітність видів виробничої діяльності, обумовлює необхідність подальшої диференціації відходів виробництва. Водночас слід зазначити, що необхідність термінологічного визначення терміну “виробничі відходи”, а також структурного виділення на його базі масиву законодавства має велике методологічне та системоутворююче значення і з точки зору формування ще одного супутнього поняття “потоки відходів”.

Дуалістичний характер відходів який проявляється у тому, що, з одного боку, вони представляють собою залишки від яких їх власник повинен позбутись у встановленому законодавством порядку, а, з іншого, вони часто представляють собою ресурси, які можуть бути використані в цей момент або в майбутньому призводить до того, що законодавство в цій сфері розвивається шляхом диференціації, але не в межах законодавства про відходи, а в межах законодавства, що регулює ті чи інші види діяльності. Так, наприклад, господарська цінність, а також ряд інших питань пов’язаних із необхідністю врегулювати податкові та митні процедури та формальності обумовили необхідність прийняття у 1999 р. і Закону України “Про металобрухт”. Цим Законом закріплено, що “металобрухт – непридатні для прямого використання виробу або частини виробів, які за рішенням власника втратили експлуатаційну цінність внаслідок фізичного або морального зносу і містять у собі чорні або кольорові метали чи їх сплави, а також вироби з металу, що мають непоправний брак, залишки чорних і кольорових металів і їх сплавів”.

Подібна ситуація має місце і з прийняттям Закону України “Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною” відповідно до якого побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною – туша або частини туш забитих, загинувших тварин, сировина та продукти тваринного походження, що не призначені або визнані непридатними для споживання людиною.

Таким чином, зазначені потоки відходів отримавши самостійне правове регулювання фактично виводяться з-під дії законодавства про відходи, що негативно відбивається на його системному розвитку.

Список використаних джерел:

1. Жирнов Е. Триумф соли / Е. Жирнов // Коммерсантъ Деньги. – 2010. – № 8. – С. 53.
2. Про металобрухт : Закон України № 619-XIV від 05.05.1999 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 21 (11.06.1999). – Ст. 937.
3. Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною : Закон України № 287-VIII від 07.04.2015 р. // Офіційний вісник України. – 2015. – № 37. – Ст. 1109.

ПРО ПЕРЕДАЧУ В КОНЦЕСІЮ ОБ'ЄКТІВ ІНФРАСТРУКТУРИ МОРСЬКИХ ПОРТІВ

Зуєва О. А.

Нещодавно Міністерство інфраструктури України зробило заяву про запровадження концесійного механізму використання морських причалів. Такий напрямок, як вважає голова Мінінфраструктури В. Омелян, є перспективним та може бути введений вже в наступному році [1]. Для розробки відповідного механізму, порядку проведення концесійного конкурсу та визначення умов договорів потрібно створити робочу групу, до якої будуть запрошені експерти як з боку міністерства так і відповідних компаній – потенційних концесіонерів. В свою чергу, голова Адміністрації морських портів України Р. Вецкаганс відмітив, що оренда та концесія причалів є мировою практикою, яка має добрі перспективи у запровадженні в Миколаївському порті.

Підтримку цей проект знайшов також у безпосередніх керівників морських портів. Так, Р. Олейник, який очолює порт “Ольвія” підкреслив, що порт готовий до реалізації такого проекту, однак, потрібно прийняття відповідного закону.

Втім, у 1999 р. було прийнято Закон України “Про концесії”, за яким концесія – надання з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та (або) управління (експлуатацію) об'єкта концесії (строкове платне володіння), за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань по створенню (будівництву) та (або) управлінню (експлуатації) об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику [2].

Вказаним законом встановлено, що концесійні відносини встановлюються концесійним договором. Договір концесії укладається з переможцем концесійного конкурсу. Процедура проведення цього конкурсу, її порядок та умови, закріплено в самому законі та деталізовано Постановою КМУ, якою затверджено Порядок про проведення концесійного конкурсу та укладення концесійних договорів на об'єкти права державної та комунальної власності, які надаються у концесію [3].

Законом України “Про концесію” передбачено передачу в концесію морських портів та об'єктів їх інфраструктури (п. 7 ч. 2 ст. 3). До того ж Законом передбачено можливість прийняття на його основі законів, що будуть регламентувати особливості надання в концесію окремих за напрямом об'єкти права державної та комунальної власності з метою конкретизації з огляду на їх специфіку. Так, можна вказати, що на виконання цього рамкового закону в різні роки було прийнято низку інших: “Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг”, “Про особливості передачі в

оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності” тощо. Однак, не можна впевнено стверджувати, що прийняття цих законів було практично обумовлено. ЗУ “Про концесії” доволі всесторонньо регулює переважну більшість аспектів надання концесій. Для його деталізації доцільніше, як наприклад у випадку наміру передачі в концесію морських причалів, прийняття відповідних нормативних актів КМУ та Мінінфраструктури. Це дозволить дійсно реалізувати потрібний проект без його затягування.

Список використаних джерел:

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hubs.ua/news/prichalyv-morportah-otdadut-v-kontsessiyu-116881.html>
2. Про концесії : Закон України від 16.07.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 41. – С. 372.
3. Про затвердження Положення про проведення концесійного конкурсу та укладення концесійних договорів на об'єкти права державної та комунальної власності, які надаються у концесію : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.04.2000 р. // Офіційний вісник України. – 2000. – № 15. – Ст. 625.

ЯВИЩЕ ПАТЕНТНОГО ТРОЛІНГУ ЯК ОДНА З ПРОБЛЕМ ПАТЕНТНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Мінченко А. О., Левицька С. І.

У наш час, час новітніх технологій та прогресу, дуже стрімко розвиваються наука та техніка. Плодами такої діяльності нерідко стають нові винаходи, які безумовно потребують захисту збоку держави від посягань на них інших осіб. Виконує роль такого захисного механізму патент. Права осіб на результати своєї діяльності в сфері промислової власності набули свого розвитку у зв'язку з прийняттям Паризької конвенції про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р. та будуть залишатися завжди актуальними зважаючи на постійний науково-технічний прогрес.

Об'єктами правовідносин, що регулюються патентним правом, є результати науково-технічної творчості й художнього конструювання – винаходи, корисні моделі й промислові зразки. В основу правової охорони вказаних об'єктів покладено те, що виникнення права інтелектуальної власності на них пов'язується з одержанням охоронного документа, яким засвідчуються права на винаходи, корисні моделі й промислові зразки, – патенту. Власне, звідси і походить сам термін “патентне право”.

Не дивлячись на тривалий розвиток у часі патентного права та багатоманітні етапи його становлення, патентне законодавство потребує постійного вдосконалення. Прогалини в законодавстві часто використовують так звані патентні тролі – фізичні або юридичні особи, які володіють патентами, проте самі не використовують запатентовану ними технологію для

виробництва товарів, а замість цього пред'являють судові претензії до організацій, що такі товари дійсно виробляють.

В американській справі *Highland Plastics, Inc. v. Sorensen Research and Development Trust*, яка відбулась у 2011 р., суд визнав цілком прийнятним вживання терміна “патентний троль” в офіційних матеріалах, вказавши на те, що “цей термін широко використовується й однозначно розуміється в патентних судових розглядах і не є настільки зневажливим, щоб визнати його вживання недоречним”.

Патентні тролі переслідують різні, найбільшою мірою корисливі, цілі, як то отримання прибутку безпосередньо з виплат за порушені права патентовласника так і шляхом недобросовісної конкуренції – гальмування діяльності підприємств, що виробляють аналогічну продукцію. Для досягнення своєї мети тролі також можуть йти різними шляхами, наприклад отримавши патент зареєструвати його в митному реєстрі об'єктів інтелектуальної власності, а митні органи в свою чергу будуть затримувати аналогічні товари з-за кордону і пропускати їх на територію України лише за дозволом патентовласника. Таким чином блокується робота конкурента, через створення штучних митних бар'єрів. В такому випадку суб'єкти господарювання задля того, щоб не втратити прибутки, повинні якнайшвидше прийняти рішення – або домовлятися з патентним тролем, тобто придбати в нього патент, або вступати з ним у судову тяганину. Не дивлячись на те, що можливість виграти справу буде дуже висока, на практиці жертви такої патентної афери обирають другий, більш швидкий варіант і зловмисники отримують бажане.

Ще одним можливим прийомом патентного тролінгу є технологія, що передбачає подання ряду заявок на різні перспективні варіанти розвитку технології, сформульовані в загальних і неконкретних формах. Після чого троль чекає, поки хтось дійсно винайде їх, тобто створить працездатну модель ідеї, закладеної в патенті троля, а потім пред'являє йому позов. Такі патенти називаються “зонтичними” (англ. *Umbrella patent*) – не підкріплені практикою і занадто загальні патенти.

З явищем патентного рейдерства (або тролінгу) ведеться боротьба у всьому світі з різним рівнем успішності. Найбільш поширеним воно є у Сполучених Штатах Америки, звідки й походить. Там протягом найдовшого часу і намагаються віднайти шляхи вирішення цієї проблеми і там, вже можна стверджувати, були досягнуті найбільші успіхи.

В Україні проблема недобросовісних “винахідників” розкрита ще не повною мірою. На даному етапі науковців вона цікавить значно більше ніж органи державної влади.

Саме законодавство надає патентним тролем широкі можливості для провадження своєї діяльності. Так, згідно з існуючим патентним законодавством, заявка на отримання патенту на корисну модель проходить тільки формальну експертизу.

Недалеко від корисної моделі за простотою реєстрації знаходиться інший вид об'єктів права інтелектуальної власності – промисловий зразок,

який також видається в Україні під відповідальність заявника після проведення суто формальної експертизи, тобто перевірки на відповідність формальним вимогам Закону.

Механізм захисту вже порушених прав виробників в Україні досить розвинутий і справи проти патентних тролів виграються з вірогідністю майже 100 %. Проте така судова тяганина несе за собою втрату значних фінансових та часових ресурсів, що в деяких випадках завдає навіть більшої шкоди.

Боротися з цією проблемою є можливим через превентивні та профілактичні заходи. А саме:

– ліквідувати дисбаланс інтересів, бо наразі отримати патент значно простіше, аніж скасувати його;

– законодавчо встановити більш жорстку процедуру видачі патенту, в обов'язковому порядку проводити патентну експертизу;

– обмежити внесення до митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності лише тими об'єктами, щодо яких була проведена повноцінна експертиза по суті;

– проводити моніторинг Митного реєстру з метою пошуку відомостей про подібні промислові зразки, які вже внесені до реєстру і які також виготовляються добросовісним правовласником.

Отже, проблема патентного тролінгу є дуже важливою, адже має наслідками обмеження проведення наукових досліджень, стримування підприємницької ініціативи, порушення конкуренції на ринку, сповільнення технологічного розвитку тощо, а недосконалість національного патентного законодавства призводить до серйозних зловживань з боку патентних тролів та значних економічних втрат і потребує якнайшвидшого реформування.

Список використаних джерел:

1. Кубах А. І. Право інтелектуальної власності : навч. посібник / Кубах А. І. – Х. : ХНАМГ, 2008. – 149 с.

2. Андрощук Г. О. Патентний тролінг проти інновацій: стан, тенденції, загрози [Електронний ресурс] / Г. О. Андрощук // Право та інноваційне суспільство. – 2013. – Вип. 1. – С. 70–88. – Режим доступу : http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2014/11/androshchuk_ua.pdf

3. Левицька С. Патентні тролі присвоюють чужі винаходи, використовуючи... патентне право [Електронний ресурс] / Левицька С. – Режим доступу : <http://ua.racurs.ua/732-patentn-zlovzyvannia>

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Свистун К. О.

Двадцять п'ять років минуло відтоді, коли в червні 1992 р. на Конференції зі сталого розвитку у Ріо-де-Жанейро (“Саміт Землі”) представники 179 країн світу, і зокрема України, задекларували своє прагнення рухатись в напрямі до сталого розвитку.

Протягом всіх років незалежності робляться спроби розроблення і прийняття на законодавчому рівні Концепції сталого розвитку України. Проект Постанови про Концепцію переходу України до сталого розвитку, що був підготовлений за підтримки Інституту сталого розвитку та поданий на розгляд ВРУ в 2004 р., є одним з найбільш повних та змістовних за структурою, яка включає в себе 1) вступні положення; 2) стратегічні цілі розвитку України; 3) засоби реалізації концепції (Стратегія перехідного періоду). Проект передбачав розроблення на основі Концепції – Національної стратегії сталого розвитку України, внесення численних змін і доповнень до чинних законодавчих та нормативно-правових актів, і трансформацію економіки України з переходом до економічної моделі сталого розвитку.

Однак висновком Головного науково-експертного управління проект був відхилений, бо його прийняття не узгоджується з чинним законодавством, а також у зв'язку з тим, що наявний в Україні технологічний базис в принципі унеможливує досягнення ключових завдань сталого розвитку за визначенням самих авторів проекту – відновлення природних екосистем одночасно з випереджальним розв'язанням проблем економічного, соціального і демографічного розвитку.

Заслуговує на увагу проект Концепції сталого розвитку, розроблений за участі представників трьох інститутів НАН України – Інституту географії (Київ), Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень (Одеса), Інституту проблем природокористування та екології (Дніпропетровськ), що був надалі обговорений і схвалений на Міжнародному екологічному форумі “Довкілля для України” (24–26.04.2012 р.). Доопрацьований проект було направлено до КМУ, але попри погодження його в Комітеті ВР з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, та в багатьох інших міністерствах, до цього часу проект Концепції офіційно на державному рівні не прийнято.

Нормативно-правові акти, спрямовані на стимулювання сталого розвитку в Україні, мають відповідні цілі або напрями:

– Кодекси України: Лісовий (21.01.1994 р., зі змінами) – охорона, відтворення та стале використання лісових ресурсів з урахуванням екологічних, економічних, соціальних та інших інтересів суспільства; Водний (06.06.1995 р., зі змінами) – раціональне водокористування; Земельний (25.10.2001 р., зі змінами) – економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель;

– Закони України “Про основи національної безпеки” (19.06.2003 р., зі змінами) – забезпечення умов для сталого економічного зростання, забезпечення енергетичної безпеки на основі сталого функціонування і розвитку паливно-енергетичного комплексу; “Про стимулювання розвитку регіонів” (20.12.2005 р., зі змінами), “Про основні засади (стратегія) екологічної політики України” (21.12.2010 р.) – забезпечення сталого розвитку, дотримання основних положень концепції про сталий розвиток, що спрямована на досягнення раціонального природокористування;

– Постанова ВРУ “Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів” (24.12.1999 р.) – сталий розвиток міст і сільських поселень; Постанова КМУ “Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 р.” (06.08.2014 р.) – сталий регіональний розвиток;

– Конвенція про охорону біологічного різноманіття від 1992 р. (ратифіковано 29.11.1994 р.) – збереження біологічного різноманіття, стале використання його компонентів і спільне одержання на справедливій та рівній основі вигод; Містобудівна хартія Співдружності Незалежних Держав (04.06.1999 р.); Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат (07.04.2004 р., ратифіковано) – охорона, збереження та стале використання природних ресурсів Карпат;

– Указ Президента України “Про Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020” (12.01.2015 р.) – досягнення європейських стандартів життя та гідного місця Україні в світі, і 25 ключових показників успішності в розвитку країни (цим сталий розвиток частково ототожнюється з успішним розвитком); та інші.

Однак треба усвідомлювати, що якою потужною не була б нормативно-правова база, і навіть за умови прийняття Верховною Радою України Концепції сталого розвитку, їх повноцінна робота без впровадження комплексного в межах всієї країни організаційно-економічного механізму сталого розвитку – неможлива. Означений механізм має забезпечувати гармонізацію відносин всіх компонентів у системі “Людина – Природа – Суспільство”, гарантуючи збереження відновлювальних ресурсів і сприяючи сталому розвитку в Україні.

Список використаних джерел:

1. Оробець І. Історико-генетичний підхід у дослідженні еволюції концепції сталого розвитку / І. Оробець // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. – 2015. – № 8. – С. 98–101.

2. Ландик В. І. Концепція переходу України до сталого розвитку від 01.07.2004 р. [Електронний ресурс] / Ландик В. І., Семенець С. В., Яхєєва Т. М. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=18607&pf35401=55082>

3. Висновок Головного науково-експертного управління від 15.02.2005 р. [Електронний ресурс] / керівник управління А. Мацюк. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=18607&pf35401=62337>

4. Руденко Л. Г. Проблематика природокористування та сталого розвитку в працях Інституту географії Національної академії наук України / Руденко Л. Г., Лісовський С. А., Маруняк Є. О. – Український географічний журнал – 2015. – № 2. – С. 3–9.

5. Герасимчук З. В. Стимулювання сталого розвитку регіону: теорія, методологія, практика : монографія / З. В. Герасимчук, В. Г. Поліщук. – Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2011. – 516 с.

ВІДМІННІСТЬ МІЖ СПАДКУВАННЯМ ЗА ЗАКОНОМ І СПАДКУВАННЯМ ЗА ЗАПОВІТОМ

Свистун Л. Я.

Згідно зі ст. 1217 ЦК України спадкування здійснюється за заповітом або за законом.

Спадкування за законом та спадкування за заповітом розмежовані в часі. Як засвідчують історичні віхи римського приватного права, перше з'явилося дещо раніше, ніж друге.

У період існування СРСР провідну роль у прийнятті спадщини відіграло саме спадкування, яке втілювалося в реальність на підставі приписів закону, а не положень заповіту. Це пояснювалося тим, що існуюча на той час у нашій державі адміністративно-командна система управління, нітрохи не визнаючи право приватної власності, всіма можливими засобами активно перешкоджала нормальному функціонуванню останнього.

ЦК України докорінним чином змінив підхід до розпорядження спадкодавця, яке він має право зробити стосовно власної спадщини на випадок невідворотного настання своєї смерті, а й принципово на інших засадах визначив місце вказаного суб'єкта в спадкових відносинах.

У чинному спадковому законодавстві України положення, які присвячуються ознакам, принципам і механізмам реалізації спадкування за заповітом, дуже виразно передують положенням, що стосуються ознакам, принципам та механізмам реалізації спадкування за законом. Зокрема, перші закріплюються главою 35 ЦК України, а другі відносяться до відображення в главі 36 однойменного нормативно-правового акта.

Підстави здійснення спадкування за заповітом істотно відрізняються від підстав здійснення спадкування за законом.

Зокрема, перше ґрунтується на розпорядженні, яке спадкодавець зробив стосовно власної спадщини на випадок остаточного припинення свого земного життя, а друге – на настанні якого-небудь з передбачених ЦК України юридичних фактів, до вичерпного переліку яких належать: відсутність заповіту; визнання заповіту недійсним; неприйняття спадщини спадкоємцями за заповітом; відмова всіх без винятку спадкоємців за заповітом від участі в розподілі спадкової маси; неохоплення заповітом усієї спадщини.

Істотно відрізняється і коло спадкоємців за законом та коло спадкоємців за заповітом. За змістом положень ч. 2 ст. 1222 та ч. 2 ст. 2 ЦК України можна дійти висновку, що за спадкодавцем закріплюється право заповісти власну спадщину будь-яким учасникам цивільно-правових відносин.

ЦК України передбачено 5 черг спадкоємців за законом. До складу кожної з них належать фізичні особи, які, як правило, знаходяться в певних кровних і/або сімейних зв'язках з власником спадкового майна.

Як бачимо, між вказаними групами учасників цивільно-правових відносин існує певне співвідношення: будь-який спадкоємець за законом може стати спадкоємцем за заповітом, але не кожен спадкоємець за заповітом може стати спадкоємцем за законом.

Підгрунття прийняття спадщини спадкоємцями за законом суттєвим чином відрізняється від підгрунття прийняття спадщини спадкоємцями за заповітом. Зокрема, перші беруть участь в процесі спадкування на підставі передбаченої приписами ЦК України черговості, а другі – за умови відсутності останньої, на підставі розпорядження, зробленого спадкодавцем.

Деякі автори виділяють й інші відмінності. Так, Я. В. Ковальчук зазначає, що коло спадкоємців за заповітом визначається заповідачем, а коло спадкоємців за законом – безпосередніми приписами ЦК України. Крім того, по-перше, заповідачу забороняється відстороняти від участі в спадкуванні спадкоємців за законом, які мають право на обов'язкову частку в спадщині. Під останніми потрібно розуміти фізичних осіб, що перебуваючи в найбільш близьких кровних і/або сімейних зв'язках з власником спадкового майна, є непрацездатними за віком і/чи за здоров'ям. Склад вищевказаних учасників цивільно-правових відносин, зокрема, утворюють: малолітні, неповнолітні та повнолітні непрацездатні діти заповідача; непрацездатні батьки заповідача; непрацездатний чоловік або непрацездатна дружина заповідача.

По-друге, черговість участі спадкоємців за законом в розподілі неохопленої заповітом спадщини в деяких випадках змінюється. Підставою для настання такої зміни є певні юридичні факти, перелік яких, характеризуючись строгою вичерпністю, включає в себе: 1) нотаріально посвідчений договір, укладений після відкриття спадкової маси між вищезгаданими фізичними особами, які мали значну заінтересованість в її прийнятті; 2) рішення суду про отримання представником якої-небудь з наступних черг спадкоємців за законом права на спадкування разом з представником тієї черги спадкоємців за законом, що будуть запрошуватися до прийняття спадщини.

Крім того, на сьогодні день в нашій державі спадкування за заповітом відбувається рідше, ніж спадкування за законом.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук Я. В. Основоположні аспекти відмінності між спадкуванням за законом та спадкуванням за заповітом / Я. В. Ковальчук // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 4. – С. 200.
2. Орач Є. М. Основи римського приватного права : навч. посібник / Є. М. Орач, Б. Й. Тишик. – Львів : Ред.-вид. відділ Львів. ун-ту, 2000. – С. 219.
3. Брукацький Л. К. Спадкове право України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Брукацький Л. К. – К. : Ін Юре, 2008. – С. 27–28.
4. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар. Вид. 4-е, перероб. і доповн. – Х. : ТОВ “Одісей”, 2008. – С. 1123.
5. Цивільне право України : підручник : у 2 кн. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. – 2-е вид., допов. і перероб. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – Кн. 2. – С. 595.

ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОСИСТЕМНОГО ПІДХОДУ В ЛІСОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ В УМОВАХ МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Суетнов Є. П.

Серед усіх природних скарбів Європи Карпати займають особливе місце, адже вони є унікальним природним комплексом визначної краси й екологічної цінності, важливим центром біологічного різноманіття, головним водозбором великих річок, середовищем існування та притулком для багатьох видів рослин і тварин, які знаходяться під загрозою зникнення, та найбільшою територією з незайманими лісами.

Розуміючи, що Карпати – важлива частина екологічного, економічного, культурного, рекреаційного довкілля та середовища існування у самому серці Європи, спільного для багатьох народів і країн, 22 травня 2003 р. в м. Києві представниками країн Карпатського регіону була підписана Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат. Основною метою цієї Конвенції є проведення всебічної політики та співпраці з охорони та сталого розвитку Карпат для поліпшення якості життя, зміцнення місцевих економік і громад, збереження природних цінностей і культурної спадщини (ч. 1 ст. 2). А одним із засобів для досягнення цієї мети визнано екосистемний підхід (п. “g” ч. 2 ст. 2).

Нагадаємо, що екосистемний підхід як цілісну концепцію було вперше запроваджено в рамках Конвенції про біологічне різноманіття від 5 червня 1992 р. Ця Конвенція містить визначення екосистеми, під якою розуміється динамічний комплекс угруповань рослин, тварин, мікроорганізмів і їх неживого навколишнього середовища, взаємодіючих як єдине функціональне ціле (ст. 2). І хоча в тексті Конвенції екосистемний підхід прямо не зазначений, існує низка рішень нарад її керівного органу – Конференцій Сторін – щодо цього питання. Так, на П’ятій такій нараді, що проходила в м. Найробі (Кенія) з 15 по 26 травня 2000 р., було прийняте рішення V/6 “Екосистемний підхід”, у Додатку до якого екосистемний підхід визначається як стратегія комплексного управління земельними, водними та біологічними ресурсами, яка забезпечує їх збереження та стале використання на справедливій основі.

Повертаючись до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат, зауважимо, що вона передбачає певні зобов’язання Сторін у контексті екосистемного підходу щодо:

1. Збереження та сталого використання біологічного й ландшафтного різноманіття (ст. 4). Вказується, що Сторони вживають заходи для забезпечення високого рівня охорони та сталого використання природних і напівприродних середовищ існування, їхню цілісність та взаємозв’язок, характерних для Карпат видів флори і фауни; сприяють належному поводженню із напівприродними середовищами існування та відтворенню деградованих; запобігають ввезенню неаборигенних видів та поширенню генетично модифікованих організмів, які становлять загрозу екосистемам, середовищам існування чи видам.

2. Просторового планування (ст. 5). Зазначається, що Сторони проводять політику просторового планування, спрямовану на охорону Карпат і їхніх гірських екосистем.

3. Сталого й інтегрованого управління водними ресурсами та річковими басейнами (ст. 6). Передбачається, що Сторони проводять політику, спрямовану на збереження природних водостоків, джерел, озер і ресурсів підземних вод, збереження та охорону водно-болотних угідь і водно-болотних екосистем.

4. Сталого сільського та лісового господарства (ст. 7). Закріплюється, що Сторони вживають заходів з розроблення та здійснення сільськогосподарської політики, враховуючи потреби з охорони біорізноманіття, гірських екосистем і ландшафтів; використовують практику сталого управління гірськими лісами, враховуючи численні функції лісів, важливе екологічне значення Карпатських гірських екосистем.

Важливо зазначити, що засновані на екосистемному підході положення Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат впроваджуються й у національне лісове законодавство. Так, 23 травня 2017 р. було прийнято Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони пралісів згідно з Рамковою конвенцією про охорону та сталий розвиток Карпат”, яким було внесено зміни до Лісового кодексу України. Зокрема, ч. 1 ст. 1, яка містить законодавче визначення лісу, була доповнена словом “екосистема”, і тепер ліс визначається, як тип природних комплексів (екосистема), у якому поєднуються переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав’яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов’язані у своєму розвитку, впливають один на одного і на навколишнє природне середовище.

Крім того, ст. 1 Лісового кодексу України була доповнена частинами 7–9, які закріпили визначення природних лісів, пралісів і квазіпралісів. Згідно з доповненнями, природні ліси (природні лісові екосистеми) – це ліси (лісові екосистеми), в яких локально і тимчасово проявився антропогенний вплив, але він не змінив ценотичної структури фітоценозів і тому природні лісові екосистеми здатні протягом короткого часу регенеруватися (відновитися) природним шляхом до стану пралісових екосистем. Праліси (пралісові екосистеми) – це споконвічний, стародавній ліс (природні лісові екосистеми), що сформувався природним шляхом і в ході розвитку не зазнав безпосереднього антропогенного впливу. А квазіпраліси – це умовно пралісові екосистеми, в яких відбувся незначний тимчасовий антропогенний вплив, що не змінив природної структури лісостанів і при припиненні якого натуральний стан екосистем повністю відтворюється протягом короткого періоду.

Таким чином, у Рамковій конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат містяться окремі аспекти екосистемного підходу стосовно Карпатських гірських екосистем, а внесені на підставі цієї Конвенції зміни до Лісового кодексу України свідчать про поступове впровадження екосистемного підходу в національне лісове законодавство.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ

Філатов В. В.

Інтеграція України до Європейського Співтовариства є достатньо складним та тривалим процесом, який передбачає суттєве реформування системи державного управління, адаптацію вітчизняного законодавства та трансформацію деяких суспільних інститутів. Цей процес вимагає переосмислення вихідних принципів формування та реалізації державної політики. Держава вже почала активно рухатися у цьому напрямі, про що свідчать численні стратегії та концепції розвитку. Утім на сьогодні в Україні залишаються деякі сфери господарської діяльності, правове забезпечення яких, залишається вкрай суперечливим та недосконалим. Однією з таких сфер, є сільськогосподарська кооперація. Хоча справедливим буде зазначити, що більшість аспектів функціонування аграрного сектору, мають аналогічні недоліки.

Це досить дивно, адже Україну впевнено можна назвати аграрною державою. У нашій країні показник площі сільськогосподарських угідь у розрахунку на одну особу є найвищим серед європейських країн і становить 0,9 га, у тому числі 0,7 га ріллі (середній показник європейських країн – 0,44 і 0,25 га відповідно) [1]. Враховуючи такі показники, аграрний ринок мав би бути одним із флагманів за якістю та ефективністю засобів правового забезпечення. На практиці ж, ситуація кардинально інша. Розгалуженість нормативно-правових актів, невизначеність організаційних структур, відсутність критеріїв оцінки результативності діяльності – ось не повний перелік тих прогалин і прорахунків влади, наслідками яких є низькі темпи розвитку аграрного сектора.

На сьогодні основним нормативно-правовим актом, що визначає порядок та умови кооперації в аграрному секторі, є Закон України “Про сільськогосподарську кооперацію” від 17 липня 1997 р. № 469/97-ВР (далі – Закон № 469/97-ВР) [2]. Закон прийнятий двадцять років назад, через декілька років після отримання Україною незалежності. Враховуючи стрімкий соціально-економічний розвиток як на національному, так і на глобальному рівнях, можна припустити, що норми закону вже втратили свою актуальність. В умовах інтеграційних процесів, змінюється кон’юнктура аграрного ринку, розширюється коло партнерів нашої держави, а також відбувається зміна пріоритетів та стратегічних цілей.

Однак окрім вищевказаних обставин, Закон № 469/97-ВР має низку конкретних правових недоліків, до числа яких слід віднести:

– статус окремих суб’єктів прописано не чітко з окремими колізіями. Наприклад, у ст. 1 Закону № 469/97-ВР закріплено статус таких суб’єктів, як “сільськогосподарський виробничий кооператив” та “сільськогосподарський кооператив”. Якщо проаналізувати визначення цих суб’єктів, то можна побачити, що вони майже ідентичні. Іншими словами ці суб’єкти утво-

рюються з однаковою метою та передбачають аналогічну діяльність. Різниця полягає у тому, що перший – утворюється фізичними особами, а другий – є юридичною особою. У такому випадку, доцільно просто закріпити одне визначення, але передбачити можливість функціонування такого суб'єкта у формі фізичної і юридичної особи;

– у ч. 1 ст 5 Закону № 469/97-ВР відбувається поділ сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на переробні, заготівельно-збутові, постачальницькі. У ч. 5 цієї ж статті зазначається, що у разі поєднання кількох видів діяльності утворюються багатофункціональні кооперативи. Утім жодної згадки про особливості їх статусу чи структури в нормах закону ми не зустрічаємо. Це достатньо принциповий недолік, адже поєднання декількох різних видів діяльності, може потребувати відповідних організаційних змін в управлінні кооперативом, його статуті тощо;

– у ч. 1 ст. 9 Закону № 469/97-ВР визначено, що сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи є неприбутковими організаціями, однак уже у ч. 4 міститься норма, у якій встановлені джерела формування доходу вказаного суб'єкта (надходження у вигляді оплати за надані послуги у процесі виробництва, заготівлі, переробки, постачання сільськогосподарської продукції; субсидії або дотації тощо). До того ж, у цій нормі закріплено, що надходження, одержані сільськогосподарським обслуговуючим кооперативом від збуту (продажу) сільськогосподарської продукції за дорученням членів цього кооперативу, не є його доходами. Хоча і так зрозуміло, що кооператив не може віднести до своїх доходів кошти за продукцію, яка йому від початку не належала [2].

Статистика свідчить, що на сьогодні потенціал сільськогосподарської кооперації в Україні залишається нереалізованим. Кількість виробничих кооперативів постійно знижується. Частка обслуговуючих кооперативів у загальній кількості сільськогосподарських кооперативів також є не значною. Натомість, збільшується концентрація земель агрохолдингів, що спеціалізуються на вирощуванні високорентабельних та монокультур переважно зернової та олійної груп [3]. На нашу думку, однією з причин такої ситуації, є саме недосконалість правового забезпечення сільськогосподарської кооперації.

Список використаних джерел:

1. Деякі питання удосконалення управління в сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними: постанова Кабінету Міністрів України від 07 червня 2017 р. № 413 // Урядовий кур'єр. – 2017. – № 112.

2. Про сільськогосподарську кооперацію : Закон України від 17 липня 1997 р. № 469/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 39. – Ст. 261.

3. Непочатенко О. О. Сучасний стан та перспективи розвитку обслуговуючої сільськогосподарської кооперації в Україні / О. О. Непочатенко, О. Т. Прокопчук.

ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ УГОД СОТ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

Духневич А. В.

На основі науково-теоретичного аналізу методологічних, наукових, законодавчих основ реалізації Угоди про сільське господарство та інших багатосторонніх угод СОТ можна стверджувати, що зі вступом України до СОТ для українського народу розпочалася нова історична епоха економічного, соціального розвитку в умовах функціонування ринкової економіки, розбудови держави й права, реалізації прав і свобод відповідно до міжнародно-правових принципів, норм, стандартів забезпечення сталого розвитку суспільства.

Вивчення й аналіз змісту наукових джерел дає підставу стверджувати, що в контексті реалізації Угоди про сільське господарство та інших угод СОТ сформульовані представниками науки аграрного, земельного, екологічного права методологічні засади використання землі, майна, коштів, оподаткування, регулювання зайнятості, державного регулювання в сільському господарстві видаються науково обґрунтованими й можуть використовуватися як фундаментальні засади формування нової системи аграрного, земельного та іншого законодавства, правового регулювання виробництва сільськогосподарської продукції, її обміну як сільськогосподарського товару на аграрних ринках членів СОТ.

Водночас вступ України до СОТ зобов'язує органи державної влади вибудовувати аграрну політику, ураховуючи принципи та норми цієї міжнародної організації у сфері виробництва, переробки сільськогосподарської продукції й реалізації товарів на аграрних ринках держав – членів СОТ.

Членство України в СОТ зобов'язує органи державної влади гармонізувати національне аграрне законодавство до норм, правил, імперативів, закріплених в Угоді про заснування СОТ та інших багатосторонніх угодах цієї міжнародної організації, а також виконувати взяті зобов'язання на нових концептуальних засадах, які визнаються державами – членами СОТ, закріплені в багатосторонніх Угодах і спрямовані на реформування світового сільського господарства та торгівлю сільськогосподарськими товарами створенням інституційно-правових й інших умов для оптимальної взаємодії протекціонізму та лібералізму в забезпеченні доступу до внутрішніх і зовнішніх аграрних ринків, внутрішньої підтримки вітчизняного виробника первинної сільськогосподарської продукції та торгівлі сільськогосподарськими товарами, соціального розвитку села, продовольчої безпеки, оптимізації структури сільськогосподарських угідь, створення сприятливих умов для зайнятості, збереження довкілля.

Гармонізація аграрного законодавства – один із ключових напрямів його трансформації відповідно до нових економічних, соціальних, екологічних й інших умов життєдіяльності суспільства, що підтверджується прийняттям та узгодженням з Угодою про сільське господарство СОТ законів і підзаконних актів із питань регулювання торгівлі сільськогосподарськими товарами.

На сучасному етапі ще рано стверджувати, що українське аграрне законодавство повністю приведено у відповідність до вимог та правил СОТ, оскільки процес трансформації аграрного законодавства продовжується у зв'язку з взятими Україною – членом СОТ зобов'язаннями на наступні роки, а також з огляду на підписані у 2014 р. Угоду про асоціацію між Україною і Європейським Союзом та Угоду про поглиблену й всеосяжну зону вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом.

Проведене дослідження юридичної природи Угоди про сільське господарство як нормативного регулятора аграрних відносин свідчить, що соціальна цінність цього документа розкривається в основоположних засадах, які сформульовані в преамбулі Угоди й виражають бажання та прагнення всіх учасників СОТ досягти взаєморозуміння та узгодженої поведінки як розвинутих держав, так і тих, які розвиваються, на ринкових і демократичних засадах у виробничій, торговельній, соціальній, екологічній та інших сферах щодо сільського господарства.

Науково-теоретичний аналіз юридичної природи Угоди про сільське господарство СОТ та поєднаних із нею інших багатосторонніх угод засвідчує, що за походженням ця Угода є нормативно-правовим документом, який складено й оформлено під час заснування СОТ державами, що стали членами цього об'єднання та домовилися закласти основу для початку реформування торгівлі в галузі сільського господарства з метою створення справедливої та ринково-орієнтованої системи торгівлі й вирішення узгоджень між державами, виконання завдань як у сфері міжнародної торгівлі, так і в неторговій сфері, як-от продовольча безпека, збереження навколишнього середовища, зайнятість, соціальний розвиток тощо.

За своїм змістом, структурою, юридичною силою, функціональним призначенням Угода про сільське господарство СОТ має подвійний правовий статус у системі українського аграрного законодавства, а саме: як міжнародно-правова угода, як частина національного законодавства, яка підлягає застосуванню нарівні з іншими законами й нормативними актами, а в разі виникнення колізії з національними законами має пріоритет над останніми в застосуванні. Тому розширення сфери дії цієї Угоди на внутрішньодержавні аграрні відносини безпосередньо впливає на систему, структуру та зміст аграрного законодавства, його кількісні і якісні характеристики, а також на усталені в теорії аграрного права концептуальні підходи до систематизації аграрного законодавства, його адаптації до законодавства ЄС.

Здійснювана в Україні гармонізація аграрного законодавства відповідно до СОТ, а також його адаптація до законодавства ЄС повинні бути спрямовані на уніфікацію правового регулювання суспільних відносин у сфері доступу до ринку, внутрішньодержавної підтримки, експортної конкуренції, застосування санітарних і фітосанітарних заходів, забезпечення продовольчої безпеки, охорони навколишнього середовища й тому можуть бути покладені в основу систематизації аграрного законодавства за допомогою його інкорпорації з наступною кодифікацією.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЕКОЛОГО-ПРАВОВОЇ НАУКИ

Гетьман А. П.

Концепція комплексного регулювання еколого-правових відносин у всіх їх проявах (природоохоронних, природоресурсних, антропоохоронних тощо) підтримується основними еколого-правовими школами. Проте останнім часом спостерігається тенденція до штучного виділення з екологічного права з фактичним паралельним функціонуванням окремих його складових. Особливо яскраво це проявляється на прикладі земельного права. Прихильники його самостійності, при обґрунтуванні концепції відокремлення земельного від екологічного права, посилаються на історичний досвід регулювання земельних відносин, а також значну кількість земельних законодавчих та нормативно-правових актів. Справді, більш ніж 20 нормативно-правових актів рівня закону або кодексу, які безпосередньо регулюють правовідносини з охорони та використання земель дають підстави стверджувати, що земельне право наразі посідає надзвичайно важливе місце в системі еколого-правових відносин. Але чи дає це підстави стверджувати про його самостійність?

Посилання на історичний досвід є певною юридичною фікцією, оскільки розгляд правових явищ через призму системно-історичного зв'язку допомагає краще зрозуміти їх сутність, спрогнозувати напрями подальшого розвитку, але не є визначальним для закріплення сталого характеру правової системи. На сучасному етапі особливістю переважної більшості всіх дисертаційних правових досліджень (в тому числі в екологічній сфері) є аналіз правових явищ в їх історичному контексті. Така загалом правильна позиція допомагає глибше зрозуміти логіку правового регулювання, базис, на якому будувалося відповідне законодавство. Разом з тим, захоплення історичними аналогіями призводить до інколи необґрунтованих висновків про існування, наприклад, самостійних галузей земельного, лісового, гірничого, фауністичного, флористичного права, знаходячи їх витoki у Візантійській Еклозі, Руській правді та інших історичних пам'ятках, на що неодноразово вказувалося в юридичній літературі. Відбувається порушення логічних і причинно-наслідкових зв'язків, коли сучасний правовий інструментарій намагаються використовувати щодо явищ, відносин та процесів, які були побудовані на відмінній суспільно-економічній базі.

Концентрація на питаннях динаміки законодавства виключно з акцентом на зміну кількісних без врахування якісних показників та системних зв'язків, призведе до того, що у процесі систематизації законодавства, яке має чимале значення з точки зору створення його масиву, буде відбуватись не тільки його формування на більш високому рівні, але й виникатимуть негативні наслідки. Саме такі хиби наразі демонструє приклад екологічного права, що веде до втрати цілісного сприйняття системи, розвитку одних напрямків на шкоду іншим елементам системи, а також інтересам окремих груп суспільства з "комерціалізованих" міркувань.

Слід погодитись із тим, що екологічне право у цьому разі стає внутрішнім інтегруючим чинником, який значною мірою виступає у вигляді єдиної термінологічної системи, ціннісних підходів, а також інституційних засад. Фактично, пройшовши значний шлях у формуванні єдиної екологічної системи, намагання в сформованих межах виокремити деякі структурні елементи створює внутрішні загрози існуванню екологічного права. У такий спосіб штучний поділ, навіть керуючись необхідністю навчального процесу, може шкодити самим засадам існування екологічного права. Намагання вивести на інший рівень поза системою екологічного права дослідження із природоресурсних відносин або відносин з екологічної безпеки шкодить самій ідеї соціальної цінності, що закладена в екологічному праві.

ДО ПИТАННЯ ПРО СУБ'ЄКТИВНЕ ПРАВО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ЯК ПРАВОВЕ ЯВИЩЕ

Чабаненко М. М., Черноп'ятов С. В.

Загальнопоширеним в теорії екологічного права та в практиці правового регулювання екологічних відносин є поділ суб'єктивного права природокористування на право загального природокористування і право спеціального природокористування. Тому на перший погляд складається враження про єдність родового правового явища “право природокористування”, видовими правовими явищами щодо якого є право загального природокористування (далі – ПЗП) та право спеціального природокористування (далі – ПСП). Наприклад, М. М. Заверюха вказує, що “право лісокористування ... розглядається як вид більш загальної категорії – права природокористування, яке за своїми ознаками є персоніфікованим правом особи щодо використання природних ресурсів, це юридичний титул суб'єктів природокористування, формально визначена форма виникнення, зміни та припинення правосуб'єктності природокористувачів, правовий гарант захисту законних прав (повноважень) суб'єктів природокористування” [1, 78]. Однак детальніший аналіз природи цих правових явищ, передусім через аналіз принципів та інших загальних положень ПЗП та ПСП дозволяють мати обґрунтовані сумніви щодо цього.

Так, принцип похідного характеру права природокористування від права власності, “який означає, що право природокористування може виникнути лише за згоди власника природного об'єкта” [2, 70], не є справедливим для всіх видів права природокористування. ПСП є похідним від права власності на природні ресурси та ґрунтується передусім на загальному праві на здійснення господарської (підприємницької діяльності). ПЗП, як вірно зазначає О. Г. Котеньов, “ґрунтується на природних правах та потребах людини (дихання, харчування, відпочинок)” [3, 23], є, таким чином, фундаментальним та невід'ємним правом особи, яке виникає в силу закону без додаткових юридичних фактів.

Принцип платності спеціального та безоплатності загального природокористування також свідчить про різну правову природу ПЗП і ПСП. Це положення фактично має своїм змістом два принципи – платності спеці-

ального природокористування та безоплатності загального природокористування, які не можуть поєднатися і реалізуватися в рамках єдиного правового явища. Те саме можна сказати і про пропоновані О. Г. Котеньовим принципи природокористування: “принцип гарантованості загального природокористування” та “принцип пріоритетності загального природокористування” [3, 198–199], які характеризують не єдине правове явище “право природокористування”, а співвідношення окремих самостійних правових явищ – ПЗП і ПСП.

Часто згадуваний як принцип права природокористування принцип стабільності природокористування також зовсім не характеризує ПЗП, скоріше навпаки, оскільки загальне природокористування, по-перше, не передбачає закріплення конкретного природного ресурсу за користувачем, а по-друге, – як правило, не здійснюється систематично. Той факт, що ПЗП, на відміну від ПСП здійснюється без закріплення цих ресурсів за окремими особами (ч. 2 ст. 38 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища” [4]), також свідчить не лише про певні відмінності, але про різну правову природу ПЗП та ПСП. Так, ПСП можна віднести до речових прав, оскільки ПСП є правом особи щодо специфічної речі (майна) – виділеного в натурі природного ресурсу (його частини). ПЗП може бути умовно віднесене до речових лише на етапі його реалізації у конкретних суспільних відносинах загального використання того чи іншого природного ресурсу.

Як ПЗП, так і ПСП є правами абсолютного типу, тобто уповноваженій особі протистоїть невизначена кількість зобов’язаних осіб. Втім, наявність ПСП та реалізація ПЗП мають місце за наявності не лише абсолютних, але і відносних правових зв’язків суб’єкта ПЗП або ПСП із визначеним колом осіб – власниками відповідного природного ресурсу, іншими користувачами. При цьому у випадку ПЗП такі відносні правові зв’язки полягають у пасивних обов’язках суб’єкта ПЗП – дотримуватись обмежень і заборон щодо способів і обсягів загального природокористування; суб’єкт же ПСП має в тому числі і активні правові обов’язки (щодо оплати природокористування, здійснення природоохоронних заходів тощо). Таким чином, ПЗП тяжіє до абсолютних неречових прав; ПСП, в свою чергу, тяжіє до абсолютних речових прав, які до того ж існують та реалізуються в контексті відносних (зобов’язальних) правовідносин.

Таким чином, ПЗП і ПСП мають різну правову природу – настільки, щоб можна було стверджувати про те, що вони навряд чи є видами одного реально існуючого родового явища, яке має єдину правову природу – “суб’єктивного права природокористування”.

Суб’єктивне право природокористування як єдине родове правове явище та поділ його на видові явища – ПЗП та ПСП, інші – є скоріше методологічною моделлю, яка використовується у науковій, навчальній та практичній сферах регулювання відносин природокористування, аніж адекватним відображенням правового буття явищ ПЗП і ПСП й інших прав щодо використання природних ресурсів та їх родо-видових зв’язків і відношень.

Список використаних джерел:

1. Заверюха М. М. Правове регулювання використання та охорони лісів за лісовим та земельним законодавством України : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.06 / М. М. Заверюха. – Одеса, 2016. – 225 с.
2. Кобецька Н. Р. Екологічне право України : навч. посібн. / Н. Р. Кобецька. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 352 с.
3. Котеньов О. Г. Принципи права природокористування : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.06/ О. Г. Котеньов. – Х., 2016. – 228 с.
4. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 № 1264-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАФТОГАЗОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Кірін Р. С.

Одним з найактуальніших інститутів сучасного нафтогазового законодавства України, потенційно здатного для кодифікації, є інститут прозорості видобувних галузей (далі – ІПВГ) (англійською мовою Extractive Industries Transparency Initiative – ЕІТІ) [1]. Останній являє собою незалежний і добровільно підтримуваний на міжнародному рівні стандарт забезпечення прозорості видобувних галузей, який впроваджується у 48 країнах світу.

Кабінетом Міністрів України 30 вересня 2009 р. прийнято постанову № 1098 “Про приєднання України до Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях” та схвалено Заяву Кабінету Міністрів України про приєднання до Ініціативи [2]. Основною метою прийняття постанови є удосконалення методів управління у видобувних галузях України, покращення інвестиційного клімату в державі, посилення боротьби з корупцією, забезпечення участі громадського суспільства у контролі над повнотою надходжень до державного бюджету України від діяльності, пов’язаної з видобутком корисних копалин.

Далі уряд прийняв розпорядження від 18 липня 2012 р. № 514 “Про затвердження плану заходів з впровадження Ініціативи “Партнерство “Відкритий Уряд” (п. 12 Плану заходів), яким передбачено забезпечення імплементації в Україні ІПВГ відповідно до її критеріїв. Міністром енергетики та вугільної промисловості України, уповноваженим Кабінету Міністрів України з питань реалізації Ініціативи наказом Міненерговугілля від 10.10.2012 р. № 785 (в редакції наказу Міненерговугілля від 08.07.2014 р. № 496), затверджено склад Багатосторонньої групи з питання імплементації в Україні Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях (далі – БГЗО). До складу зазначеної групи включено по шість представників від центральних органів виконавчої влади, компаній та громадських організацій.

Нарешті, з 17 жовтня 2013 р Україна стала країною – кандидатом ІПВГ, коли Правлінням ІПВГ на засіданні у м. Абіджан (Республіка Кот-д’Івуар) було розглянуто заявку України про присвоєння їй зазначеного статусу та визнано її такою [3] і вже наприкінці 2013 р. БГЗО переглянула у відповідності до нового Стандарту ІПВГ (в редакції від 11 липня 2013 р.) Робочий план впровадження ІПВГ в Україні (2013–2015 рр.) та направила його до Міжнародного Секретаріату ІПВГ.

На виконання норм Закону №521-VIII “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях”, розпорядження уряду № 910-р від 08.09.2015 р., та постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку забезпечення прозорості у видобувних галузях” № 1039 від 02.12.2015 р. було опубліковано перший національний Звіт ІПВГ України, який охоплював сектор видобутку нафти та газу. У лютому 2017 р. було опубліковано другий національний Звіт ІПВГ, який включав дані про видобування газу, нафти, вугілля, залізної титанової та марганцевих руд в Україні у 2014 та 2015 роках. У другому Звіті, окрім контекстуальної інформації та інформації щодо звірки платежів, додатково подані дані про бенефіціарних власників та більше уваги приділено регіонам.

У рамках вдосконалення нормативного забезпечення ІПВГ в Україні було розроблено та зареєстровано у Верховній Раді проект Закону України №6229 “Про забезпечення прозорості у видобувних галузях”, який окрім підвищення прозорості та підзвітності у видобувних галузях, сприятиме виконанню зобов’язань України за Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, на імплементацію, в частині підвищення прозорості господарської діяльності у видобувних галузях, Директиви 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 р., Директиви 2013/50/ЄС Європейського парламенту та Ради ЄС від 22 жовтня 2013 р. та Директиви 2007/14/ЄС Європейського парламенту та Ради ЄС від 8 березня 2007 р.

Зазначений законопроект, за висновком Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя від 03.10.2017 р., визнаний таким, що не суперечить положенням Конституції України.

Слід зазначити, що імплементація ІПВГ є частиною Антикорупційної стратегії Уряду на 2015–2017 роки, включена до плану дій Партнерства “Відкритий Уряд” на 2016–2018 роки, а також є одним з міжнародних зобов’язань нашої країни, оскільки виконання зобов’язань України в рамках ІПВГ включене до вимог низки міжнародних фінансових інституцій (Світового банку, МВФ тощо), міститься у спільних документах України та ЄС, є фактором для оцінки України з боку інвесторів енергетичних компаній. Невиконання цих зобов’язань не лише погіршить оцінку України міжнародними партнерами, але і надалі сприятиме непрозорості та корупції в сфері видобутку енергетичних корисних копалин [4].

Окремої уваги, при розгляді ролі ІПВГ у реформуванні енергетичної галузі України, заслуговують перспективи застосування Закону України №1793-VIII “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зарахування рентної плати за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату” в контексті розвитку інфраструктури сільських громад у видобувних регіонах та розподілу рентних платежів добувних компаній за користування надрами на користь видобувних регіонів України починаючи з 1 січня 2018 р. [5].

Отже, ключовою проблемою для України є відсутність зрозумілих правил у видобувному секторі енергетичних ресурсів: а) майже щорічна зміна правил у нафтогазовій галузі, зазвичай, не на користь інвестора; б) обтяження інвесторів своїми внутрішніми проблемами та зобов'язаннями відвертає інвесторів від України; в) нафтогазова галузь має бути конкурентною з точки зору залучення інвесторів; г) Україна має конкурувати за законодавчими умовами, за простими та зрозумілими правилами регулювання, фіскальної політики й багатьма іншими позиціями.

Список використаних джерел:

1. Основний текст стандарту ІПВГ в редакції від 11 липня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://eiti.org.ru>
2. Офіційний вісник України. – 2009. – № 79. – Ст. 2691.
3. Інформація про затвердження заявки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eiti.org/news/ukraine-application-eiti-candidature-approved>
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eiti.org.ua/pro-eiti>
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eiti.org.ua/2017/10/zvit-ipvh-prezentuvaly-studentam-u-lutsku>

AEO IN CUSTOMS SIMPLIFICATIONS

Bakai Kristof Peter, Harmash Ye.

In 2005 World Customs Organization introduce a declaration called “WCO Safe Framework of Standards to secure and facilitate global trade” in which a concept of creating an Authorized Economic Operator (AEO) was done.

The institution of Authorized Economic Operator in light of the Union Customs Code does not go under many changes. The most important one, from the point of view of businessman, is adding new criteria for AEOC applicant – competence standards or professional qualifications. Criteria of obeying the law rules changed because of adding tax regulation rule and lack of conviction for serious criminal offence connected to applicant’s business activity. Other AEO criteria’s went under some small modifications. This change involves a necessity of renewed assessment of admitted AEO Statuses. Existing AEO certificates issued before 1st May 2017 have to undergo renewed assessment, which has to be conducted before 1st May 2019, but they are valid till that day. A renewed assessment of existing certificates will be conducted successively, about what the

AEO owner will be informed by relevant Customs Chamber. Coming into force, the UKC gives a series of new simplifications, like custom self-service (customs authority upon the motion of AEO may permit the entrepreneur to fix some customs formalities alone) and centralized briefing (it will enable the AEO businessman to make a customs declaration in the customs office applicable for the place of headquarters, when the goods will be shown in the other one).

The assumptions of the European Commission on the main purpose – security – were not relevant. It was because most of the businessmen need Safety and Security plus Customs Simplifications, that is, mixed certificates – AEOF. This was due to a very simple premise, which probably motivates every entrepreneur in the international turnover on a large scale – cost of slow customs clearance can be up to 4–5 % of the total cost of trade transactions, which is almost the same as the average duty rate on trade in industrial goods. To support this thesis, we can look at the chart below, which clearly shows in which types of certificates are the entrepreneurs interested.

According to state from 18th May 2017 over half – 52 % were the mixed certificates, 44 % of entrepreneurs determined the role of a Certificate as one to serve the customs simplifications. Only 4 % so 612 from 15 030 were the AEO Certificates. With situation in which no ever one businessman want to have only AEO Certificate one can meet in such countries like Denmark, Cyprus, Croatia and Bulgaria. The biggest amount of the certificates is in Germany (6056) the Netherlands (1519) France (1488) and the least has got Malta probably because of small amount of residents. A difference between amount of AEO Certificates and C-TRAT is about 3600 for American's disadvantage, which place the AEO Certificate on top of kind of customs solutions. To imagery the difference, let's take only Germany, the Netherlands, France, Italy, Spain and Great Britain under consideration from the whole EU, so a territory where the AEO Certificate is granted – an amount of business entities from these countries would be higher then the amount of business entities authorized by C-TRAT.

AEO companies (Authorised Economic Operator) which work in the EU since 2009, significantly expand their position in the international commodity trading, not only on the European market, but more often on the international market. Opponents of the AEO considered that it would be an unrealistic enterprise which additionally could be also a kind of gate with obstacles in the sphere of relocating the cargo, without any real benefit. On the first place, on the imperfection of the AEO System the extreme restrictions have got an impact, which only few privilege companies may face. Another downside is a lack of additional tangible benefits, which comes from belonging to the system. To make matters worse, there is still a question of mutual transatlantic accreditation. A complete AEO registration and identification is not clear and has got no alliances INCOTERMS supply conditions.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
ПРАВА І ДЕРЖАВИ В УМОВАХ
МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ”**

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

24 листопада 2017 р.

Матеріали подано в авторській редакції

**Підписано до друку 17.11.2017. Формат 60×84 1/16. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 10,06. Облік.-вид. арк. 8,94. Тираж 300 прим.
Замовлення № 1000.**

**Дніпро: Університет митної справи та фінансів
(свідоцтво про видавничу діяльність ДК № 5022 від 14.12.2015 р.)
вул. Володимира Вернадського, 2/4, м. Дніпро, 49000**